TOMA KEMPENAC

NASLJEDUJ
KRISTA

✝

U prijevodu

kardinala Alojzija Stepinca

ZAGREB

TOMA KEMPENAC

NASLJEDUJ KRISTA

U Prijevodu

kardinala Alojzija Stepinca

SADRŽAJ

KNJIGA PRVA: Opomene korisne za duhovni život
Glava 1: O nasljedovanju Krista i preziranju svih taština..........................1
Glava 2: Ponizno mišljenje o samom sebi..2
Glava 3: O spoznaji istine...3
Glava 4: O razboritosti u činima..5
Glava 5: O čitanju Svetoga pisma...5
Glava 6: O neurednim sklonostima..6
Glava 7: O izbjegavanju ludog pouzdanja i obijesti..................................6
Glava 8: Valja se čuvati prevelike povjerljivosti..7
Glava 9: O poslušnosti i podložnosti..8
Glava 10: Čuvajmo se suvišnih riječi..8
Glava 11: O skrbi za mir i revnosti za napredak.......................................9
Glava 12: Kako nam koriste protivštine..10
Glava 13: O savladavanju kušnja...11
Glava 14: Valja se čuvati nepromišljenog suđenja.................................13
Glava 15: O djelima učinjenim iz ljubavi...14
Glava 16: O podnošenju tuđih pogrešaka..15
Glava 17: O samostanskom životu...16
Glava 18: O primjerima svetih otaca..16
Glava 19: O vježbama dobrih redovnika...18
Glava 20: O ljubavi prema samoći i šutnji..20
Glava 21: O skrušenju srca..22
Glava 22: O razmatranju ljudske bijede..24
Glava 23: O razmatranju smrti 26
Glava 24: O sudu i kaznama grešnika 28
Glava 25: O revnom popravku svega našeg života 30

KNJIGA DRUGA: Opomene koje potiču na unutarnjost

Glava 1: O unutarnjem životu..33
Glava 2: O poniznom podvrgavanju...35
Glava 3: O dobrom i miroljubivom čovjeku..36
Glava 4: O nedužnom srcu i čistoj nakani...37
Glava 5: O prosuđivanju samoga sebe...38
Glava 6: O radosti čiste savjesti...39
Glava 7: O ljubavi prema Isusu iznad svega..40
Glava 8: O bliskom prijateljstvu s Isusom...41
Glava 9: O pomanjkanju svake utjehe...42
Glava 10: O zahvalnosti za milost Božju...44
Glava 11: O malom broju ljubitelja križa Isusovog.....................................46
Glava 12: O kraljevskom putu Svetog Križa..47

KNJIGA TREĆA: O unutarnjoj utjehi

Glava 1: O unutarnjem govoru Krista vjernoj duši.....................................51
Glava 2: Istina govori unutra bez buke riječi...52
Glava 3: Riječi Božje valja ponizno slušati, ali mnogi ne razmišljaju……53
Glava 4: Valja hodati pred Bogom u istini i poniznosti...............................55
Glava 5: O divnom učinku ljubavi Božje..56
Glava 6: Kako se iskuša tko pravo ljubi...59
Glava 7: Milost valja sakriti pod zaklon poniznosti....................................61
Glava 8: Pred Bogom sama sebe malo cijeni..63
Glava 9: Sve valja upraviti k Bogu kao posljednjem cilju...........................64
Glava 10: Kad prezremo svijet slatko je služiti Bogu.................................65
Glava 11: Valja ispitivati i obuzdavati želje srca..66
Glava 12: O pojmu strpljivosti i borbi protiv požuda..................................67
Glava 13: O poslušnosti i poniznosti po primjeru Isusa Krista..................69
Glava 14: O razmatranju tajnih sudova Božjih, da se ne uzoholimo.......70
Glava 15: Kako se moramo držati i govoriti u svakoj poželjnoj stvari….71
Glava 16: Pravu utjehu moramo tražiti samo u Bogu................................72
Glava 17: Svu brigu valja izručiti Bogu..73
Glava 18: Vremenite nevolje valja ravnodušno podnositi..........................74
Glava 19: O podnošenju nepravda, i tko je istinski strpljiv........................75
Glava 20: Priznaj da si slab i da je ovaj život bijedan...............................76
Glava 21: Valja tražiti mir u Bogu nad sva dobra i darove........................78
Glava 22: O sjećanju na mnogobrojna dobročinstva Božja......................80
Glava 23: Četiri stvari koje donose veliki mir...81
Glava 24: Valja se kloniti znatiželjnog ispitivanja o tuđem životu............83

Glava 25: U čemu se sastoji stalni mir srca i pravi napredak..................83
Glava 26: O uzvišenosti slobode duha, koja se postizava molitvom.......85
Glava 27: Samoljubljenje nas odvraća od najvišeg dobra.......................86
Glava 28: Protiv klevetničkih jezika..87
Glava 29: Kako valja zazivati i slaviti Boga kad navali kušnja................87
Glava 30: O traženju Božje pomoći i pouzdanju u milost........................88
Glava 31: Sve stvoreno treba zanemariti da možemo naći Stvoritelja....90
Glava 32: O samoodricanju i svladavanju svake požude........................91
Glava 33: O nestalnosti srca i konačnoj nakani prema Bogu..................93
Glava 34: Onome koji ljubi, Bog je draži iznad svega i u svemu.............93
Glava 35: Nema sigurnosti od napasti u ovome životu...........................95
Glava 36: Protiv taštim sudovima ljudskim..96
Glava 37: O čistom i potpunom predanju sebe za slobodu srca.............97
Glava 38: O dobrom vladanju izvan i utjecanju Bogu u pogibelji............98
Glava 39: Neka čovjek ne bude prenagao u poslovima..........................99
Glava 40: Kako čovjek nije po sebi sposoban za nikakvo dobro..........100
Glava 41: O preziru svake vremenite časti...101
Glava 42: Ne valja mir graditi na ljudima..102
Glava 43: Protiv isprazne i svjetske učenosti.......................................103
Glava 44: O tome kako se ne valja vezivati za izvanjske stvari............104
Glava 45: Kako ne valja svima vjerovati i kako se lako pogriješi..........104
Glava 46: O pouzdanju u Boga, kad navale strelice riječi.....................106
Glava 47: Radi života vječnoga valja podnositi sve teškoće.................108
Glava 48: O danu vječnosti i o nevoljama ovoga života.......................109
Glava 49: O želji za vječnim životom i kolika su dobra obećana...........111
Glava 50: Kako se čovjek u žalosti mora predati u ruke Božje.............113
Glava 51:Valja se baviti neznatnim djelima kad ne možemo uzvišenim115
Glava 52: Neka se čovjek ne smatra vrijednim, nego krivcem..............116
Glava 53: Milost Božja nerado ostaje s onima koji zemaljski misle.......117
Glava 54: O različitim poticajima naravi i milosti...................................118
Glava 55: O pokvarenosti naravi i o učinku milosti Božje......................121
Glava 56: Moramo se odreći sami sebe i po križu slijediti Krista..........123
Glava 57:Neka čovjek ne bude odviše malodušan kad upadne u grijeh124
Glava 58: Kako ne valja ispitivati o višim stvarima i tajnama................125
Glava 59: Svu nadu i pouzdanje valja položiti jedino u Boga...............128

KNJIGA ČETVRTA: O Presvetom Oltarskom Sakramentu

Glava 1: S kolikim poštovanjem valja primati Krista..............................130
Glava 2: U ovom se sakramentu iskazuje velika dobrota i ljubav.........134
Glava 3: Kako je korisno često se pričešćivati.....................................136
Glava 4: Mnoga dobra primaju oni koji se pobožno pričešćuju.............137
Glava 5: O dostojanstvu Sakramenta i o svećeničkom staležu............139
Glava 6: Što treba činiti prije pričesti...140
Glava 7: O ispitivanju vlastite savjesti i odluci za popravak..................141
Glava 8: O prikazivanju Krista na Križu i o vlastitom predanju..............143
Glava 9: Kako moramo sebe i sve svoje prikazati Bogu i moliti............144
Glava 10: Ne valja na laku ruku propustiti Svetu Pričest.......................145
Glava 11: Tijelo Kristovo i Sveto Pismo vrlo su potrebni duši................147
Glava 12: Tko kani primiti Krista mora se veoma marljivo pripraviti......150
Glava 13: Kako pobožna duša mora težiti za sjedinjenjem s Kristom...151
Glava 14: O žarkoj želji nekih pobožnih duša za tijelom Kristovim.......153
Glava 15: Milost se pobožnosti stječe poniznošću i samoodricanjem. .154
Glava 16: Kako moramo iznijeti Kristu svoje potrebe i moliti milost......155
Glava 17: O žarkoj ljubavi i živoj želji primiti Krista...............................156
Glava 18: Neka čovjek ne ispituje znatiželjno tajne Sakramenta..........157

Predgovor

Ova je knjiga, poslije Svetog Pisma, najviše tiskana i prevođena knjiga na svijetu. Postoji više od 2000 izdanja „Nasljeduj Krista" i stotine prijevoda, pa čak i niz poetskih obrada.

Najstarija izdanja ove knjige pojavila su se u prvim počecima tiskarske umjetnosti (1472.). Još i danas, posebno su vrijedna izdanja isusovca Heinricha Sommaliusa (Antwerpen, 1599. prvo izdanje). Najbolje kritičko izdanje uradio je kempenski upravitelju gimnazije M. J. Pohl (Freiburg, 1904.).

Tko je, dakle, taj čovjek duha, koji je kršćanstvu poklonio ovo najraširenije i najomiljenije djelo napisano u svrhu duhovne izgradnje? Tko je imao tako dubok i bogat unutrašnji život, da je između bezbrojnih tisuća duhovnih ljudi i laika mogao i može dati svjetlost, snagu, utjehu i mir? Kada i gdje je živio pisac koji je primio toliko Božanske milosti da već stoljećima nije zastario, koji je žednim dušama, ne samo svog vremena, već svih vremena, uvijek iznova imao nešto reći i dati, ma kako se pogledi, prilike i ljudi mijenjali? Vjeran svojim riječima: „Bolje ne biti poznat" i sasvim u skladu sa savjetom kojeg daje svojim čitateljima: „Ne pitaj mnogo tko je to napisao, već obrati pažnju na ono što je rečeno", pisac djela „Nasljeduj Krista" potpuno se sakriva iza svog djela i ne navodi svoje ime. Doduše, na kraju jednog kodeksa, koji sadrži najstariji rukopis „Nasljeduj Krista", nalazi se primjedba: „Završeno i dovršeno u godini Gospodnjoj 1441. rukom brata Thomasa v. Kempen u Agnetenbergu kod Zvvolle". Ova činjenica, međutim, nije mogla spriječiti raspravu koja je trajala stoljećima, a u kojoj su tri nacije i dva redovnička Reda nastojali dokazati kako pisac pripada njima. Talijani i Benediktinci tvrdili su da je djelo napisao benediktinac Joh. Gessen ili Gersen, koji je navodno živio u 13. stoljeću u Verceli; nešto bolje argumente navodili su Francuzi zastupajući mišljenje da knjiga potječe od slavnog kancelara Johana Gersona (umro 1429); Nijemci i redovnici Augustinci tvrdili su da je autor Thomas von Kempen. No spominjano

je još i oko trideset drugih mogućih autora. Prepirka je trajala sve do u novije vrijeme. Tada je proučavatelj djela Tome Kempenca, M. J. Pohl, podnio nepobitne dokaze da samo Toma Kempenac dolazi u obzir kao pisac ovog djela, kao i da je djelo pisano u godinama 1416. -1420. U spomenutom kodeksu nalazi se i piščev potpis, a kodeks je predstojnik reda Augustinaca Joh. Latomus „oteo samostanskim ruševinama na Agnetenbergu" i „da bi ga spasio od propasti" prepustio antvverpenskom izdavaču Joh. Belleru (Bellerusu). Isti je rukopis 1590. godine poklonio isusovcima iz zahvalnosti za odgoj svojih sinova; od godine 1826., kodeks se nalazi u Kraljevskoj biblioteci u Briselu.

Thomas von Kempen (a Kempis); tako nazvan prema svom rodnom gradu Kempenu na Rajni, ustvari se zvao Hemerken (polatinjeno Malleorus). Rođen je 1379./80., a umro je u 91. godini života, 25. srpnja 1471. kao predstojnik samostana Augustinaca u Agnetenbergu kod Zwolle. Njegov je otac bio zanatlija koji se odlikovao marljivošću, jednostavnošću i pravednošću, a majka Gertrud bila je pobožna žena, koja je svojim bogatim unutrašnjim životom izvršila velik utjecaj na svog sina. Već kao dječak Thomas je došao u slavnu školu „Braće Zajedničkog života" koja se nalazila u gradu Deventer u Holandiji, a koju su vodili štovani, religiozni i duhovno napredni ljudi, posebno Gerhard Groote i Florentius Radevvijns. Oni su u Thomasu našli marljivog i zahvalnog učenika. On je u sebe upio njihov duh kao nitko drugi, a kasnije je napisao i biografije o svojim učiteljima. Kao dvadesetogodišnji mladić, Thomas je 1399. godine pristupio samostanu Augustinaca u Agnetenbergu, gdje je 1406. postao redovnikom, 1414. zaređen za svećenika, a 1425. godine je postao subpriorom.

Njegov je život otada u potpunosti bio posvećen pobožnosti i izgradujućem spisateljstvu. Svoje upozorenje: „Ne budi nikada besposlen, nego čitaj ili piši, moli se ili razmišljaj, ili radi nešto za opće dobro" Thomas je u najvećoj mjeri primijenio na sebi samom. On je izuzetno lijepim rukopisom četiri puta prepisao Sveto Pismo. Jedan

od tih prijepisa koji se sastoji od pet knjiga nalazi se u kneževskoj biblioteci u Darmstadtu. Osim „Nasljeduj Krista", Thomas je napisao još preko trideset drugih djela, dijelom povijesnog, a dijelom izgradujućeg sadržaja koja su prvi puta štampana kao (nepotpuna) sabrana djela 1473. godine, a u primjernom izdanju tiskao ih je godine 1904. M. J. Pohl u Freiburgu. Neka od tih djela istog su ranga kao i „Nasljeduj Krista", što posebno vrijedi za rasprave o „Životu, djelima, patnjama, uskrsnuću i uzašašću Spasitelja". Sva njegova djela nose pečat najintimnije pobožnosti, dubokog poznavanja sebe i ljudi, kao i praktične kršćanske mudrosti; sva ona potječu iz jednog izvora, iz Svetog Pisma, a nadahnuta su i mislima velikih duhovnih ljudi Srednjega vijeka. Ta djela pripadaju najplemenitijim plodovima njemačke mistike. Thomas se u njima pokazuje kao pravi redovnik koji se odvratio od vanjskog svijeta, otvoren samo za carstvo duše, vjere i milosti.

Ono što on piše u drugoj knjizi „Nasljeduj Krista" o unutrašnjem životu, o poniznosti, dobroti, miru, čistoći u namjerama i u ljubavi, očito je zrcalo njegove vlastite čiste, ponizne, miroljubive i prosvijetljene duše; jer on je i živio ono što je naučavao. Thomas želi i svojem čitatelju otvoriti oči i srce za carstvo i sreću unutrašnjeg, duhovnog i višeg svijeta; no, on pri tome postupa kao dobar poznavalac ljudi i ljudskih duša. On nikada ne napušta tlo stvarnosti, ne gubi se u mističkoj tami i neodređenom oduševljenju. I slabić, koji osjeća strah od leta u visine, kojeg krila još ne nose i ne drže stalno u visinama, nailazi kod njega na razumijevanje. Thomas zna kako će nesigurne naravi dobrostivo i štedeći ih ohrabriti i utješiti. „Nije odmah sve izgubljeno, ako te salijeću mnoga iskušenja . Ti si samo čovjek, nisi Bog od mesa i krvi; ti nisi anđeo". „Sve dok živiš i protiv svoje volje si podložan promjenama, čas radostan, čas tužan, čas nagao, a zatim pun smjernosti, suh i mršav kao pješčana pustinja, marljiv, zatim trom, ponekad pun ozbiljnosti, drugi puta lakomislen i nagao."

Thomas ima srce puno razumijevajuće ljubavi za one koji pate i nose težak križ. Čini se da je i sam često pio iz gorke čaše patnji. Može li

„tužne i opterećene" išta u većoj mjeri ispuniti nadom, ohrabriti i utješiti, nego što to mogu prekrasne misli i riječi 47. poglavlja u trećoj knjizi, kao i molitva iz 29. poglavlja treće knjige?

Djelo „Nasljeduj Krista" poteklo je iz izvora jedne čiste, svete ljubavi. „Ti trebaš sve ljude voljeti za volju Isusa, ali Isusa zbog Njega samoga". „Samo je onaj uistinu velik tko posjeduje ljubav". Tko može spjevati ljepšu pjesmu o svetoj ljubavi, nego je to Thomas učinio u petom poglavlju treće knjige? Ovdje ima riječ pravi mistik. Njegova je ljubav prema Kristu najintimnije naravi: kao između zaručnice i zaručnika. Ona njega, učenika, čini sposobnim da s Voljenim vodi djetinjaste i povjerljive razgovore. U Isusa on nalazi „Raj pun ljupkih plodova". „Kao Pavao, on sve smatra ništavnim, kako bi zadobio Krista". Zato je za njega prvo i neophodno stremljenje „proučavati život Isusov" i „naš život učiniti da bude isti kao život Isusov". Ta se misao provlači kroz cijelo djelo i ona je ovlastila Thomasa da djelu naknadno da naslov „Nasljeduj Krista", iako je u početku samo prva knjiga nosila taj naslov.

Nasljedovati ili podražavati Krista već se i apostolima činilo najhitnijim zadatkom kršćana. Zov „Slijedi me" imao je svoj odjek već i u opomeni Prvog pisma Petrovog: „Krist je trpio i ostavio vam primjer kako bi mogli ići Njegovim stopama" (1. Petr. 2, 21.). No, prije svega je Pavao Apostol sljedbenik Kristov, koji ne samo što upozorava na to, nego i sebe samog stavlja za primjer takvog nasljedovanja riječima: „Budite moji nasljedovatelji, isto kao što sam ja nasljedovatelj Kristov", (I. Kor. 11,1.). Ali Krist je jedno Sunce, čije se zrake ne mogu sabrati u samo jednoj duši. Iz Njegove punine primamo svi mi, ali ne svi isto. Drugačije je Antonius, otac pustinjaka shvatio nasljedovanje Krista, drugačije Benediktus, patrijarh zapadnjačkih samostanskih redova, drugačije Franjo Asiški, koji se vjenčao sa siromaštvom, drugačije tihi, meditativni tragaoci za Bogom u samostanskim ćelijama, drugačije požrtvovni apostoli pomažuće i iscjeliteljske ljubavi, drugačije u radu, kušnjama i tegobama zvanja očvrsli ljudi i žene što žive svakidašnjim životom. Svatko ima svoj dar, svoju sudbinu, svoj put. Ali ma kako

različiti bili darovi, sudbine i putevi, „Nasljeduj Krista" je knjiga za sve one, koji tražeći i s čežnjom u srcu kao hodočasnici kroče ovom Zemljom.

U mnogim je srcima nastupila noć. Oko Zemaljske kugle bjesne oluje; ugašena su mnoga svjetla, koja su nekada radosno svijetlila, svjetla vjere, svjetla ljubavi i radosti. Neka se mnoštvo više takovih svjetala ponovo upali čitanjem ove predragocjene knjige.

Knjiga prva

Opomene korisne za duhovni život

Glava 1 – 5

Glava 1

O nasljedovanju Krista i preziranju svih taština

1. Tko ide za mnom ne hoda u tmini (Iv 8, 12) govori Gospodin. To su riječi Kristove koje nas opominju da nasljedujemo njegov život i djelovanje, ako hoćemo da budemo zaista prosvijetljeni i oslobođeni od svake sljepoće srca. Neka dakle naše najveće nastojanje ide za tim da razmišljamo o životu Isusa Krista.

2. Nauk Kristov, nadvisuje sve nauke svetaca, i tko bi imao duha njegova, našao bi ondje sakrivenu manu. Ali događa se da mnogi, makar čuju često Evanđelje, osjećaju neznatnu želju za njim, jer nemaju duha Kristova. Tko pak hoće potpuno i od srca razumjeti riječi Kristove, taj mora nastojati da cijeli svoj život prilagodi njegovu životu.

3. Što ti koristi raspravljati učeno o Presvetom Trojstvu, ako ti manjka poniznost zbog čega se ne dopadaš Trojstvu? Zaista, učene riječi ne čine čovjeka svetim i pravednim, nego krepostan život čini ga Bogu dragim. Volim osjetiti skrušenje, nego li znati izraziti njegov pojam. Kad bi znao napamet čitavo Sveto Pismo i izreke svih filozofa: što bi sve to koristilo bez ljubavi Božje i milosti? Ispraznost nad ispraznošću, sve je ispraznost (Prop 1, 2), osim Boga ljubiti i njemu jedinomu služiti. Najveća je mudrost: preziranjem svijeta težiti za kraljevstvom nebeskim.

4. Ispraznost je dakle tražiti raspadljivo blago i u njega se pouzdavati. Ispraznost je također težiti za častima i htjeti se visoko uzdići. Ispraznost je slijediti požude tijela i za onim čeznuti radi čega moramo biti kasnije strogo kažnjeni. Ispraznost je željeti dug život, a malo se brinuti za čestit život. Ispraznost je paziti samo na sadašnji život, a ne pobrinuti se za ono što će doći. Ispraznost je ljubiti što tako brzo

prolazi, a ne žuriti se onamo gdje nas čeka vječna radost. Sjeti se često izreke: Oko se ne može nagledati, uho ne može naslušati (Prop 1, 8). Nastoj dakle otrgnuti svoje srce od ljubavi vidljivih stvari i teži za nevidljivima. Jer oni koji idu za svojom sjetilnošću kaljaju savjest i gube milost Božju.

Glava 2

Ponizno mišljenje o samom sebi

1. Svaki čovjek po naravi teži za znanjem, ali što koristi znanje bez straha Božjega? Svakako je bolji ponizan seljak koji služi Bogu, nego oholi mudrac, koji, zanemarivši sebe, ispituje kretanje svoda nebeskog. Tko sebe dobro poznaje, taj sebe malo cijeni i ne vesele ga ljudske pohvale. Kad bih znao sve što je na svijetu, a ne bih imao ljubavi, što bi mi koristilo pred Bogom koji će me suditi po djelima?

2. Prestani odviše težiti za znanjem, jer se u tom skriva velika rastresenost i varka. Oni koji puno znadu vole da ih ljudi vide i nazivaju učenima. Ima puno toga u znanju što malo ili ništa ne koristi duši. A vrlo je nerazborit onaj koji se brine za što drugo, osim za ono što služi njegovu spasenju. Mnogo riječi ne zasićuje duše; ali čestit život razveseljuje srce, a čista savjest donosi veliko pouzdanje u Boga.

3. Koliko više i bolje znadeš, toliko ćeš strože biti radi toga suđen, ako ne budeš svetije živio. Nemoj se dakle uznositi radi bilo kojeg umijeća ili znanja, nego radije strepi radi danoga ti znanja. Ako ti se čini da mnogo toga znadeš, i dosta dobro razumiješ, ipak, znaj, da ima mnogo više onoga čega ne znaš. Ne ponosi se (Rim 11, 20), nego radije priznaj svoje neznanje. Zašto se želiš uzdignuti nad koga, kad ih ima više, koji su učeniji od tebe i koji bolje razumiju zakon? Ako želiš nešto korisna znati i naučiti, onda neka ti bude milo da ljudi ne znaju za te i da do tebe ništa ne drže.

4. Ovo je najveća i najkorisnija pouka: dobro poznavati i prezirati samoga sebe. Do sebe ništa ne držati, a o drugima uvijek dobro i uzvišeno misliti, to je velika mudrost i savršenstvo. Kad bi vidio

drugoga očito griješiti ili kakvu tešku stvar počiniti, ipak se ne bi smio smatrati boljim od njega; jer ne znaš kako ćeš dugo moći ustrajati u dobru. Svi smo slabi, ali ti ne smiješ nikoga smatrati slabijim od sebe.

Glava 3

O spoznaji istine

1. Sretan onaj koga istina poučava, sama, ne pomoću slika i prolaznih glasova, nego onako kakva jest. Naše nas mišljenje i naš osjećaj često vara i malo toga vidi. Što koristi mnogo se baviti skrivenim i tajnim stvarima radi kojih nećemo biti ni ukoreni na sudu, ako nismo za njih znali? Velika je ludost što se mi, zanemarivši korisne i potrebne stvari, bavimo suvišnima i štetnima: oči imamo, a ne vidimo.

2. Što se brinemo za rodove i vrste? Komu govori vječna Riječ, on biva izbavljen od mnogih nagađanja. Od jedne je Riječi sve, i sve govori o toj jednoj; a to je početak koji nam i govori (Iv 8, 25). Bez nje nitko ne shvaća niti pravo sudi. Komu je sve jedno i sve svodi na jedno i sve vidi u jednome, taj može biti postojana srca i ostati smiren u Bogu. O Bože Istino, daj da budem s tobom jedno u vječnoj ljubavi! Često mi se gadi mnogo čitati i slušati; u tebi je sve što hoću i što želim. Neka zašute svi učenjaci, neka zamuknu sva stvorenja pred tvojim licem, ti mi jedini govori!

3. Koliko je tko sabraniji u sebi i unutra jednostavniji, toliko više i uzvišenije stvari bez truda razumije; jer svjetlo razumijevanja prima odozgo. Čist, jednostavan i postojan duh ne rastresa se u mnogim stvarima, jer sve radi na čast Božju, i u sebi smiren trudi se da bude bez ikakvog vlastitog zahtjeva. Tko te više smeta i muči od tvoje neumrtvene požude srca? Dobar i pobožan čovjek sredi najprije u svojoj nutrini djela koja mora vani činiti. I ne vuku djela njega k željama grešne sklonosti, nego on upravlja njima prema zahtjevu zdravoga razuma. Tko mora izdržati teži boj nego onaj koji se trudi da pobijedi samoga sebe? I to mora biti naš posao: pobijediti dakako

samoga sebe, i svaki dan biti jači od samoga sebe, i barem nešto napredovati.

4. Svako savršenstvo u ovom životu ima primiješano nešto nesavršenstva, i svako naše umovanje nije bez neke magle. Ponizno upoznavanje samoga sebe sigurniji je put k Bogu nego duboko znanstveno istraživanje. Ne smijemo udarati na znanost ili na bilo koje obično poznavanje stvari koje je — promatrano u sebi — dobro i od Boga određeno, ali moramo uvijek više cijeniti dobru savjest i krepostan život. A jer se mnogi više trude oko znanja nego oko čestitog života, zato se često varaju i donose malo ili gotovo nikakva ploda.

5. O, kad bi ljudi bili tako revni u iskorjenjivanju mana i sticanju kreposti, kao što su u pokretanju raznih pitanja, onda ne bi bilo toliko zla ni sablazni u svijetu, ni toliko nereda po samostanima. Kada dođe dan suda, zacijelo nas neće pitati što smo čitali, nego što smo radili; niti jesmo li mudro govorili, nego jesmo li pobožno živjeli. Reci mi gdje su sada oni dostojanstvenici i učitelji koje si dobro poznavao dok su još živjeli i u nauci se isticali? Njihove položaje uživaju već drugi i ne znam da li o njima misle. Dok su živjeli, činilo se da jesu nešto, a sada se o njima šuti.

6. O, kako brzo prolazi slava svijeta! Kamo sreće da je njihov život bio u skladu s njihovim znanjem! Onda bi bili dobro učili i poučavali. Kako mnogi u svijetu propadaju radi tašte učenosti, jer se malo brinu da služe Bogu! I jer više vole biti veliki negoli ponizni, zato zaludješe u svojim mislima (Rim 1, 21). Zaista je velik koji imade veliku ljubav. Zaista je velik koji je u sebi malen i koji svako uzdizanje u časti smatra ništavilom. Zaista je razborit koji sve zemaljsko smatra za smeće da stekne Krista. I zaista je vrlo učen koji vrši volju Božju, a napušta svoju volju.

Glava 4

O razboritosti u činima

1. Ne valja vjerovati svakoj riječi niti poticaju, nego valja stvar oprezno i strpljivo prosuđivati u Bogu. Nažalost često lakše o drugome vjerujemo i govorimo zlo nego dobro: tako smo slabi. No savršeni ljudi ne vjeruju tako lako svakome brbljavcu, jer znadu ljudsku slabost, sklonu na zlo i u riječima dosta labavu.

2. Velika je mudrost ne biti nagao u činima, niti ustrajati tvrdokorno kod vlastitog mišljenja. Amo spada i to da ne vjerujemo svakoj ljudskoj riječi, niti da ono što čujemo ili povjerujemo odmah drugima priopćimo. Savjetuj se s mudrim i savjesnim čovjekom; i radije se daj poučiti od boljega, nego da slijediš svoje pronalaske. Čestit život čini čovjeka mudrim u Bogu i iskusnim u mnogome. Koliko bude tko ponizniji i Bogu podložniji, toliko će biti u svemu mudriji i smireniji.

Glava 5

O čitanju Svetog Pisma

1. U Svetomu Pismu valja tražiti istinu, a ne rječitost. Čitavo Sveto Pismo moramo čitati u onom duhu u kojem je nastalo. Moramo u njem radije tražiti korist nego duhovite izreke. Moramo tako rado čitati pobožne i jednostavne knjige kao i uzvišene i duboke. Neka te ne smeta ugled pisca, da li je bio velike ili male naobrazbe; nego neka te na čitanje potiče ljubav k čistoj istini. Ne pitaj tko je to rekao, nego pripazi što kaže.

2. Ljudi prolaze, ali istina Gospodnja ostaje u vijeke (Ps 116, 2). Ne pitajući tko je tko, Bog nam govori na razne načine. Naša nas znatiželja često smeta u čitanju Svetoga Pisma kad bismo htjeli razumjeti i raspravljati gdje valja naprosto prijeći dalje. Ako želiš napredovati, onda čitaj ponizno, priprosto i vjerno, i ne želi nikada steći ime učenjaka. Rado pitaj i šutke slušaj riječi svetaca, neka ti pouke starijih budu drage, jer ih ne iznose bez razloga.

Knjiga prva

Opomene korisne za duhovni život

Glava 6 – 10

Glava 6

O neurednim sklonostima

1. Kad god čovjek za nečim neuredno teži, odmah je u sebi nemiran. Oholica i lakomac nikada ne miruju; siromah i ponizan duhom živi u velikom miru. Čovjek, koji nije još posve upokorio sebe, brzo pada u napast, te ga sitne i bezvrijedne stvari svladaju. Slab duhom i na neki način još puten, je sklon sjetilnim stvarima, teško se može posve oteti zemaljskim željama. I zato se često žalosti kad si što uskrati; rado se također srdi, ako mu se tko opire.

2. Ako pak slijedi ono za čim žudi, odmah ga tišti grižnja savjesti; jer je slijedio svoju strast koja ništa ne pomaže da dođe do mira što ga je tražio. Pravi se dakle mir srca nalazi u opiranju strastima, a ne služenju strastima. Nema dakle mira u srcu putena čovjeka, niti u srcu čovjeka odana izvanjskim stvarima, nego u revnom i duhovnom.

Glava 7

O izbjegavanju ludog pouzdanja i obijesti

1. Lud je tko svoju nadu stavlja u ljude ili u stvorenja. Ne stidi se služiti drugima iz ljubavi prema Isusu Kristu i izgledati siromahom na ovom svijetu. Ne oslanjaj se na samoga sebe, nego postavi svoju nadu u Boga. Učini koliko je to do tebe, a Bog će pomoći tvojoj dobroj volji. Ne ufaj se u svoje znanje ili u lukavštinu bilo kojeg živog bića, nego radije u milost Božju koja pomaže ponizne, a ponizuje one koji se preuzetno uzdaju u se.

2. Ne hvali se, ako si bogat ili ako imaš moćnih prijatelja, nego se diči Bogom koji sve daje, a nadasve želi dati samoga sebe. Ne diči se veličinom ili ljepotom tijela koju neznatna bolest kvari i nagrđuje. Ne

dopadaj se sam sebi radi svoje sposobnosti ili duha da ne bi omrznuo Bogu čije je sve što god imaš dobra po naravi.

3. Ne smatraj se boljim od drugih da ne bi možda bio smatran gorim pred Bogom, koji zna što je u čovjeku. Ne uzoholi se radi svojih dobrih djela, jer sudovi Božji glase drukčije nego sudovi ljudski; i njemu se često ne dopada što se ljudima sviđa. Ako je što dobra u tebi, o drugima misli još bolje da sačuvaš poniznost. Ne škodi ako se svima podložiš; ali škodi veoma ako se ispred ikoga postavljaš. U poniznoga je neprekidan mir; a u srcu oholice često je zavist i srdžba.

Glava 8

Valja se čuvati prevelike povjerljivosti

1. Ne otkrivaj svakome čovjeku svoga srca (Sir 8, 22) nego s mudrim i bogobojaznim čovjekom pretresaj svoju stvar. Budi rijetko u saobraćaju s mladim ljudima i strancima. Nemoj se ulagivati bogatašima i ne pojavljuj se rado pred velikašima. Druži se s poniznima i priprostima, s pobožnima i čestitima, i bavi se onim što služi za popravljanje. Ne budi posebno povjerljiv ni s jednom ženom, nego općenito sve dobre žene preporuči Bogu. Samo Bogu i anđelima žudi biti prijatelj, a kloni se poznanstva ljudi.

2. Ljubiti moramo sve ljude, ali prevelika prisnost nije od koristi. Katkada se događa da nam nepoznata osoba svijetli radi dobrog glasa koji se čuje o njoj, a ipak njezina prisutnost neugodna je onima koji je gledaju izbliza. Mislimo katkada da se radi našeg drugovanja sviđamo drugima, a počinjemo im bivati mrski radi loših običaja koje u nama opažaju.

Glava 9

O poslušnosti i podložnosti

1. Vrlo je velika stvar biti vezan poslušnošću, živjeti pod poglavarima i ne biti svoj gospodar. Mnogo je sigurnije biti podređen nego poglavar. Mnogi se dadu vezati poslušnošću više iz nužde nego iz ljubavi; i takovi osjećaju muku te rado mrmljaju: a nikad neće polučiti slobodu duha, ako se svim srcem ne podvrgnu poradi Boga. Trči amo ili tamo, nećeš naći mira, osim u poniznoj podložnosti pod upravom poglavara. Utvaranje da je drugdje ljepše i promjena mjesta mnoge je prevarilo.

2. Istina je da svaki voli raditi prema svome mišljenju, i više se priklanja onima koji osjećaju s njime. No ako je Bog među nama, onda je potrebno da radi dobra mira napustimo katkada svoje mišljenje. Tko je tako mudar da bi mogao sve potpuno znati? Nemoj se dakle odviše pouzdavati u svoje mišljenje, nego nastoj rado poslušati također mišljenje drugih. Ako je tvoje mišljenje dobro, pa ga ipak radi Boga napustiš, više ćeš time napredovati.

3. Čuo sam, naime, često da je sigurnije slušati i primati savjet, negoli ga davati. Može se također dogoditi da je svačije mišljenje dobro; ali ne htjeti pristati uz druge, kad to zahtijeva razum ili pametan razlog, znak je oholosti i tvrdoglavosti.

Glava 10

Čuvajmo se suvišnih riječi

1. Čuvaj se ljudske buke kolikogod možeš; jer mnogo smeta baviti se svjetovnim poslovima, makar se to vrši i u dobroj nakani. Taština nas naime brzo prlja i zarobljuje. Mnogo puta bih volio da sam šutio i da nisam bio među ljudima. No zašto tako rado razgovaramo i međusobno pričamo, kad se ipak rijetko vraćamo na šutnju bez povrede savjesti? Zato se tako rado razgovaramo, jer se međusobnim razgovorima nastojimo utješiti i želimo olakšati srce, izmučeno raznim mislima. I veoma rado volimo razgovarati i misliti o onome što jako volimo ili za čim žudimo, ili što osjećamo da nam je protivno.

2. Ali nažalost! Često brbljamo tašto i bez svrhe. Jer ta izvanjska utjeha nanosi veliku štetu unutarnjoj i božanskoj utjehi. Zato moramo bdjeti i moliti da vrijeme ne potrošimo uzalud. Ako je od koristi i ako se može govoriti, onda govori ono što služi za duhovno uzdizanje. Zla navika i nemarnost oko našeg napretka mnogo pridonosi neopreznosti naših usta. Ali je pobožni razgovor o duhovnim stvarima od velike koristi za duhovni napredak, napose gdje su združeni u Bogu oni koji su jednog srca i duše.

Knjiga prva Opomene korisne za duhovni život

Glava 11 – 15

Glava 11

O skrbi za mir i revnosti za napredak

1. Mogli bismo imati mnogo mira kad se ne bismo htjeli baviti tuđim riječima i djelima, niti onim što na nas ne spada.Kako može ostati dugo miran onaj koji se miješa u tuđe poslove? Koji traži vani zadjevice? Koji se slabo ili rijetko sabere u nutrini? Blago priprostima, jer će uživati mnogo mira!

2. Zašto su neki sveci bili tako savršeni i produhovljeni? Jer su svim silama nastojali da se mrtve u svim zemaljskim željama: i zato su mogli svim žarom srca držati se Boga i nastojati oko sebe. Mi smo previše zaokupljeni vlastitim strastima; i odviše se brinemo za prolazne stvari. Rijetko svladamo posve i jednu manu; i nismo zagrijani za svakodnevni napredak; i zato ostajemo mlitavi i mlaki.

3. Kad bismo samim sobom posve vladali, i kad nam unutarnjost ne bi bila nimalo zapletena, onda bismo mogli uživati božanske stvari i okusiti nešto od nebeskoga razmatranja. Sva je i najveća zapreka u tom što nismo slobodni od strasti i požuda pa se ne pokušavamo zaputiti savršenim putem svetaca. Čim se pojavi i mala suprotivština, prebrzo postajemo malodušni i tražimo ljudske utjehe.

4. Kad bismo u borbi nastojali biti junaci, sigurno bismo osjetili nad sobom Božju pomoć s neba. Bog je naime spreman pomoći onima koji se bore i uzdaju u njegovu milost, te nam pribavlja prilike za borbu da pobijedimo. Ako smatramo da se napredak vjere sastoji samo u izvanjskim nekim činima, onda će naša pobožnost brzo svršiti. Sjekiru valja položiti na korijen da očišćeni od strasti uzmognemo biti smirena duha.

5. Kad bismo svake godine iskorijenili samo jednu manu, brzo bismo postali savršeni. Ali nažalost sada često osjećamo da smo bili bolji i čišći na početku svog obraćenja, nego nakon mnogo godina iza polaganja zavjeta. Revnost bi i napredak morali svaki dan rasti; a sada se čini nečim velikim, ako je tko uspio sačuvati dijelak prve revnosti. Kad bismo se u početku samo malo silili, onda bismo kasnije sve mogli činiti s lakoćom i veseljem.

6. Teško je napustiti naviku, a još teže ići protiv svoje vlastite volje. No ako ne svladaš sitnih i lakih stvari, kada ćeš nadvladati teže? Odupri se na početku svojoj sklonosti i odući se zle navike da te možda malo pomalo ne dovede do veće poteškoće. O, kad bi znao koliko ćeš sebi priskrbiti mira, a drugima veselja, ako se dobro vladaš, držim da bi se više brinuo za svoj duhovni napredak.

Glava 12

Kako nam koriste protivštine

1. Dobro je za nas što nas katkada snađu poteškoće i protivštine, jer uzrokuju da čovjek uđe u se, te uvidi da je u progonstvu, pa da ne stavlja svoje nade u kakvo stvorenje ovoga svijeta. Dobro je što katkada trpimo protivljenja, i što o nama zlo i netočno misle čak i onda kad dobro radimo i mislimo. To često pomaže poniznosti i brani nas od tašte slave. Onda radije tražimo Boga, unutrašnjega svjedoka, kad nas vani ljudi omalovažavaju te nam nerado vjeruju.

2. Zato bi se čovjek morao tako utvrditi u Bogu da mu ne bi bilo potrebno tražiti mnogo ljudske utjehe. Kad je čovjek koji ima dobru volju, u žalosti ili kušnji, ili ga muče zle misli, onda više shvaća da mu

je Bog potreban; uviđa da bez njega ne može ništa dobra učiniti. Onda se također žalosti, uzdiše i moli radi nevolja koje podnosi. Onda mu se ne da dulje živjeti i želi da dođe smrt da se može raspasti i biti s Kristom (Fil 1, 23). Onda dobro zapaža da na ovom svijetu ne može biti savršene sigurnosti ni potpunog mira.

Glava 13

O savladavanju kušnja

1. Dokle god živimo na svijetu ne možemo biti bez žalosti i kušnje. Zato stoji pisano u Jobovoj knjizi: ≫Borba je život čovječji na zemlji≪ (Job 7, 1). Zato bi svaki morao brižno paziti na svoje 5 kušnje i bdjeti u molitvi da đavao ne nađe priliku i prevari ga, jer on nikada ne spava, nego ≫obilazi kao tičući lav, tražeći koga da proždre" (1 Pt 5, 8). Nitko nije tako savršen i svet a da ne bi katkada bio kušan; ne možemo biti potpuno bez kušnja.

2. Ipak su kušnje za čovjeka često od velike koristi, makar bile mučne i teške; jer one čovjeka ponizuju, čiste i poučavaju. Svi su sveci prošli kroz mnoge jade i kušnje i napredovali. A oni koji nisu kušnje mogli podnositi, odbačeni su i izgubili su se. Nema tako svetoga Reda niti tako tajnoga mjesta gdje ne bi bilo kušnja ili protivština.

3. Čovjek nije potpuno siguran od kušnja dokle god živi, jer je u nama izvor kušnja otkada smo se u požudi rodili. Kad jedna kušnja ili nevolja prođe, dolazi druga; i uvijek ćemo imati nešto trpjeti, jer smo izgubili izvor svoje sreće. Mnogi nastoje izbjeći kušnjama, a onda upadaju u još teže. Ne možemo pobijediti samo bijegom; nego strpljivošću i pravom poniznošću postajemo jači od svih neprijatelja.
4. Tko se samo izvanjskim načinom kloni, a ne čupa korijena, taj će malo napredovati; dapače, kušnje će se još brže vratiti i bit će mu još gore. Postepeno, strpljivošću uz dugotrpnost i s Božjom pomoću, lakše ćeš pobijediti, nego vlastitom osornošću i silovitošću. Pitaj češće za savjet u kušnji; a s onim kojega je snašla kušnja ne postupaj strogo, nego mu ulij utjehe kao što želiš da se i tebi učini.

5. Početak je svim zlim kušnjama nepostojanost duha i preslabo pouzdanje u Boga; jer kao što valovi lađu bez kormila bacaju amo tamo, tako i čovjek, koji je nemaran i koji napušta svoju odluku, biva na razne načine kušan. Vatra ispituje željezo, a kušnja čovjeka pravednika. Ne znamo često što možemo, ali kušnja pokazuje što smo. Valja ipak bdjeti, napose na početku kušnje; jer onda možemo neprijatelja lakše pobijediti, ako mu nikako ne dopustimo ući na vrata duše, nego mu se odupremo izvan praga, čim pokuca. Stoga je netko rekao: ≫U prvi čas se odupri, za lijekom je prekasno sezat, kad je već uzelo zlo s duga otezanja mah" (Ovidije, De remed. 1, 91). Jer najprije padne na um obična misao, onda proradi jaka mašta, onda naslada, pa zlo nagnuće i pristanak. I tako pomalo zlobni neprijatelj sasvim uđe kad mu se nismo oprli na početku. I što dalje tko oklijeva s otporom, toliko je svaki dan u sebi slabiji, a neprijatelj protiv njega moćniji.

6. Neki podnose veće kušnje na početku svoga obraćenja, a neki na koncu. Neki opet pate skoro cijeli svoj život. Gdjekoji su dosta lako kušani prema mudrosti i pravednosti Božje odredbe, koja prosuđuje stanje i zasluge ljudi i sve udešava na spasenje svojih izabranih.

7. Zato ne smijemo očajavati kad nas snađe kušnja: nego moramo tim revnije Boga moliti da se udostoji pomoći nas u svakoj nevolji; jer će on, prema riječima Pavlovim, ≫učiniti s kušanjem sretan ishod da uzmognemo podnijeti≪ (1Kor 10, 13). Ponizimo, dakle, dušu svoju pod rukom Božjom, u svakoj kušnji i nevolji; jer će ≫ponizne duhom spasiti" (Ps 33, 19) i uzvisiti.

8. U kušnjama i nevoljama pokazuje čovjek koliko je napredovao; u njima raste zasluga i krepost bolje dolazi na vidjelo. Nije ništa veliko, ako je čovjek pobožan i revan, kad ne osjeća nikakve po teškoće, ali ako ostaje strpljiv u vrijeme nevolje, može se nadati velikom napretku. Neki se održe u velikim kušnjama, a padnu često u svakodnevnim sitnim kušnjama: zato da se, poniženi, nikad ne uzdaju u se u velikim stvarima, kad su tako slabi u malima.

Glava 14

Valja se čuvati nepromišljenog suđenja

1. Svrati oči sam na sebe, a čuvaj se prosuđivati tuđe čine. Sudeći druge čovjek se bez koristi muči, često se vara i lako griješi; a kad sebe sudi i rešeta, uvijek radi korisno. Kako nam je 6 koja stvar na srcu, tako o njoj i sudimo: jer zbog samoljublja lako gubimo mogućnost istinskog prosuđivanja. Kad bi uvijek jedina nakana naših želja bio Bog, onda se ne bismo tako lako uznemirivali radi opiranja naših sjetila.

2. Ali često se nešto u nama krije, ili nadođe izvana što nas također privlači. Mnogi traže sebe potajno i ne znajući u onome što čine. Izgledaju da su na miru kad sve ide prema njihovoj volji i želji; ali ako što bude drukčije nego što žele, onda se brzo uznemire i žaloste. Poradi raznolikosti mišljenja i osjećanja često se rađaju nesuglasice među prijateljima i sugrađanima, među redovnicima i pobožnim dušama.

3. Teško napuštamo staru navadu; i nitko se ne da rado skloniti na nešto, što nije u skladu s njegovim mišljenjem. Ako se budeš više upirao na svoj razum ili nastojanje nego na krepost utemeljenu u Isusu Kristu, onda ćeš rijetko i kasno biti prosvijetljen čovjek; jer Bog hoće, da nas potpuno podloži sebi i da žarka ljubav nadvisi svako umovanje.

Glava 15

O djelima učinjenim iz ljubavi

1. Ni za što na svijetu, niti bilo kome za ljubav, ne smijemo činiti zla; ali ipak, da pomognemo bijedniku, možemo katkada slobodno propustiti dobro djelo ili ga zamijeniti boljim. Jer na taj način dobro djelo ne propada, nego se mijenja u bolje. Bez ljubavi izvanjsko djelo ne koristi ništa; a što god činimo iz ljubavi, koliko god bilo neznatno i prezreno, sve biva plodonosno. Jer Bog više ocjenjuje kakvim srcem tko radi negoli koliko radi.

2. Mnogo čini tko mnogo ljubi. Mnogo čini tko stvar dobro čini. Dobro čini tko služi više zajednici nego svojoj volji. Često izgleda da je ljubav, a zapravo je putenost, jer se naravna sklonost, vlastita volja, nada u naknadu i želja za ugodnošću rijetko dadu odagnati.

3. Tko istinski i savršeno ljubi, taj ni u čemu ne traži sebe; on samo želi da sve bude na slavu Božju. On nikome ne zavidi, jer ne teži za nikakvim osobnim veseljem, niti želi da uživa sam u sebi; nego nad sva druga dobra želi da bude blažen u Bogu. Ne pripisuje nikome kakva dobra, nego jedino Bogu od kojega sve kao iz izvora proizlazi, i u kome konačno svi sveci mir uživaju. Tko bi imao samo iskru prave ljubavi, taj bi zaista osjetio da su sve zemaljske stvari pune taštine.

Knjiga prva Opomene korisne za duhovni život

Glava 16 – 20

Glava 16

O podnošenju tuđih pogrešaka

1. Čega čovjek nije u stanju popraviti bilo kod sebe bilo kod drugih, mora strpljivo .podnositi dok Bog ne odredi drukčije. Razmišljaj da je tako možda bolje za tvoju kušnju i strpljivost bez koje ne valja mnogo cijeniti svojih zasluga. Moraš se ipak moliti kod takvih smetnja da ti se Bog udostoji doći u pomoć, i da ih možeš strpljivo podnositi.

2. Ako se netko, jednom ili dvaput opomenut, ne smiri, nemoj se s njim prepirati; nego sve preporuči Bogu da se vrši njegova volja i njemu bude čast u svim slugama njegovim; jer Bog umije i zlo obratiti na dobro. Nastoj biti strpljiv u podnošenju tuđih pogrešaka i svakojakih bijeda; jer i ti imaš mnogo toga što drugi moraju podnositi. Ako ne možeš samoga sebe učiniti onakvim kakvim bi htio, kako ćeš moći drugoga udesiti prema svojoj volji? Rado bismo htjeli da drugi budu savršeni, a svojih vlastitih pogrešaka ne ispravljamo.

3. Hoćemo da se drugi potpuno poprave, a sami se ne popravljamo. Ne dopada nam se prevelika sloboda drugih, a sebi nećemo uskratiti što želimo. Hoćemo da drugi budu vezani pravilima, a nikako ne dopuštamo da sami budemo išta ograničavani. Tako dakle izlazi na javu, kako rijetko mislimo jednako na bližnjega, koliko na same sebe. Kad bi svi bili savršeni, što bi onda imali trpjeti od drugih Boga radi?

4. A sada je Bog tako uredio da se učimo ≫nositi breme jedan drugoga≪ (Gal 6, 2), jer nitko nije bez pogreške, nitko bez bremena; nitko nije sam sebi dostatan, nitko sam sebi dosta mudar: nego moramo snositi jedan drugoga, jedan drugoga tješiti i isto tako pomagati, poučavati i opominjati. Koliko je tko krepostan, to se vidi bolje u slučaju nevolje. Jer prilike ne čine čovjeka slabim, nego pokazuju kakav je.

Glava 17

O samostanskom životu

1. Moraš se učiti samoga sebe u mnogom svladavati, ako hoćeš podržavati mir i slogu s drugima. Nije malena stvar živjeti u samostanima ili družbi i tamo boraviti bez svađe i ustrajati vjeran do smrti. Blažen koji bude tamo čestito živio i sretno završio. Ako se želiš održati na visini kako treba i napredovati, onda smatraj kao da si prognanik i putnik na zemlji. Moraš postati lud radi Krista, ako hoćeš provoditi redovnički život.

2. Odijelo i tonzura malo koristi; nego promjena života i potpuno mrtvenje strasti čine pravoga redovnika. Tko traži što drugo osim jedino Boga i spas svoje duše, taj će naići samo na žalost i bol. Ne može također dugo ostati miran koji ne nastoji biti najmanji i svima podvrgnut.

3. Došao si da služiš, a ne da vladaš; znaj da si pozvan trpjeti i raditi, a ne ljenčariti ili brbljati. Tu se dakle ljudi kušaju kao zlato u peći. Tu ne može nitko opstati, ako se ne bude htio svim srcem radi Boga poniziti.

Glava 18

O primjerima svetih otaca

1. Promatraj žive primjere svetih otaca u kojima je odsijevalo pravo savršenstvo i pobožnost, i vidjet ćeš kako je malo ili skoro ništa što mi činimo. Jao, što je naš život kad se usporedi s njima? Sveci i prijatelji Kristovi služili su Gospodinu u gladi i žeđi, u studeni i golotinji, u muci i trudu, u bdjenjima i postovima, u molitvama i svetim razmatranjima, u progonstvima i mnogim pogrdama (Kor 11, 27).

2. O, kako su mnoge i teške kušnje prepatili apostoli, mučenici, ispovjednici, djevice i svi ostali koji su htjeli ići tragom Kristovim. Mrzili su naime duše svoje na ovome svijetu da ih posjeduju u vječnome životu. O kako su strog i povučen život provodili sveti oci u pustinji! Kako su podnijeli duge i teške kušnje! Kako ih je često mučio neprijatelj! Kako su česte i žarke molitve prinosili Bogu! Kako su

pokazivali veliku revnost i žar za duhovni napredak! Kako su oštar rat vodili da svladaju pogreške! Kako su imali čistu i pravu nakanu prema Bogu! Po danu su radili, a noć su provodili u dugoj molitvi, makar nisu nikada za vrijeme rada prestajali u duhu se moliti.

3. Čitavo su vrijeme korisno provodili, svaki im se sat za razgovor s Bogom činio kratkim; i radi velike slasti razmatranja zaboravljali su na potrebu tjelesne okrepe. Odricali su se svega bogatstva, dostojanstva, časti, prijatelja i znanaca; nisu ništa željeli imati od svijeta, jedva su uzimali što je potrebno za život; i kad su morali poslužiti tijelu, jadikovali su. Bili su dakle siromašni zemaljskim stvarima, ali vrlo bogati milošću i krjepostima. Izvana su oskudijevali, ali iznutra su se krijepili milošću i božanskom utjehom.

4. Svijetu su bili tuđi, ali Bogu bliski i pouzdani prijatelji. Samima sebi su se pričinjali bezvrijednima, i ovaj ih je svijet prezirao; no u očima Božjim bili su dragocjeni i dragi. Bili su istinski ponizni, živjeli su u priprostoj poslušnosti, hodali su u ljubavi i strpljivosti; i stoga su svaki dan napredovali duhom i sticali veliku milost pred Bogom. Postali su primjer svima redovnicima; i neka nas oni više potiču na dobar napredak nego brojni mlitavci na nazadak.

5. O, kolika je bila revnost u svih redovnika pri osnutku njihova Reda! Kolika pobožnost u molitvi! Koliko natjecanje u kreposti! Kako je vladala velika stega! Kako je u svima cvalo poštovanje i poslušnost pod upravom poglavara! O tome još svjedoče ostavljeni tragovi da su zaista bili sveti i savršeni muževi koji su, odvažno se boreći, nadjačali svijet. A sada se smatra netko velikim, ako nije prekršio Pravilo, ako je netko strpljivo mogao podnijeti što je izabrao.

6. Ah, mlakosti i nemarnosti u našem staležu gdje tako brzo popuštamo od prijašnje revnosti! I već nam se gadi živjeti zbog klonulosti i mlakosti! O kamo sreće kad napredak u krepostima ne bi nikada zamro u tebi koji si češće vidio mnoge primjere svetih!

Glava 19

O vježbama dobrih redovnika

1. Život dobra redovnika mora obilovati svima krepostima; da bude takav iznutra kakav se ljudima pričinjava izvana. I pravo je da mora više biti unutra nego što se vidi izvana; jer je naš nadzornik Bog kojega moramo nada sve štovati, gdje god bili, i pred njegovim očima hodati čisto kao anđeli. Svaki dan moramo obnoviti svoju odluku i potaknuti se na revnost kao da smo se sada prvi put obratili, pa govoriti: ≫Pomozi me, Gospode Bože moj, u dobroj odluci i svetoj službi svojoj, i daj mi sada, danas savršeno početi jer nije ništa što sam dosad učinio≪.

2. Prema odluci koju smo stvorili za svoj napredak, potrebna je velika marljivost onome koji hoće dobro napredovati. Pa ako često smalakše onaj koji je stvorio tvrdu odluku, što će biti s onim koji rijetko i manje određeno nešto odluči? A na razne se načine dešava da napuštamo svoju odluku; i najmanje propuštanje duhovnih vježbi jedva će proći bez ikakve štete. Odluka pravednika počiva više u milosti Božjoj nego u vlastitoj mudrosti; budući da se uvijek uzdaju u Boga što god poduzmu. Jer čovjek snuje, ali Bog odlučuje, ≫i put čovjeka nije u ruci njegovoj≪ (Jer 10, 3).

3. Ako kada iz ljubavi, ili da koristimo braći, propustimo običajnu vježbu, lako ćemo je kasnije moći nadoknaditi. Ako je pak propustimo radi mrzovolje ili iz nemarnosti, onda valja to upisati u krivnju i osjetit ćemo da škodi. Naprezali se mi koliko god možemo, još ćemo često u mnogočem pogriješiti. Ipak moramo uvijek odlučiti nešto određenoga, a napose protiv onoga što nam više smeta. Moramo ispitivati i uređivati svoju vanjštinu i nutrinu, jer je od koristi i jedno i drugo za napredak.

4. Ako ne možeš biti neprestano sabran, a ono se barem katkada saberi; najmanje jednom na dan, to jest ujutro ili uvečer. Ujutro stvori odluku, a uvečer pretresi svoje vladanje; kakav si bio danas u riječi, misli i djelu; jer si možda u tom češće uvrijedio Boga i bližnjega.

Opremi se junački protiv đavolske zloće, svladaj neumjerenost u jelu i pilu, pa ćeš onda lakše obuzdavati svaku putenu sklonost. Ne budi nikada posve bez posla; nego čitaj ili piši, ili moli, ili razmišljaj, ili radi štogod korisna za zajednicu. Ipak tjelesne poslove valja razborito vršiti i ne mogu ih svi jednako poduzimati.

5. Što nije zajedničko neka se ni ne pokazuje prema vani, jer se osobne vježbe sigurnije vrše u skrovitosti. Valja ipak paziti da ne budeš lijen za ono što je zajedničko, a brži za ono što je privatno; nego, nakon što si potpuno i vjerno izvršio ono što si dužan i što je naloženo, ako ti još ostaje vremena, onda se bavi sobom kako to želi tvoja pobožnost. Ne mogu svi biti za istu vježbu, nego jednome koristi više ovo, drugome ono. I prema raznolikosti vremena sviđaju se raznolike vježbe; jer jedno bolje pristaje blagdanima, a drugo radnim danima. Druge potrebe imamo u vrijeme kušnje, a druge u vrijeme mira i pokoja. O jednom volimo razmišljati kad se žalostimo, a o drugom kad se radujemo u Gospodinu.

6. Oko glavnijih blagdana moramo ponoviti dobre vježbe i revnije moliti za zagovor svetaca. Moramo stvoriti odluke od blagdana do blagdana kao da ćemo tada otići s ovoga svijeta i poći na vječno svetkovanje. Zato se moramo brižno pripravljati u blagdansko vrijeme i pobožnije živjeti i strože obdržavati čitavo pravilo kao da ćemo za kratko vrijeme primiti od Boga nagradu za svoj trud.

7. Pa ako bude odgođena smatrajmo da se nismo dobro pripravili i da nismo još dostojni tolike slave koja će se objaviti na nama u određeno vrijeme te se nastojmo bolje pripraviti za odlazak. ≫Blago onome sluzi, (veli sveti Luka) kojega, kad dođe gospodar njegov, nađe budna: zaista vam kažem, postavit će ga nad svim imanjem svojim≪ (Lk 12, 37; Mt 24, 47).

Glava 20

O ljubavi prema samoći i šutnji

1. Traži zgodno vrijeme da se uzmogneš baviti sam sobom; i razmišljaj često o dobročinstvima Božjim. Pusti radoznalost! Čitaj takove stvari koje te više potiču na skrušenje nego na razonodu. Ako budeš znao izmaći nepotrebnim razgovorima i besposlenim obilaženjima i čuvati se znatiželjnih novosti i buke, naći ćeš dovoljno i zgodnog vremena da se dadeš na korisna razmatranja. Najveći su sveci, gdje god su mogli, izbjegavali ljudsko društvo; i voljeli su služiti Bogu u skrovitosti.

2. Rekao je netko: ≫Koliko god sam puta bio među ljudima, toliko sam se manji čovjek vratio≪ (Seneca, Epist. 7). I to češće iskusimo kad dugo naklapamo. Svakako je lakše šutjeti nego ne prijeći mjeru u riječi. Lakše se skrivati kod kuće nego se vani dovoljno čuvati. Tko dakle nastoji vinuti se do nutarnjosti i duhovnosti, taj se mora s Isusom udaljiti od mnoštva. Nitko se vani sigurno ne pojavljuje ako rado ne ostaje skriven. Nitko sigurno ne govori ako rado ne šuti. Nitko sigurno ne stoji kao pretpostavljeni ako se rado ne podvrgava. Nitko sigurno ne zapovijeda ako nije naučio rado slušati.

3. Nitko se sigurno ne veseli ako nema u sebi svjedočanstva dobre savjesti. Ali je uvijek sigurnost svetaca bila puna straha Božjega. I nisu zato bili manje brižljivi i ponizni u sebi što su sjali velikim krepostima i milošću. Sigurnost se pak opakih rađa iz oholosti i preuzetnosti, a na koncu se obraća u samoobmanu. Ne obećavaj sebi nikada sigurnosti u ovome životu, makar i izgledao dobar samostanac ili pobožan pustinjak.

4. Često su oni koji su izgledali bolji u očima ljudi dublje pali radi prevelikog samopouzdanja. Stoga je za mnoge korisnije da ne budu posve bez napasti nego da budu češće kušani, kako ne bi postali odviše sigurni te se možda uzoholili ili još slobodnije potražili izvanjsku utjehu. O, kako bi sačuvao čistu savjest tko ne bi nikada tražio prolaznog veselja, tko se ne bi nikada bavio sa svijetom! O,

kakav bi uživao veliki mir i pokoj tko bi odbacio svaku taštu brigu, i razmišljao samo o spasonosnim i božanskim stvarima, i svu svoju nadu položio u Boga!

5. Nitko nije dostojan nebeske utjehe ako se ne vježba u svetoj skrušenosti. Ako se hoćeš skrušiti u srcu, uđi u svoju sobicu te isključi svaku buku svijeta kao što je pisano: ≫Skrušite se na postelji svojoj≪ (Ps 4, 5). U ćeliji ćeš naći što vani češće gubiš. Trajnim boravkom ćelija biva slatka, a kad je izbjegavamo, onda biva mrska. Ako je na početku svoga obraćenja budeš dobro pazio i čuvao, bit će ti poslije draga prijateljica i najdraža utjeha.

6. U šutnji i miru napreduje pobožna duša i uči poznavati sakrivene stvari Svetoga Pisma. Tu nailazi na potoke suza kojima se svaku noć pere i čisti, da postane toliko bliža svome Stvoritelju koliko dalje boravi od svake svjetske buke. Tko se dakle udalji od znanaca i prijatelja, približit će mu se Bog sa svetim anđelima svojim. Bolje je biti u skrovitosti i brinuti se za sebe nego zanemarivši sebe praviti čuda. Veoma je pohvalno za čovjeka redovnika ako rijetko izlazi, ako izbjegava da ga vide, i ako neće da vidi ljude.

7. Zašto želiš vidjeti čega ne smiješ imati: ≫Prolazi svijet i požuda njegova≪ (1 Iv, 2 17). Sjetilne želje vuku te van po svijetu; ali kad prođe vrijeme što drugo donosiš nego oteščanu savjest i potišteno srce? Veseli izlazak rađa često žalosnim povratkom, a veselo večernje bdijenje donosi žalosni uranak. Tako svaka tjelesna radost umiljato ulazi, ali na koncu grize i ubija. Što možeš drugdje vidjeti čega ne vidiš ovdje? Evo neba i zemlje i sviju počela, jer je iz njih sve načinjeno.

8. Što možeš negdje vidjeti što bi moglo dugo ustrajati pod suncem? Možda se nadaš zasititi, ali nećeš polučiti cilja. Kad bi vidio sve što postoji, što bi to bilo drugo nego pusto priviđenje? ≫Podigni oči svoje k Bogu na visini≪ (Ps 122, 1) i moli za svoje grijehe i nemarnosti. Prepusti tašte stvari taštim ljudima; a ti se brini za ono što ti je zapovjedio Bog. ≫Zatvori za sobom vrata svoja≪ (Mt 6,6) i pozovi k sebi Isusa, ljubimca svoga. Ostani s njime u ćeliji, jer nećeš nigdje

drugdje naći toliko mira. Da nisi izašao i da nisi ništa čuo od buke u svijetu, bio bi ostao u divnom miru; a čim te veseli čuti nešto nova, moraš radi toga snositi nemir srca.

Knjiga prva Opomene korisne za duhovni život

Glava 21 – 25

Glava 21

O skrušenju srca

1. Ako želiš štogod napredovati ostani u strahu Božjem i nemoj biti odviše raspušten, nego obuzdaj sva svoja osjetila i ne podaj se neskladnom veselju. Skruši se radije u srcu i postat ćeš pobožan. Skrušenost donosi mnoga dobra koja razuzdanost običava brzo izgubiti. Čudno je da se čovjek ikada može savršeno radovati u ovom životu kad razmatra svoje progonstvo i tolike pogibelji za svoju dušu pa o tome razmišlja.

2. Poradi lakoumnosti srca i nemarnosti za svoje pogreške ne ćutimo boli svoje duše; nego se često smijemo gdje bismo s pravom morali plakati. Nema prave slobode ni pravog veselja osim u strahu Božjemu, a uz dobru savjest. Sretan, koji je u stanju odstraniti svaki uzrok rastrešenosti i usredotočiti se na svetu skrušenost. Sretan koji odbacuje od sebe sve što bi moglo zaprljati ili otežati njegovu savjest. Bori se odvažno. navika se savladava navikom. Ako budeš znao ne pačati se u ljude, i oni će pustiti tebe da mirno vršiš svoj posao.

3. Ne miješaj se u tuđe stvari niti se uplići u poslove viših. Nadziri uvijek ponajprije sebe i osobito opominji samog sebe prije svih koji su ti dragi. Ako ti ljudi nisu skloni, nemoj se radi toga žalostiti; nego neka ti bude teško to što se ne svladavaš dosta dobro i oprezno, kao što se pristoji sluzi Božjemu i pobožnom redovniku. Često je korisnije i sigurnije da čovjek nema mnogo utjehe u ovom životu, osobito što se

tiče ljudske utjehe. No i ako nemamo božanske utjehe, ili ako je rjeđe osjećamo, sami smo krivi, jer ne idemo za skrušenošću srca i ne odričemo se taštih i izvanjskih utjeha.

4. Priznaj da si nedostojan božanske utjehe, a više vrijedan svakojake tuge. Kad je čovjek savršeno skrušen, onda mu je dosadan i gorak cio svijet. Dobar čovjek nalazi dovoljno razloga da tuguje i plače. Bilo naime da promatra sebe, bilo da misli na drugoga, zna da nitko ovdje ne živi bez tuge. I što se pomnjivije ispituje, to više i tuguje. Predmet pravedne boli i unutarnje skrušenosti naši su grijesi i mane u kojima ležimo tako zapleteni da smo rijetko u stanju razmatrati nebeske stvari.

5. Kad bi češće mislio na svoju smrt nego na dug život, nema sumnje da bi revnije nastojao oko svoga popravka. Kad bi također otvoreno vagnuo buduće kazne u paklu i čistilištu, mislim da bi rado podnosio napore i boli i da ne bi strepio pred nikakvom strogošću. No, jer te stvari ne dopiru do srca, a još uvijek volimo što nam godi, zato ostajemo hladni i posve lijeni.

6. Često je kriva nestašica duha što se jadno tijelo tako lako žali. Moli se dakle ponizno Bogu da ti dade duh skrušenja i govori s prorokom: ≫Nahrani me, Gospode, kruhom suza i napoji me obilno suzama≪ (Ps 79, 6).

Glava 22

O razmatranju ljudske bijede

1. Bijedan ti, bio gdje mu drago i okrenuo se kuda hoćeš, ako se ne obratiš k Bogu. Što se uzrujavaš, ako ti ne uspijeva kako hoćeš i želiš? Tko je taj koji ima sve prema svojoj volji? Niti ja, niti ti, niti itko od ljudi na zemlji. Nema nikoga na svijetu bez neke žalosti i stiske, makar bio kralj ili Papa. A komu je ipak bolje? Svakako onom koji je u stanju da trpi nešto za Boga.

2. Mnogi slabi i nestalni kažu: evo, kako lijep život ima onaj čovjek! Kako je bogat! Kako velik! Kako moćan i uzvišen! Ali pogledaj na nebeska dobra i vidjet ćeš da sva ta vremenita dobra nisu ništa; nego vrlo nesigurna i više tegobna, jer ih nikada ne posjedujemo bez brige i straha. Ne sastoji se sreća čovjekova u izobilju zemaljskih dobara, nego je dovoljna srednja mjera. Zaista je bijeda živjeti na zemlji. Koliko čovjek nastoji biti duhovniji, toliko mu je sadašnji život mučniji: jer bolje ćuti i jasnije vidi manjke ljudske raspadljivosti. Jer jesti, piti, bdjeti, spavati, počivati, raditi i biti podvrgnut drugim potrebama naravi zaista je velika bijeda i muka za pobožnog čovjeka koji bi rado htio biti riješen i slobodan od svakoga grijeha.

3. Jer tjelesne potrebe veoma pritišću unutarnjeg čovjeka na ovom svijetu. Zato prorok pobožno moli da bi bio izbavljen od njih, govoreći: "Izbavi me iz tjeskoba mojih, Gospode!" (Ps 24, 17). No jao onima koji ne poznaju svoje bijede! A još više onima koji ljube ovaj bijedni i raspadljivi život! Jer toliko su se neki prilijepili uz njega (makar radom ili prosjačenjem jedva zasluže najpotrebnije) da se ne bi nimalo brinuli za kraljevstvo Božje kad bi mogli uvijek ovdje živjeti.

4. O, ludi i nevjerna srca koji su tako duboko ogrezli u zemaljštini da samo zemaljski misle! Ali će bijednici na koncu života teško oćutjeti kako je bilo nisko i ništavno što su ljubili. Sveci pak Božji i svi pobožni prijatelji Kristovi nisu gledali na ono što se sviđa tijelu, niti što je ugledno na ovom svijetu; nego je sva njihova nada i nakana smjerala na vječna dobra. Sva se njihova želja dizala gore, prema onome što

je trajno i nevidljivo, da ih ne bi ljubav prema vidljivim stvarima povukla u blato.

5. Ne gubi, brate, nade da ćeš napredovati duhovno; jer imaš vremena i sad je čas. Zašto želiš odgoditi svoju odluku? Ustani i odmah počni i reci: ≫Sad je vrijeme za rad, sad je vrijeme borbe, sad je zgodno vrijeme da se popravimo.≪ Kad si u bijedi i nevolji, tada je vrijeme štogod zaslužiti. Moraš proći kroz vatru i vodu prije nego dođeš na čistinu. Ako sam sebe ne prisiliš, nećeš nadvladati mane. Dokle god smo u ovom krhkom tijelu, ne možemo biti bez grijeha, niti živjeti bez muke i boli. Htjeli bismo biti prosti od svake bijede; no jer smo grijehom izgubili nevinost, izgubili smo i istinsko blaženstvo. Stoga moramo biti pametni i čekati na Božje milosrđe dok prođe nepravda i dok život ne proguta što je smrtno.

6. O, kako je krhka ljudska narav, uvijek sklona na grijehe! Danas ispovijedaš svoje grijehe, a sutra nanovo počinješ ono što si ispovjedio. Sada odlučiš da ćeš se čuvati, a za koji čas radiš kao da nisi ništa odlučio. Imamo dakle razloga poniziti sami sebe i nikada ne misliti što veliko o sebi, jer smo tako krhki i nestalni. Vrlo brzo možemo izgubiti nemarnošću što smo mnogim trudom i konačno jedva stekli milošću.

7. Što će još biti s nama na koncu kad smo tako rano postali mlitavi? Jao nama, ako se hoćemo tako predati miru, kao da već vlada mir i sigurnost, dok još nema ni traga pravoj svetosti u našem vladanju. Bilo bi vrlo potrebno da nanovo kao dobri novaci budemo poučeni kako se najbolje vladati; pa bi možda bilo nade za popravak i za veći duhovni napredak u budućnosti.

Glava 23

O razmatranju smrti

1. Brzo će biti svršeno ovdje s tobom; stoga pogledaj kako je s tobom: danas je čovjek živ, a sutra ga više nema. A kada ga nestane s očiju, brzo nestane i iz srca. O ludog li i tvrdog srca ljudskoga što gleda samo na sadanje stvari, a ne predviđa radije ono što će doći! U svakom činu i misli tako se vladaj kao da ćeš danas umrijeti. Kad bi imao čistu savjest, ne bi se mnogo bojao smrti. Bolje se čuvati grijeha nego izbjegavati smrt. Ako danas nisi spreman, kako ćeš biti sutra? Sutra je nesiguran dan i tko zna da li će biti na raspolaganju?

2. Što koristi dugo živjeti kad se tako malo popravljamo? Ah, dug život ne popravlja uvijek čovjeka, nego često još više umnaža krivnju. Kamo sreće da smo barem jedan dan čestito živjeli na ovom svijetu! Mnogi broje godine nakon obraćenja, ali je često slabi plod poboljšanja. Ako je teško umrijeti, možda će još pogibeljnije biti dulje živjeti. Blažen koji uvijek ima pred očima čas svoje smrti i svaki dan se na nju pripravlja. Ako si vidio kada čovjeka kako umire, onda drži na pameti da ćeš i ti istim putem poći.

3. Kad dođe jutro, drži da nećeš doživjeti večer. A kad dođe večer, ne usuđuj se nadati jutru. Budi dakle uvijek spreman i tako živi da te smrt nikada ne zateče nepripravna. Mnogi umiru na mjestu i iznenada. Jer, ≫u čas, u koji ne mislite, doći će Sin čovječji≪ (Lk 12, 40). Kad dođe ona zadnja ura, počet ćeš mnogo drukčije misliti o čitavom svom prošlom životu i veoma ćeš žaliti što si bio tako nemaran i mlitav.

4. Kako je sretan i razborit koji nastoji biti sada u životu onakav, kakav želi biti u smrti! Veliku nadu u sretnu smrt ulit će ti posvemašnje preziranje svijeta, žarka želja napredovati u krepostima, ljubav prema stegi, nastojanje oko pokore, spremnost na poslušnost, odricanje samog sebe i podnošenje svake protivštine iz ljubavi prema Kristu. Mnogo dobra možeš učiniti dok si zdrav; ali kad oboliš, ne znam što ćeš moći. Malo se njih popravi radi bolesti; tako se i oni rijetko posvećuju koji mnogo idu na hodočašća.

5. Ne pouzdavaj se u prijatelje i bližnje i ne odlazi za budućnost svoga spasenja, jer će te ljudi brže zaboraviti nego li misliš. Bolje se sada pravodobno pobrinuti i nešto dobra pred sobom poslati nego se pouzdati u tuđu pomoć. Ako nisi sada sam za sebe zabrinut, tko će biti za tebe zabrinut u budućnosti? Sada je veoma dragocjeno vrijeme. ≫Sada su dani spasenja, sada je pravo vrijeme≪ (2 Kor 6, 2). Ali je žalosno da ga korisnije ne trošiš gdje bi mogao zaslužiti da uzmogneš jednom vječno živjeti! Doći će vrijeme kad ćeš zaželjeti jedan sat ili čas da se popraviš, ali ne znam da li ćeš ga izmoliti.

6. Gle, predragi, iz kakve bi se pogibelji mogao osloboditi, iz kako velikog straha izbaviti kad bi se sada bojao i mislio na smrt! Nastoj sada tako živjeti da se u času smrti možeš više radovati nego bojati. Uči se sada umirati svijetu da onda počneš živjeti s Kristom. Uči se sada sve prezirati da onda možeš slobodno poći Kristu. Obuzdavaj sada svoje tijelo pokorom da se onda uzmogneš sigurno pouzdati.

7. Ah, luđače, što razmišljaš da ćeš dugo živjeti, kad nisi siguran ni za jedan dan? Kako su se mnogi prevarili i iznenada se rastavili s tijelom! Koliko put si čuo gdje govore kako je onaj pao od mača, onaj se utopio, onaj padnuvši s visine slomio šiju, onaj se ukočio od jela, onaj umro za vrijeme igre. Jedan je umro od ognja, drugi od željeza, jedan od kuge, jedan od razbojničke ruke; i tako svi svršavaju smrću, a život ljudski prolazi brzo kao sjena.

8. Tko će se sjećati tebe poslije tvoje smrti? I tko će moliti za tebe? Što god možeš činiti, čini, predragi, čini sada, jer ne znaš kada ćeš umrijeti, a ne znaš ni što te iza smrti čeka. Dok imaš vremena, skupljaj sebi besmrtno blago. Ne misli ni o čem drugom nego o svom spasenju; brini se samo za ono što je Božje. Priskrbi si sada prijatelje štujući svece Božje i nasljedujući njihove čine; da te oni, kad odeš s ovoga svijeta, ≫prime u vječne stanove≪ (Lk 16, 9).

9. Vladaj se kao putnik i gost na zemlji koga se ništa ne tiču svjetski poslovi. Neka ti srce ostane slobodno i uzdignuto k Bogu, ≫jer ovdje nemamo grada koji će ostati≪ (Heb 13, 14). Tamo upravljaj molitve i

svagdanje uzdahe sa suzama da tvoja duša zasluži iza smrti sretno prijeći Gospodinu. Amen.

Glava 24

O sudu i kaznama grešnika

1. U svemu gledaj na konac i kako ćeš stajati pred Sucem kojemu nije ništa sakriveno; koji se ne da ublažiti darovima i ne prima isprike; nego će suditi kako je pravo. O bijedni i ludi grešniče! Što ćeš odgovoriti Bogu koji zna za sve tvoje opačine; ti, koji se katkada bojiš pogleda rasrđenog čovjeka? Zašto se ne pobrineš za sebe za dan suda kad te nitko drugi neće moći opravdati ili braniti; nego će svaki biti sam sebi dovoljan teret? Sada je tvoj trud koristan, sada može biti primljen tvoj plač, uslišani uzdasi, sada tvoja bol zadovoljava i pročišćuje.

2. Strpljiv čovjek prolazi kroz veliko i spasonosno čistilište kad podnoseći nepravde više tuguje radi tuđe zlobe nego radi nepravde sebi nanesene; kad se rado moli za one koji mu se protive, i od srca oprašta krivice; kad ne krzma moliti oproštenje od drugih; kad se radije smiluje nego rasrdi; kad često nanosi samome sebi silu i nastoji na svaki način podvrgnuti tijelo duhu. Bolje se sada očistiti od grijeha i iskorjenjivati mane nego ih ostavljati za čišćenje u budućem životu. Zaista varamo sami sebe radi neuredne ljubavi kojom ljubimo tijelo.

3. Što će drugo proždirati onaj oganj ako ne tvoje grijehe? Što više sada štediš sam sebe i ugađaš tijelu, toliko ćeš bolnije poslije otplaćivati i veću građu spremaš za gorenje. U čemu je tko pogriješio, u onom će biti i teže kažnjen. Tamo će goniti lijenčine ražarenim šiljcima, a neumjerene u jelu i piću mučit će silnom žeđom i glađu. Tamo će bludnike i ljubitelje naslada polijevati gorućom smolom i smrdljivim sumporom; a zavidnici će od bola zavijati kao bijesni psi.

4. Neće, biti ni jedne mane koja neće imati svoje posebne muke. Tamo će oholice biti zasićeni svakom sramotom, a lakomce će pritisnuti najveća oskudica. Tamo će biti teži jedan sat kazne nego li

ovdje sto godina najstrože pokore. Tamo nema nikakva počinka, nikakve utjehe za osuđene; ovdje ipak katkada otpočinemo od rada i uživamo u utjehi prijatelja. Pobrini se sada i oplakuj grijehe svoje da uzmogneš na dan suda biti siguran s blaženima. Tada će naime ≫pravednici s velikom sigurnosti stupiti nasuprot onima koji su ih nekoć pritiskivali i tlačili≪ (Mudr 5, 1). Tada će ustati da sudi onaj koji se sada ponizno podvrgava suđenjima ljudskim. Onda će siromah i ponizan biti pun pouzdanja, a oholica će strahovati kud god se okrenuo.

5. Onda će se vidjeti da je bio mudar na svijetu onaj koji se naučio radi Krista biti lud i prezren. Onda će nam biti mila svaka nevolja strpljivo podnesena i "svaka će zloća zatvoriti svoja usta" (Ps 106, 42). Onda će se radovati svaki pobožni čovjek, a tugovat će svaki bezbožac. Onda će se tijelo izmučeno pokorom više radovati nego da smo ga uvijek hranili nasladama. Onda će sjati prosto odijelo, a potamnjeti svaka fina odjeća. Onda ćemo više hvaliti siromašnu kućicu nego pozlaćenu palaču. Onda će više značiti postojana strpljivost nego sva moć ovoga svijeta. Onda će biti više uzdignuta priprosta poslušnost nego sva svjetska lukavost.

6. Onda će nas više veseliti čista i dobra savjest nego učena filozofija. Onda će više značiti prezir bogatstva nego sve zemaljsko blaga. Onda ćeš biti više utješen radi pobožne molitve nego radi izabranih jela. Onda ćeš se više veseliti radi obdržavane šutnje nego radi dugoga pričanja. Onda će više vrijediti sveta djela nego mnoge lijepe riječi. Onda će se više dopadati strog život i oštra pokora nego sve zemaljske naslade. Uči sada malo trpjeti da onda budeš oslobođen od težih stvari. Kušaj najprije ovdje što ćeš moći poslije. Ako sada možeš tako malo podnositi, kako ćeš moći podnositi vječne muke? Ako te sada kakva mala muka čini tako nestrpljivim, što će istom učiniti pakao? Evo, zaista ne možeš dva veselja uživati: veseliti se ovdje na svijetu i poslije kraljevati s Kristom.

7. Da si sve do današnjeg dana živio uvijek u častima i nasladama, što bi ti sve to koristilo kad bi ovaj čas morao umrijeti? Sve je dakle

taština osim ljubiti Boga i njemu jedinome služiti. Tko naime ljubi Boga svim srcem, on se ne boji ni smrti, ni kazne, ni suda, ni pakla; savršena ljubav pribavlja siguran pristup k Bogu. A koga još i sada veseli griješiti, nije čudo ako se boji smrti i suda. Ako te još ljubav nije kadra odvratiti od zla, ipak je dobro da te barem strah od pakla obuzdava. Ali tko zabacuje strah Božji, neće moći dugo ustrajati u dobru nego će brzo upasti u mreže đavlove.

Glava 25

O revnom popravku svega našeg života

1. Budi revan i marljiv u službi Božjoj i često razmišljaj o tome: čemu si došao i zašto si napustio svijet? Zar ne zato da živiš za Boga i postaneš duhovan čovjek? Revnuj dakle za napretkom, jer ćeš za kratko vrijeme primiti plaću za svoj trud; i tada neće više biti ni straha ni boli u tvojoj blizini. Sada ćeš malo raditi, a steći ćeš veliki mir, dapače vječnu radost. Ako ti ostaneš vjeran i revan u radu, i Bog će bez sumnje biti vjeran i velikodušan u nagradi. Moraš zadržati dobru nadu da ćeš polučiti palmu; ali ne valja se smatrati sigurnim da se ne zalijeniš ili ne uzoholiš.

2. Kad je netko tjeskoban kolebao između straha i nade, te jednog dana pritisnut žalošću kleknuo pred oltarom u crkvi na molitvu, ovako je razmišljao u sebi: ≫O, kad bih znao da ću ustrajati!≪ I odmah je čuo u nutrini božanski odgovor: ≫Kad bi to znao što bi onda htio činiti? Čini sada što bi onda htio činiti, i bit ćeš posve umiren.≪ I odmah se, utješen i ojačan, predao u volju Božju; i prestalo je mučno kolebanje. I nije više htio znatiželjno istraživati da dozna što ga čeka u budućnosti; nego je više nastojao istražiti što je sveta i savršena volja Božja pa da svako dobro djelo počne i dovrši.

3. ≫Uzdaj se u Gospoda i čini što je dobro! Tada ostaješ u zemlji i uživaš dobra njezina≪ (Ps 36, 3), govori prorok. Jedno je, što mnoge odvraća od napretka i revnog popravka; a to je strah pred poteškoćama, muka u radu. Dakako, najviše od ostalih napreduju u

krepostima oni koji muževnije nastoje pobijediti sve što im je teško i protivno. Jer ondje čovjek više napreduje i zaslužuje veću milost gdje više svladava samog sebe i mrtvi se u duhu.

4. Ali nemaju svi jednako mnogo da svladaju i umrtve. Ipak će marljiv revnitelj jače napredovati, makar bio opterećen s više strasti, nego li drugi koji je dobra ponašanja, ali koji je manje revan u krepostima. Dvoje nam osobito pomaže za veliki popravak; naime, silom se otrgnuti od onoga na što narav grešno naginje, i revno nastojati oko dobra koje nam je najviše potrebno. Nastoj se također čuvati i svladavati u onome što ti se češće ne dopada kod drugih.

5. Neka ti sve služi za napredak; te se oduševi za nasljedovanje ako vidiš ili čuješ za dobre primjere. Ako si pak opazio nešto ukora vrijedno, čuvaj se da i ti isto ne učiniš, ili, ako si kada učinio, nastoj se što brže popraviti. Kao što tvoje oko promatra druge, tako i drugi paze na tebe. Kako je ugodno i milo vidjeti revnu i pobožnu braću, spremnu na dobro i punu ljubavi za stegu! Kako je žalosno i bolno vidjeti one koji neuredno žive i koji ne vrše ono na što su zvani! Kako je štetno zanemariti odluku, stvorenu u svom zvanju, i priklanjati se onome što na nas ne spada!

6. Sjeti se odluke koju si stvorio i drži pred očima sliku Raspetoga. Kad promotriš život Isusa Krista, možeš se zbilja sramiti što se nisi trudio postati mu više sličan, premda već dugo hodaš putem Božjim. Redovnik, koji se revno i pobožno vježba u nasljedovanju života i muke Gospodnje, naći će tamo obilato sve što mu je korisno i potrebno i neće mu trebati tražiti išta bolje izvan Isusa. O, kad bi raspeti Isus došao u naše srce, kako bismo brzo i dovoljno bili učeni!

7. Revan redovnik sve rado podnosi i poduzima što mu nalože. Nemarnog i mlitavog redovnika hvata žalost za žalošću i svuda je podvrgnut stisci, jer unutarnje utjehe nema, a vanjske ne smije tražiti. Redovnik koji živi bez stege izvrgnut je teškom padu. Tko ide za blažim i lakšim, uvijek će živjeti u stisci, jer mu se ovo ili ono neće sviđati.

8. Kako rade toliki drugi redovnici koji dosta skučeno žive po strogim samostanskim pravilima? Rijetko izlaze, povučeno žive, siromaški se hrane, grubo se odijevaju, mnogo rade, malo govore, dugo bdiju, rano ustaju, produljuju molitve, često čitaju (korisne stvari) i strogo se drže reda. Pogledaj Kartuzijance, Cistercite i redovnike i redovnice raznih Družbi: kako svaku noć ustaju da pjevaju Gospodu. I zato bi bila sramota da ti ljenčariš u tako svetom poslu, dok toliko mnoštvo redovnika počinje klicati Bogu.

9. O, kad ne bismo imali nikakve druge dužnosti, osim hvaliti Gospoda Boga svoga svim srcem i ustima! O, kad ne bi nikada trebao jesti, ni piti, ni spavati, nego kad bi mogao uvijek Boga hvaliti i baviti se samo duhovnim stvarima! Onda bi bio mnogo sretniji nego što si sada kad služiš tijelu u kojekakvim potrebama. Kamo sreće kad ne bi bilo tih potreba, nego samo duhovna okrepa duše koju, nažalost, dosta rijetko okusimo.

10. Kad čovjek stigne dotle da ni u jednom stvorenju ne traži svoje utjehe, onda mu istom Bog počinje savršeno goditi; onda će biti sasvim zadovoljan, zbilo se što mu drago. Onda se neće zbog obilja radovati, niti zbog sitnice žalostiti; nego će se potpuno i s povjerenjem smiriti u Bogu koji mu je sve u svemu; komu ništa ne pogiba i ne umire, nego komu sve živi i bez krzmanja mu po volji služi.

11. Misli uvijek na svršetak i da se izgubljeno vrijeme ne vraća. Bez brižljivosti i marljivosti nećeš nikada postići kreposti. Ako počinješ bivati mlak, počet ćeš padati. Ali ako postaneš revan naći ćeš veliki mir i posao će ti biti lakši radi milosti Božje i ljubavi prema kreposti. Revan i marljiv čovjek spreman je na sve. Veća je muka opirati se manama i strastima nego znojiti se na tjelesnom radu. Tko ne izbjegava male pogreške, upast će pomalo u veće. Radovat ćeš se uvijek navečer ako dan korisno sprovedeš. Bdij nad samim sobom, potiči sam sebe, opominji sam sebe; i što god bilo s drugima ne zanemari samoga sebe. Toliko ćeš napredovati koliko sam sebe nadvladaš. Amen.

Knjiga druga

Opomene koje potiču na unutarnjost

Glava 1 – 6

Glava 1

O unutarnjem životu

1. ≫Kraljevstvo je Božje među vama≪, govori Gospodin. Obrati se svim srcem Gospodinu, i ostavi ovaj bijedni svijet, i naći ćeš pokoj svojoj duši. Uči prezirati izvanjske stvari i dati se na unutarnjost, i vidjet ćeš kako kraljevstvo Božje dolazi k tebi. Kraljevstvo je naime Božje ≫mir i radost u Duhu Svetome≪ što se ne daje bezbožnima. Doći će k tebi Krist pružajući ti svoju utjehu, ako mu budeš priredio dostojan stan u nutrini. ≫Sva je njegova slava i ljepota iznutra≪ i tamo mu se dopada. On često posjećuje unutarnjeg čovjeka, milo s njime razgovara, ljubazno ga tješi, donosi mu veliki mir i divno prijateljstvo.

2. Eto, vjerna duša, pripremi svoje srce ovome zaručniku da se udostoji doći k tebi i kod tebe stanovati. Ovako, naime, on govori: ≫Koji mene ljubi, on će držati riječ moju, i k njemu ćemo doći, i kod njega ćemo stanovati≪. Podaj dakle mjesta Kristu, a svima ostalima zabrani ulazak. Kad budeš imao Krista, onda si bogat i to je dosta. On će biti tvoj nadglednik i vjerni skrbnik u svemu da ti neće biti potrebno ufati se u ljude. Ljudi se naime brzo mijenjaju, brzo prolaze; ≫Krist pak ostaje do vijeka≪ i stoji čvrsto do kraja.

3. Ne valja postavljati velike nade u slaba i smrtna čovjeka, makar bio koristan i drag: niti se valja mnogo žalostiti radi toga ako ti se katkada tko protivi i protuslovi. Koji su danas s tobom, sutra ti se mogu protiviti i obratno; često se okreću kao vjetar. Stavi sve svoje pouzdanje u Boga i on neka bude tvoj strah i tvoja ljubav. On će za tebe odgovarati i učinit će kako će biti najbolje. ≫Nemaš ovdje stalnoga grada≪ i

gdjegod bio, stranac si i putnik; i nikad nećeš imati mira osim ako budeš tijesno sjedinjen s Kristom. Što žuriš svuda naokolo kad to nije mjesto tvoga pokoja? ≫

4.Na nebesima mora biti tvoje stanovanje≪ i sve zemaljsko moraš gledati kao na prolazu. Sve prolazi, i ti isto tako s njime. Pazi da se ne prilijepiš uz zemaljštinu da te ne uhvati i ne pogubi. Neka tvoja misao bude kod Svevišnjega i neka se tvoja molitva diže bez prestanka Kristu. Ako ne znaš razglabati visokih i nebeskih stvari, onda počivaj u Muci Isusovoj i rado stanuj u njegovim svetim ranama. Ako se naime pobožno utekneš ranama i dragocjenim ožiljcima Isusovim, oćutjet ćeš u nevolji veliku okrepu, i nećeš se mnogo brinuti što te ljudi preziru, i lako ćeš podnositi riječi ogovaratelja.

5. I Krist je bio na svijetu prezren i napušten od znanaca i prijatelja u najvećoj nevolji i porugi. Krist je htio trpjeti i biti prezren, a ti se usuđuješ na nekoga žaliti. Krist je imao protivnika i klevetnika, a ti hoćeš da ti svi budu prijatelji i dobročinitelji. Zašto će se onda nagraditi tvoja strpljivost ako te ne bude zadesila nikakva protivština? Ako nećeš ništa neugodno trpjeti, kako ćeš onda biti prijatelj Kristov? Trpi s Kristom i za Krista ako želiš vladati s Kristom.

6. Kad bi jednom potpuno unišao u srce Isusovo i samo malo okusio žarke ljubavi njegove onda se ne bi ništa starao za vlastitu korist ili štetu, nego bi se prije radovao radi nanesene ti sramote; jer ljubav k Isusu čini da čovjek prezire samoga sebe. Onaj koji ljubi Isusa i istinu, koji je pravi unutarnji čovjek, koji je slobodan od neurednih sklonosti, može se slobodno obratiti k Bogu i dignuti se u duhu nad samoga sebe te uživajući mirovati.

7. Tko sve prosuđuje onako kako jest, a ne kako se govori ili misli, taj je zaista mudar i poučen, više prema Božjem negoli ljudskom nauku. Tko znade živjeti unutrašnjim životom i malo cijeniti stvari po vanjštini, tome nije potrebno tražiti mjesta niti čekati vrijeme da se dade na pobožne vježbe. Unutarnji čovjek brzo se sabere, jer se nikada sav ne izlije prema vani. Ne smeta mu vanjski rad ili zanimanje, na koje je stanovito vrijeme vezan, nego kako stvari teku, tako se on njima

prilagođuje. Tko je dobro sređen i uređen u nutrini, taj se ne brine za neobično i naopako držanje ljudi. Čovjek biva u toliko stvari smetan i rastresen u koliko se priljubi za nepotrebne stvari.

8. Kad bi bio sređen i kako valja pročišćen, onda bi ti sve služilo na dobro i napredak. Zato se mnogo toga tebi ne dopada i često te smeta, jer još nisi savršeno umro sam sebi niti si se otrgnuo od svega zemaljskoga. Ništa tako ne prlja i ne zapliće srca ljudskoga kao neuredna ljubav prema stvorenjima. Ako se odrekneš vanjske utjehe, onda ćeš moći razmatrati nebeske stvari i često klicati od radosti u nutrini.

Glava 2

O poniznom podvrgavanju

1. Ne brini se mnogo tko je protiv tebe ili za tebe, nego se brini i nastoj oko toga da Bog bude s tobom u svakoj stvari koju činiš. Imaj čistu savjest i Bog će te valjano braniti. Koga naime Bog bude htio pomoći, neće mu moći naškoditi ničija zloba. Ako znadeš šutjeti i trpjeti, zacijelo ćeš vidjeti pomoć Božju. On zna vrijeme i način da te oslobodi i stoga se moraš predati u njegove ruke. Božja je stvar da pomogne i oslobodi od svake sramote. Često nam veoma koristi da ostanemo što ponizniji ako drugi znadu za naše slabosti i ako ih kore.

2. Kad se čovjek ponizuje radi svojih pogrešaka, onda lako ublaži druge i lako zadovolji one koji se na njega srde. Bog poniznoga štiti i oslobađa; poniznoga ljubi i tješi; k poniznome se sagiblje; poniznome daje veliku milost i proslavljuje ga nakon njegova poniženja. Poniznome odaje svoje tajne i milo ga privlači i poziva k sebi. Ponizan čovjek, i kad je osramoćen, ostaje posve miran, jer se upire na Boga, a ne na svijet. Ne misli da si što napredovao, osim ako ne držiš da si niži od svih.

Glava 3

O dobrom i miroljubivom čovjeku

1. Nastoj najprije da sam budeš miran, pa ćeš onda moći i druge umiriti. Više koristi miroljubiv nego učen čovjek. Strastven čovjek i dobro obraća na zlo i lako povjeruje zlu. Dobar i miroljubiv čovjek sve obraća na dobro. Tko je zaista smiren, taj o nikome ne sumnja. Ali tko je nezadovoljan i uzbuđen, toga muče svakojake sumnje; niti sam miruje, niti pušta druge na miru. Često kaže čega ne bi smeo reći, a propušta ono što bi za njega bilo bolje da učini. Ispituje što su drugi dužni učiniti, a ne brine se za ono na što je sam obavezan. Budi dakle najprije revan oko samoga sebe, a onda ćeš moći s pravom revnovati i oko svoga bližnjega.

2. Ti umiješ dobro opravdati svoje čine i poljepšavati ih, ali opravdanja drugih nećeš primiti. Bilo bi ispravnije da sebe optužiš, a brata svoga opravdaš. Ako hoćeš da tebe drugi podnosi, podnosi i ti drugoga. Promisli kako si još daleko od prave ljubavi i poniznosti koja se ne zna na nikoga srditi ili ljutiti, osim na samu sebe. Nije ništa osobito živjeti s dobrim i blagim ljudima; to se već po naravi svima sviđa; i svatko hoće rado imati mira, i više ljubi one koji osjećaju s njim. Ali moći mirno živjeti sa surovima i opakima ili razuzdanima ili neprijateljski raspoloženima prema nama, to je velika milost i svake hvale vrijedno i muževno djelo.

3. Ima ljudi koji se sami drže na miru i ujedno podržavaju mir s drugima. A ima ih koji niti su sami mirni, niti druge puštaju na miru; teški su drugima, a sebi samima još teži. A ima ih, opet, koji uspijevaju održati sebe na miru i druge nastoje privesti k miru. Ipak se čitav naš mir u ovome bijednom životu sastoji više u poniznom trpljenju protivština nego u tom da ih ne osjećamo. Tko umije bolje trpjeti, imat će i više mira. Takav je pobjednik nad samim sobom i gospodar svijeta, prijatelj Kristov i baštinik neba.

Glava 4

O nedužnom srcu i čistoj nakani

1. Na dva se krila diže čovjek nad zemlju, naime čistoćom i nedužnošću. Čistoća mora biti u nakani, nedužnost u čuvstvu. Čistoća ima Boga za cilj, nedužnost ga dohvaća i kuša. Neće ti smetati ni jedno dobro djelo ako budeš iznutra slobodan od svake neuredne sklonosti. Ako ne težiš za ničim drugim i ne tražiš ništa drugo osim volju Božju i korist bližnjega, onda ćeš uživati unutarnju slobodu. Kad bi tvoje srce bilo ispravno, onda bi ti svako stvorenje bilo ogledalo života i knjiga svete nauke. Nema tako sitnog i neznatnog stvorenja koje ne bi predstavljalo dobrotu Božju.

2. Kad bi ti bio unutra dobar i nedužan, onda bi sve bez zapreke gledao i dobro razumio. Nedužno srce prodire u nebo i pakao. Kakav je tko unutra, tako izvana prosuđuje. Ako postoji kakovo veselje na svijetu, to ga dakako posjeduje čovjek nedužna srca. A ako ima gdje žalosti i stiske, to najbolje zna za nju nečista savjest. Kao što željezo bačeno u vatru gubi rđu i sve se sjaji; tako i čovjek koji se posve obrati k Bogu, lišava se mlitavosti i pretvara se u novoga čovjeka.

3. Kad čovjek počinje bivati mlak, onda se boji i neznatne muke pa rado prima izvanjsku utjehu. Ali kad počne savršeno svladavati sebe i odvažno ići putem Božjim, onda mu se pričinja malenkost ono što je prije osjećao teškim.

Glava 5

O prosuđivanju samoga sebe

1. Ne možemo sami sebi odviše vjerovati, jer nam često nedostaje milosti i volje. Malo je svjetla u nama pa i to nemarnošću brzo gubimo. Često također ne zapažamo da smo tako slijepi unutra! Često činimo zlo, a još se gore izgovaramo. Kadšto nas goni strast, a mislimo da je revnost. Kod drugih korimo sitnice, a kod sebe preko velikih stvari prelazimo. Dosta brzo osjetimo i mjerimo što trpimo od drugih, ali koliko drugi trpe od nas, toga ne zapažamo. Tko bi dobro i ispravno prosuđivao svoje stvari ne bi imao razloga da strogo sudi o drugome.

2. Unutarnji čovjek pretpostavlja brigu oko samog sebe svemu ostalome; a tko se marljivo bavi samim sobom, lako šuti o drugima. Nećeš nikada biti unutarnji i pobožan čovjek, ako ne budeš šutio o tuđim stvarima, a gledao najprije na samog sebe. Ako se posve baviš samim sobom i Bogom, malo će te ganut što vidiš vani. Gdje si kad nisi kod samog sebe? I kad sve obiđeš, a samog sebe zanemariš, koliko si napredovao? Ako želiš polučiti mir i pravo jedinstvo, onda moraš sve zapostaviti i jedino na sebe paziti.

3. Mnogo ćeš zatim napredovati, ako se sačuvaš slobodnim od svake vremenite brige. Vrlo ćeš se prevariti ako budeš cijenio kakvu vremenitu stvar. Neka ti ništa ne bude veliko, ništa visoko, ništa milo, ništa drago, nego jedino Bog ili Što je od Boga. Smatraj sve taštinom što god utjehe može doći od kojega stvorenja. Duša koja Boga ljubi prezire sve što je izvan Boga. Samo vječni i neizmjerni Bog, koji sve ispunja, utjeha je duše i prava radost srca.

Glava 6

O radosti čiste savjesti

1. Slava je dobrog čovjeka svjedočanstvo čiste savjesti. Imaj čistu savjest i bit ćeš uvijek veseo. Čista savjest može vrlo mnogo podnositi i vrlo je vesela u suprotivštinama. Nečista savjest je uvijek plašljiva i nemirna. Slatko ćeš počivati ako te srce tvoje nema za što koriti. Ne veseli se nikada osim ako si nešto dobro učinio. Opaki ne poznaju nikada pravoga veselja; i ne ćute unutarnjeg mira jer: ≫nema mira bezbožnicima≪, govori Gospodin. I ako govore: na miru smo, neće doći na nas zlo, i tko će se usuditi škoditi nam? — ne vjeruj im: jer će iznenada doći srdžba Božja, djela njihova pretvorit će se u ništa i namisli će njihove propasti.

2. Onome koji ljubi nije teško dičiti se u nevolji: jer tako se dičiti znači hvaliti se križem Gospodnjim. Kratka je slava koju ljudi daju i primaju. Slavu svijeta uvijek prati žalost. Slava je dobrih u njihovoj savjesti, a ne na ustima ljudi. Veselje je pravednika od Boga i u Bogu, a njihova je radost radi istine. Tko žudi za pravom i vječnom slavom, taj se ne brine za vremenitu slavu. A tko traži vremenitu slavu ili je barem ne prezire u duši, dokazuje da manje ljubi nebesku slavu. Tko se ne brine ni za pohvale ni za ukore, uživa veliki mir srca.

3. Lako će biti zadovoljan i smiren onaj čija je savjest čista. Nisi svetiji ako te hvale; niti gori ako te kude. Što jesi, jesi; i ne možeš se nazvati većim nego što si pred Bogom. Ako paziš na to što si u svojoj nutrini, nećeš se brinuti što o tebi govore ljudi. ≫Ljudi gledaju na vanjštinu, a Bog gleda na srce≪. Ljudi ispituju djela, a Bog važe nakane. Raditi uvijek dobro, a do sebe malo držati znak je ponizne duše. Ne htjeti utjehe od bilo kojeg stvorenja znak je velike čistoće i unutarnjeg pouzdanja.

4. Tko ne traži za sebe nikakva izvanjska svjedočanstva, pokazuje da se posve predao Bogu. ≫Jer nije onaj prokušan koji sam sebe preporučuje (veli sveti Pavao) nego onaj kojega Gospodin

preporučuje. Živjeti s Bogom u nutrini i nikakvom sklonošću ne prianjati za vanjsko — to predstavlja unutarnjeg čovjeka.

Knjiga druga

Opomene koje potiču na unutarnjost

Glava 7 – 12

Glava 7

O ljubavi prema Isusu iznad svega

1. Blažen koji razumije što znaci ljubiti Isusa, a prezirati samoga sebe radi Isusa. Valja ostaviti sve što volimo radi ljubljenoga, jer Isus hoće da samo njega ljubimo iznad svega. Ljubav k stvoru varava je i nestalna, ljubav k Isusu vjerna i ustrajna. Tko se prilijepi uz stvorenje, propast će s njime; tko se prihvati za Isusa, stajat će do vijeka. Njega ljubi i zadrži kao svog prijatelja koji te neće ostaviti makar te svi ostavili, i koji neće dopustiti da na koncu propadneš. Hoćeš nećeš, morat ćeš se jednom odijeliti od svih.

2. Drži se Isusa u životu i na smrti i povjeri se njegovoj vjernosti, jer ti on jedini može pomoći kad svi drugi klonu. Tvoj ljubljeni takve je naravi da ne trpi drugoga, nego hoće da ima sam tvoje srce i da tu sjedi kao kralj na svome prijestolju. Kad bi se ti znao odijeliti od svakoga stvorenja, onda bi Isus htio rado stanovati s tobom. Što god sagradiš na ljudima, izvan Isusa, to ćeš sve izgubiti. Ne uzdaj se i ne upiri na trsku koju vjetar ljulja, jer je ≫svako tijelo trava, 1 sva će slava njegova propasti kao cvijet od travke.

3. Brzo ćeš se prevariti ako budeš gledao samo na vanjštinu ljudi. Ako, naime, tražiš u drugima svoju utjehu i korist, češće ćeš doživjeti gubitak. Ako u svemu tražiš Isusa, naći ćeš sigurno Isusa. Ako pak tražiš sebe samoga, naći ćeš i samoga sebe, ali na svoju propast. Više, naime, škodi čovjek sam sebi, nego što mu sav svijet i svi protivnici njegovi škode — ako ne traži Isusa.

Glava 8

O tijesnom prijateljstvu s Isusom

1. Kad je Isus prisutan, onda je sve dobro i ništa se ne čini teško; a kad Isusa nema, onda je sve mučno. Kad Isus ne govori u nutrini, onda je utjeha jadna; ako pak Isus kaže samo jednu riječ, onda ćutimo (*„osjećamo”*) veliku utjehu. Zar nije Marija Magdalena odmah ustala s mjesta, gdje je plakala, kad joj je Marta rekla: ≫Učitelj je tu i zove te.≪ Blažen čas kad Isus zove od suza na veselje duha! Kako si suh i opor bez Isusa! Kako si lud i nerazborit ako želiš što izvan Isusa! Zar nije to veća šteta nego kad bi izgubio čitav svijet?

2. Što ti može svijet pružiti bez Isusa? Biti bez Isusa gorki je pakao, a biti s Isusom slatki je raj. Ako bude s tobom Isus, neće ti moći naškoditi nijedan neprijatelj. Tko nađe Isusa, našao je veliko dobro, dapače dobro nad svima dobrima. A tko izgubi Isusa, gubi odviše mnogo, i više nego čitav svijet. Najveći je siromah koji živi bez Isusa, a najveći je bogataš koji je sjedinjen s Isusom.

3. Velika je umjetnost znati prijateljevati s Isusom, a velika je mudrost znati Isusa zadržati. Budi ponizan i miroljubiv i Isus će biti s tobom. Budi pobožan i miran i Isus će ostati s tobom. Možeš brzo otjerati Isusa i izgubiti milost njegovu ako se budeš htio okrenuti k izvanjskim stvarima. A ako njega otjeraš i izgubiš, komu ćeš se uteći i koga ćeš onda potražiti za prijatelja? Bez prijatelja ne možeš dobro živjeti, i ako ti Isus ne bude prijatelj nad sve druge, bit ćeš odviše žalostan i bezutješan. Ludo dakle radiš ako se u koga drugoga uzdaš ili se komu drugomu veseliš. Mora ti biti draže da cio svijet bude protiv tebe nego da uvrijediš Isusa. Između svih drugih dragih neka ti Isus bude jedini posebni ljubimac.

4. Ljubimo sve ljude poradi Isusa, a Isusa poradi njega samoga. Samo Isusa Krista moramo na poseban način ljubiti, jer je jedini dobar i vjeran među svim prijateljima. Poradi njega i u njemu neka ti budu dragi kako prijatelji tako i neprijatelji; i za sve ove valja ga moliti da ga svi upoznaju i ljube. Ne želi nikada da te posebno hvale i ljube, jer to

pripada Bogu koji nema sebi sličnoga. I ne želi da se tko bavi s tobom u svom srcu, a niti se ti ne daj zaokupiti ljubavlju prema kome, nego neka Isus bude u tebi i u svakom dobrom čovjeku.

5. Budi čist i slobodan unutra bez uplitanja ikojega stvorenja. Ako se želiš baviti s Bogom i vidjeti kako je sladak Gospodin, onda moraš biti jednostavan i čistoga srca pred Bogom. I zaista nećeš polučiti toga, ako te milost njegova ne preteče i ne povuče, da se, izlučivši i otpustivši sve, sjediniš sam s njim samim. Kad, naime, milost Božja pohodi čovjeka, onda on može sve; a kad ga milost Božja napusti, onda postaje siromah i bijednik i kao prepušten samo jadima. No kod toga ne smiješ postati malodušan niti očajan, nego se mirno podvrći volji Božjoj i sve što ti dođe trpjeti na slavu Isusa Krista. Jer iza zime slijedi ljeto, iza noći se vraća dan, a iza oluje dolazi divna vedrina.

Glava 9

O pomanjkanju svake utjehe

1. Nije teško prezreti ljudsku utjehu kad pomaže božanska. Ali je velika i vrlo velika stvar biti kako bez ljudske tako i bez božanske utjehe, i Bogu na slavu htjeti rado podnositi progonstvo srca, i ne tražiti ni u čemu sebe niti se obazirati na vlastitu zaslugu. Zar je nešto veliko ako si veseo i pobožan kad te pohodi milost? Taj čas svi priželjkuju. Vrlo ugodno juri koga nosi milost Božja. I zar je čudno ako ne čuti tereta kad ga nosi svemogući i vodi najveći Vođa?

2. Rado primamo štogod za utjehu, i teško se čovjek odriče samoga sebe. Sveti Lovro mučenik pobijedio je svijet sa svojim svećenikom, jer je prezreo sve, što se činilo ugodno na svijetu te je mirno podnio, iz ljubavi prema Kristu, i da ga rastave s papom Sikstom kojega je vrlo ljubio. Ljubavlju dakle prema Stvoritelju pobijedio je ljubav prema čovjeku; i odabrao je radije Božju volju nego ljudsku utjehu. Uči se tako i ti iz ljubavi prema Bogu ostaviti kojeg bliskog i dragog prijatelja. I neka ti ne bude teško ako te prijatelj napusti, jer znaš da se na koncu moramo svi odijeliti jedan od drugoga.

3. Mnogo i dugo mora se čovjek boriti sa samim sobom prije nego se uspije potpuno svladati i svu svoju sklonost prenijeti na Boga. Kad se čovjek oslanja na sebe, lako trči za ljudskom utjehom. Ali tko zaista ljubi Krista i revno slijedi kreposti nije podložan takvim utjehama i ne traži takvih osjetnih slasti, nego radije junačke napore i velik trud radi Krista.

4. Kad ti dakle Bog dadne duhovnu utjehu, primi je sa zahvalnošću; ali znaj da je ona dar Božji, a ne tvoja zasluga. Nemoj se uzoholiti, nemoj se odviše radovati, niti biti ludo preuzetan; nego budi još ponizniji zbog dara, a i oprezniji i bojažljiviji u svim svojim činima; jer će ono vrijeme proći i slijedit će kušnja. Kad ti se uzme utjeha, nemoj odmah očajavati nego ponizno i strpljivo očekuj pohođenje neba, jer je Bog u stanju da te opet obdari još većom utjehom. To nije ništa novo ili strano iskusnima na putu Božjem, jer je kod velikih svetaca i starozavjetnih proroka bio čest takav način promjene.

5. Stoga je netko, dok je bila u njega milost, govorio: ≫Ja rekoh u obilju svom: Nikada se neću pokolebati≪. A kad se milost udaljila, nadovezuje što je iskusio u sebi govoreći: ≫Odvratio si lice svoje od mene, i ja se smetoh≪. No nije međutim očajao nego je revnije molio Boga govoreći: ≫Tada povikah k Tebi, Gospode, tada zavapih k Bogu svojemu≪. Konačno ubire plod svoje molitve te svjedoči da je uslišan, govoreći: ≫Čuo je Gospod i smilovao mi se; Gospod postade pomoćnik moj≪. No u čemu? ≫Obratio si, govori, plač moj u radost, raskidao si žalosnu odjeću moju i opasao me veseljem≪. Ako se tako događalo velikim svecima, onda ne smijemo očajavati ni mi, slabi i siromašni, ako smo katkad gorljivi, a katkad hladni; jer duh dolazi i odlazi po svojoj slobodnoj volji. Stoga blaženi Job kaže: ≫Pohađaš ga svakog jutra, i kušaš ga svaki čas≪.

6. U što se dakle mogu pouzdati, ili u koga da stavim nadu ako ne jedino u veliko milosrđe Božje i samo u milost Božju? Bilo naime da su uza me dobri ljudi, bilo pobožna braća, bilo vjerni prijatelji, bilo svete knjige ili lijepe rasprave, bilo ugodan pjev i himni; sve to malo koristi, malo znači kad me ostavi milost i kad sam napušten u

vlastitom siromaštvu. Tada nema boljega lijeka nego strpljivost i predanje u volju Božju.

7. Nisam nikada našao nekoga koji bi bio tako pobožan i svet, a da ne bi doživio katkada da se milost povuče, ili da ne bi osjetio kako mu se revnost ohladila. Nijedan svetac nije bio tako visoko uzdignut i prosvijetljen, a da ne bi prije ili poslije bio kušan. Nije naime dostojan uzvišenog zrenja Božjeg koji nije za Boga podnio kakve nevolje. Kušnja koja prethodi običava biti znak utjehe koja će slijediti. Jer onima koji su iskušani obećana je nebeska utjeha. ≫Tko pobijedi, kaže, dat ću mu jesti od drveta života≪.

8. A Bog daje utjehu da čovjek bude jači u podnošenju nevolja. Ali dolazi i kušnja da se ne uzvisi radi dobra. Đavao ne spava i tijelo nije još obamrlo; zato ne prestani spremati se za borbu, jer se s desna i s lijeva nalaze neprijatelji koji nikada ne miruju.

Glava 10

O zahvalnosti za milost Božju

1. Zašto tražiš počinak kad si rođen za rad? Pripremi se više na strpljivost nego na utjehu; i više na nošenje križa nego na veselje. Koji naime od smrtnika ne bi rado primao utjehu i duhovnu radost kad bi ih mogao uvijek imati? Duhovna utjeha nadilazi sve slasti svijeta i naslade tijela. Jer sve slasti svijeta ili su tašte ili sramotne. A jedino su duhovne slasti ugodne i poštene, proizašle iz kreposti te od Boga pružene čistim srcima. No nitko ne može uživati tih božanskih utjeha prema svojoj volji, jer vrijeme kušnje ne izostane dugo.

2. Mnogo se pak protivi višnjemu pohođenju lažna sloboda duha i veliko samopouzdanje. Bog čini dobro kad daje utjehu; ali čovjek čini zlo kad sve Bogu ne vraća sa zahvalnošću. I zato se ne mogu na nas izlijevati darovi milosti, jer smo nezahvalni darovatelju i jer sve ne vraćamo izvoru odakle dolazi. Uvijek naime zaslužuje milost koji se dostojno zahvaljuje; a oduzet će se oholici što se običava dati poniznome.

3. Ne želim utjehe koja bi mi oduzela skrušenost, i ne žudim za razmatranjem koje vodi do oholosti. Nije naime sve što je visoko ujedno i sveto; niti sve što je slatko ujedno i dobro; niti je svaka želja čista; niti je sve što je nama drago, Bogu milo. Rado pak primam milost koja će me učiniti poniznijim i bogobojaznim, i spremnijim na odricanje. Tko je oćutio (osjetio) milost, a zatim težinu njezina odlaska, taj se neće usuditi pripisati sebi išta dobra; nego će prije priznati da je siromah i oskudan. Daj Bogu što je Božje, a sebi pripiši što je tvoje; to znači: zahvali Bogu za milost, a priznaj da je tvoj samo grijeh i da zaslužuješ primjernu kaznu za grijeh.

4. Traži svagda najniže i dobit ćeš najviše, jer najviše ne može stajati bez najnižega. Sveci, koji su najveći pred Bogom, bili su najmanji u vlastitim očima; i koliko su bili slavniji, toliko su bili u sebi ponizniji. Koji su puni istine i slave nebeske, nisu željni tašte slave. Koji su u Bogu utemeljeni i utvrđeni, ne mogu biti oholi. I koji sve pripisuju Bogu, što god su dobra primili, ne traže slave jedan od drugoga, nego hoće samo onu slavu koja dolazi jedino od Boga, i žele da oni sami i svi sveti hvale Boga nada sve te uvijek jedino teže za tim.

5. Budi dakle zahvalan i za najmanje pa ćeš biti dostojan primiti veće. Neka ti i najmanje vrijedi kao najveće, a ono što izgleda više prezira vrijedno, smatraj kao poseban dar. Ako gledamo na dostojanstvo darovatelja, nijedan dar neće nam se činiti malen ili bezvrijedan. Ne može naime biti maleno što dariva višnji Bog. Pa i to kad kažnjava i šiba, mora nam biti drago; jer uvijek čini radi našega spasa što god dopušta da nas snađe. Tko želi sačuvati milost Božju, neka bude zahvalan za danu mu milost, strpljiv za oduzetu. Neka se moli da mu se milost vrati; neka bude oprezan i ponizan da je ne izgubi.

Glava 11

O malom broju ljubitelja križa Isusovog

1. Sada Isus ima mnoge koji ljube njegovo kraljevstvo nebesko, ali malo onih koji nose njegov križ. Ima ih mnogo koji žele utjehe, ali malo koji žele patnje. Nalazi mnogo drugova za gozbu, ali malo za trapljenje. Svi se žele radovati s njime, ali malo ih hoće nešto trpjeti za njega. Mnogi slijede Isusa sve do lomljenja kruha, ali malo njih ga slijedi da piju kalež muke. Mnogo njih divi se njegovim čudesima, ali malo njih slijedi sramotu križa. Mnogi ljube Isusa dok ih ne zadese kakve nevolje. Mnogi ga hvale i blagoslivlju dok primaju od njega kakve utjehe. Ali ako se Isus sakrije i na čas ih ostavi, onda se tuže i postaju odviše malodušni.

2. Koji pak ljube Isusa radi Isusa, a ne radi svoje vlastite utjehe, oni ga blagoslivlju u svakoj nevolji i stisci srca, kao i u najvećoj utjehi. I kad im ne bi nikada htio pružiti utjehe, ipak bi ga uvijek hvalili i uvijek bi mu htjeli zahvaljivati.

3. O, koliko može čista ljubav prema Isusu koja nema primjese vlastite koristi ili samoljublja! Zar ne moramo nazivati plaćenicima sve one koji uvijek traže utjehu? Zar ne dokazuju da više ljube sebe nego Isusa, jer uvijek misle na svoju korist i dobitak? Gdje ćemo naći takvoga koji bi htio Bogu služiti badava?

4. Rijetko je naći koga tako duhovnoga koji se lišio svega. Jer pravog siromaha duhom i slobodnog od svakog stvorenja, tko će naći? ≫Vrijedi više nego biser≪. Kad bi dao čovjek sve blago svoje, još je to ništa. I kad bi činio veliku pokoru, još je malo. I kad bi obuhvatio sve znanje, još je daleko. I kad bi bio veoma krepostan i žarko pobožan, još bi mu mnogo nedostajalo: naime jedno, što mu je najviše potrebno. A što je to? Da — nakon što je sve ostavio — ostavi sebe, i da posve izađe iz sebe, i ništa ne zadrži od svog samoljublja. I kad učini sve što je mislio da mora učiniti, neka znade da nije ništa učinio.

5. Neka ne smatra velikim što bi se moglo pričiniti velikim; nego neka istinski prizna da je beskorisni sluga kao što govori Istina: ≫Kad učinite sve što vam je naloženo, recite: beskorisni smo sluge≪. Onda će doista moći biti oskudan i siromašan duhom i govoriti s prorokom: ≫A ja sam osamljen i siromah≪. Nitko ipak nije bogatiji, nitko slobodniji od onoga koji zna ostaviti sebe i sve ostalo i smatrati se najzadnjim.

Glava 12

O kraljevskom putu Svetog Križa

1. Mnogima se čini ≫tvrd ovaj govor≪: ≫Odreci se samog sebe; uzmi križ i slijedi Isusa≪. Ali će mnogo tvrđe biti čuti onu zadnju riječ: ≫Odlazite od mene prokleti u oganj vječni≪. Koji naime sada rado čuju i slijede riječ križa, neće se tada bojati glasa vječne osude. Ovaj će znak biti na nebu kad Gospodin dođe suditi. Onda će svi službenici križa, koji su u životu postali slični Raspetome, pristupiti s velikim pouzdanjem Kristu sucu.

2. Što se dakle bojiš uzeti križ po kojemu se ide u kraljevstvo nebesko? U križu je spas, u križu je život, u križu je zaštita od neprijatelja; u križu je snaga uma, u križu je radost srca, u križu je radost duha; u križu je skup svih kreposti, u križu je savršenstvo svetosti. Nema spasa duše niti nade vječnoga života osim u križu. Uzmi dakle križ svoj i slijedi Isusa i ući ćeš u život vječni. On je išao pred tobom noseći križ svoj i umro je za tebe na križu da i ti nosiš svoj križ i budeš voljan umrijeti na križu. Jer ako budeš s njime umro, s njime ćeš isto tako i živjeti. Pa ako si bio dionik muke. bit ćeš i slave.

3. Evo u križu se sastoji sve i u umiranju počiva sve; i nema drugoga puta u život i do pravog unutarnjeg mira, osim puta svetoga križa i svakodnevnog mrtvenja. Hodaj kuda hoćeš, traži što god hoćeš; i nećeš naći uzvišenijeg puta k nebu niti sigurnijeg puta po zemlji od puta svetog križa. Rasporedi i uredi sve prema svojoj volji i mišljenju,

ali naći ćeš da uvijek moraš nešto trpjeti bilo svojevoljno, bilo protiv svoje volje; i tako ćeš uvijek naći križ. Jer ćeš ili ćutjeti bol u tijelu ili ćeš podnositi nevolju u duši.

4. Katkada će te Bog kao ostaviti, a katkada će te mučiti bližnji; a što je još više, često ćeš biti sam sebi nepodnosiv. A ipak ti nećeš uspjeti osloboditi se ili olakšati kakvim sredstvom ili utjehom; nego moraš trpjeti dok se Bogu svidi. Bog naime hoće da se učiš podnositi nevolju bez utjehe, da se njemu posve podvrgneš i da po nevolji postaneš ponizniji. Nitko tako duboko ne ćuti (osjeća) muke Kristove kao onaj kojega je zadesila slična patnja. Križ je dakle uvijek pripravljen i svuda te očekuje. Ne možeš mu izbjeći ma pobjegao kuda mu drago; jer kamo god dođeš, nosiš sa sobom samoga sebe, i uvijek ćeš naći sebe. Okreni se gore, okreni se dolje! Okreni se prema vani, okreni se prema unutra; i u svemu tome naći ćeš križ; i moraš svuda biti strpljiv ako želiš uživati unutarnji mir i zaslužiti vječnu krunu.

5. Ako rado nosiš križ, onda će i on nositi tebe i dovesti do žuđenog cilja gdje će biti kraj patnjama, premda im neće biti ovdje na zemlji. Ako ga pak nerado nosiš, onda sam sebi stvaraš teret i sam se više opterećuješ, a ipak moraš trpjeti. Ako odbaciš jedan križ, naći ćeš bez sumnje drugi, možda i teži.

6. Zar misliš da ćeš ti izbjeći onome čemu nije mogao izbjeći nijedan smrtnik? Koji je od svetaca na ovom svijetu bio bez križa i nevolje? Niti sam Isus Krist, Gospodin naš, nije bio jedan čas bez mučne patnje dokle god je živio. ≫Trebalo je≪, veli ≫da Krist trpi i ustane od mrtvih i tako uđe u slavu svoju≪. Kako onda ti tražiš drugi put, nego ovaj kraljevski put koji je put svetoga križa?

7. Cijeli je život Kristov bio križ i mučeništvo; a ti tražiš za sebe pokoj i veselje? Varaš se, varaš, ako tražiš što drugo nego podnositi nevolje, jer je cijeli ovaj smrtni život pun jada i posut križevima. I koliko je tko više napredovao u duhu, toliko teže križeve često nalazi; jer što mu je ljubav veća, to više osjeća da je u progonstvu.

8. Pa ipak, ovaj čovjek pogođen s tako mnogo nevolja nije bez olakšanja i utjehe, jer osjeća da mu iz nošenja križa sazrijeva

najobilniji plod. Dok mu se naime svojevoljno podvrgava, sav mu se teret nevolje pretvara u pouzdanje božanske utjehe. I koliko se tijelo više satire nevoljama, toliko duh biva jači po unutarnjoj milosti. I katkada toliko ojača u ljubavi prema nevoljama i protivštinama, iz želje da bude sličan Kristu, da ne bi ni htio biti bez boli i nevolje; jer vjeruje da je toliko draži Bogu, koliko je više i teže mogao za njega trpjeti. Ne dolazi to od snage čovječje, nego od milosti Kristove koja toliko može i čini krhkome tijelu da ono duhovnim žarom poduzima i ljubi od čega po naravi uvijek zazire i bježi.

9. Nije u naravi čovjeka nositi križ, ljubiti križ, tijelo trapiti i zarobljavati, časti izbjegavati, sebe samog prezirati i željeti da budeš prezren, svakojake protivštine i štetu podnositi i nikakove sreće na ovom svijetu ne željeti. Ako na sebe gledaš, sam po sebi ništa od toga nećeš moći! Ali ako se uzdaš u Gospodina, dat će ti snagu s neba i podvrgnut će tvojoj vlasti svijet i tijelo. Ako budeš naoružan vjerom i znamenovan (označen-obilježen) križem Kristovim, nećeš se bojati niti neprijatelja đavla.

10. Spremi se dakle kao dobar i vjeran sluga Kristov, te muževno ponesi križ Gospodina svoga koji je iz ljubavi za te razapet. Pripravi se na podnošenje mnogih nevolja i raznih neugodnosti u ovom bijednom životu; jer će ti tako biti, gdje god bio, i tako ćeš zaista naći kamo god se sakrio. Mora tako biti; i nema drugoga lijeka da izbjegneš nevoljama i bolima, nego da strpljivo trpiš. Pij rado kalež Gospodnji ako želiš biti njegov prijatelj i imati dio s njime. Utjehe prepusti Bogu; neka čini s njima kako mu se najbolje svidi. A ti se spremi kako ćeš podnositi nevolje i smatraj ih za najveće utjehe; jer ≫trpljenja sadašnjega vremena nisu ništa prema budućoj slavi≪, čak ni onda kad bi sve nevolje sam morao podnijeti.

11. Kad dođeš dotle da ti je nevolja draga i ugodna radi Krista, onda znaj da je s tobom dobro, jer si našao raj na zemlji. Dokle god ti je trpljenje teško i nastojiš mu izbjeći, dotle će ti biti zlo i slijedit će te posvuda strah od nevolje.

12. Ako budeš spreman na ono, na što moraš biti, to jest na patnju i mrtvenje, onda će brzo biti s tobom bolje i naći ćeš mir. Kad bi bio s Pavlom uzdignut čak do trećeg neba, ne bi zbog toga bio siguran, da nećeš trpjeti nikakove protivštine. ≫Ja ću mu≪, veli Isus, ≫pokazati, koliko mu valja trpjeti za moje ime≪. Preostaje ti dakle trpjeti ako želiš ljubiti Isusa i njemu služiti.

13. Kamo sreće kad bi bio vrijedan trpjeti štogod za ime Isusovo; kako bi te velika slava čekala, kako bi klicali svi sveci Božji, kako bi također lijep primjer pružio bližnjemu! Strpljivost naime svi preporučuju, premda malo njih hoće trpjeti. Pravo bi bilo da bar nešto pretrpiš rado za Krista kad mnogi trpe za svijet mnogo teže stvari.

14. Znaj kao sigurno da ti valja provoditi život čovjeka, koji umire. I koliko tko više umre sebi, toliko više počinje živjeti Bogu. Nitko nije prikladan da shvati ono što je nebesko, ako ne bude pristao da snosi protivštine radi Krista. Ništa nije Bogu milije, ništa spasonosnije za tebe na ovom svijetu nego rado trpjeti za Krista. I kad bi morao birati, morao bi više željeti da radi Krista trpiš protivštine nego da se naslađuješ mnogim utjehama; jer bi bio sličniji Kristu i svim svetima prilični. Ne sastoji se naime naša zasluga i napredak našega zvanja u mnogim ugodnostima i utjehama nego prije u podnošenju mnogih poteškoća i nevolja.

15. Kad bi što drugo bilo bolje i korisnije za spasenje ljudi, negoli patnja, onda bi to Krist sigurno bio pokazao riječju i djelom. Ali on i učenike koji su ga slijedili, i sve koji žele ići za njim, otvoreno potiče na nošenje križa, i govori: ≫Ako tko hoće da ide za mnom, neka se odrekne samoga sebe i neka uzme križ svoj i neka ide za mnom≪. Nakon što smo dakle sve proučili i pretresli neka bude ovo konačni zaključak: valja nam kroz mnoge nevolje ući u kraljevstvo Božje.

Knjiga treća

O unutarnjoj utjehi

Glava 1 – 5

Glava 1

O unutarnjem govoru Krista vjernoj duši

1. ≫Da poslušam što mi govori Gospod Bog≪. Blažena duša koja čuje u sebi Gospodina kad govori, te prima iz njegovih usta riječ utjehe! Blažene uši koje čuju unutarnji božanski šapat, a ne primjećuju ništa od šaptanja ovog svijeta! Zaista blažene uši koje ne prisluškuju glas što napolju zvuči, nego istinu koja uči unutra! Blažene oči koje su zatvorene za vanjštinu, a paze na unutarnjost! Blaženi koji poniru u unutarnjost i nastoje pripravljati se sve više i više svakodnevnim vježbama za razumijevanje nebeskih tajna! Blaženi koji se žele baviti Bogom i otresaju se svake svjetske zapreke! Pazi na to, dušo moja, i zatvori vrata svoje sjetilnosti da uzmogneš čuti što govori u tebi Gospod Bog tvoj.

2. Ovako govori Ljubljeni tvoj: ≫Ja sam spas tvoj, mir tvoj i život tvoj. Ostani kod mene i naći ćeš mir≪. Pusti sve prolazno i traži ono što je vječno. Što je sve vremenito nego varavo zavođenje? I što će ti pomoći sva stvorenja ako te napusti Stvoritelj? Odrekni se zato svega, (dušo moja), nastoj biti draga i vjerna svome Stvoritelju da uzmogneš postići istinsko blaženstvo.

Glava 2

Istina govori unutra bez buke riječi

Sluga:

1. ≫Govori, Gospodine, jer sluša sluga tvoj≪. ≫Ja sam sluga tvoj; prosvijetli me da razumijem svjedočanstva tvoja. Prikloni srce moje k svjedočanstvima tvojim≪. ≫Kao dažd neka se spusti nauk tvoj≪. Govorili su nekoć sinovi Izraelovi Mojsiju: ≫Govori ti s nama i slušat ćemo! A Bog neka ne bi govorio s nama! Inače mi pomrijesmo!≪ Ne tako, Gospodine, tako ja ne molim: nego radije te ponizno i željno molim s prorokom Samuelom: ≫Govori, Gospođine jer sluša sluga tvoj≪. Neka mi ne govori Mojsije ili koji od proroka, nego radije govori ti, Gospode Bože, koji nadahnjuješ i prosvjetljuješ sve proroke; jer ti me jedini možeš i bez njih savršeno poučiti, a oni bez tebe neće moći ništa učiniti.

2. Riječi njihove doduše mogu zvučiti, ali ne mogu dati duha. Lijepo govore, ali ako ti šutiš, ne upaljuju srca. Naučavaju slova, ali ti otkrivaš smisao. Iznose otajstva, ali ti otvaraš značenje njihovo. Izriču zapovijedi, ali ti pomažeš da se izvrše. Pokazuju put, ali ti daješ snagu za putovanje. Oni rade samo izvana, ali ti poučavaš i prosvjetljuješ srca. Oni izvana natapaju, ali ti daješ plodnost. Oni zovu riječima, ali ti daješ razumijevanje onome što čujemo.

3. Neka mi dakle ne govori Mojsije, nego ti, Gospode Bože moj, vječna Istino: da možda ne umrem i ne ostanem bez ploda ako budem samo izvana opomenut, a unutra ne budem raspaljen; da mi ne bude na osudu riječ koju sam čuo, ali je nisam izvršio — koju sam spoznao, ali je nisam ljubio — koju sam vjerovao, ali je nisam obdržavao. ≫Govori dakle, Gospode, jer sluša sluga tvoj≪. ≫Jer ti imaš riječi vječnoga života≪. Govori dakle meni, na barem malu utjehu mojoj duši i radi popravka svega života mojega, a Tebi pak na hvalu i slavu i vječnu diku.

Glava 3

Riječi Božje valja ponizno slušati, ali mnogi ne razmišljaju o njima

Gospodin:

1. Poslušaj, sinko, riječi moje, riječi premile, koje nadilaze svu znanost filozofa i mudraca ovoga svijeta. Riječi su moje ≫duh i život≪ i ne smije ih se prosuđivati po ljudskom shvaćanju. Ne smije ih se tumačiti po taštoj samodopadnosti, nego ih valja tiho slušati i prihvatiti sa svom poniznošću i s velikom čežnjom.

Sluga:

2. I rekoh; ≫Blago onomu koga ti, Gospode odgajaš i u zakonu svojemu poučavaš da mu dadneš mir u zle dane≪ i da ne ostane bez utjehe na zemlji.

Gospodin:

3. Ja sam, govori Gospodin, poučavao proroke od početka i ne prestajem sve dosada govoriti svima, ali mnogi su na moj glas gluhi i tvrdi. Mnogi radije slušaju svijet nego Boga, spremnije slijede požudu svoga tijela nego volju Božju. Svijet obećaje vremenite i sitne stvari i služe mu veoma požudno; a ja obećajem najvrednije i vječne stvari pa ipak srca ljudska ostaju ledena. Tko služi i u svemu se pokorava meni tako brižno kao što služi svijetu i njegovim gospodarima? ≫Srami se, Sidone, govori more≪. A ako pitaš za razlog, čuj zašto. Za neznatnu kakvu zaradu — prevaljuju veliki put; a za vječni život — mnogi jedva jednom podignu nogu od zemlje. Traže neznatnu nagradu: katkada se sramotno svađaju za jedan novčić, ne boje se mučiti danju i noću za kakvu taštu stvar i ludo obećanje.

4. O, sramote! Za nepromjenjivo dobro, za neprocjenjivu vrijednost, za najvišu čast i slavu koja ne svršava, lijeni su da se i malo potrude. Zastidi se, dakle, lijeni i čangrizavi slugo, što su oni spremniji za propast nego ti za život. Oni se više vesele taštini nego ti istini. I oni se često prevare u svojoj nadi a moje obećanje nikoga ne vara, niti

pušta praznoga koji se u me pouzdaje. Što sam obećao, to ću i dati; što sam rekao, to ću i ispuniti; samo ako tko ostane vjeran u mojoj ljubavi do konca. Ja nagrađujem sve dobre i kušam jako sve pobožne duše.

5. Zapiši riječi moje u srcu svome i marljivo o njima razmišljaj, jer će ti biti veoma potrebne u vrijeme kušnje. Čega ne razumiješ dok čitaš, shvatit ćeš u vrijeme pohoda. Na dvostruki način običajem pohoditi svoje izabrane, naime kušnjom i utjehom. I dvije im pouke dajem svakodnevno; jednu: koreći njihove mane; drugu: potičući ih na veće kreposti. ≫Tko prezire mene i ne prima mojih riječi, ima već suca svojega: riječ, koju sam ja navješćivao, ona će mu suditi u posljednji dan≪. Molitva za milost pobožnosti Sluga:

6. Gospode Bože moj, ti si sve dobro moje. I tko sam ja da se usuđujem s tobom govoriti? Ja sam siromašni sluga tvoj i odbačeni crv: mnogo siromašniji i prezira vredniji nego što to spoznajem i usuđujem se reći. Sjeti se ipak, Gospode, da sam ništa, da nemam ništa i da ništa ne mogu. Ti si jedini dobar, pravedan i svet, ti sve možeš, sve daješ, sve napunjaš, a samo grešnika otpuštaš prazna. ≫Sjeti se smilovanja svojih≪ i napuni srce moje milošću svojom kad nećeš da djela tvoja ostanu bez ploda.

7. Kako ću podnositi ovaj bijedni život ako me ne ojači tvoje milosrđe i milost? Nemoj odvratiti lica svoga od mene, nemoj odgađati pohođenja svojega, nemoj uskratiti utjehe svoje, da ne postane ≫duša moja kao suha zemlja bez tebe≪. Gospode, ≫Nauči me vršiti volju tvoju, nauči me živjeti pred tobom dostojno i ponizno, jer si ti mudrost moja koji me dobro poznaješ i poznavao si me prije nego je svijet postao i prije nego sam se rodio na svijetu.

Glava 4

Valja hodati pred Bogom u istini i poniznosti

Gospodin:

1. Sinko, hodaj preda mnom u istini; i traži me uvijek u jednostavnosti srca svojega. Tko bude hodao preda mnom u istini, bit će zaštićen od zlobnih navala i istina će ga osloboditi od zavodnika i ogovora opakih ljudi. Ako te bude istina oslobodila, onda ćeš zaista biti slobodan i neće te zabrinjavati prazne ljudske riječi:

Sluga:

2. Gospodine, istina je što govoriš; i molim neka tako bude sa mnom. Istina tvoja neka me uči; ona neka me čuva i sačuva do spasonosnog svršetka. Ona neka me oslobodi od svake zle sklonosti i neuredne ljubavi pa ću onda hodati s tobom u velikoj slobodi srca.

Gospodin:

3. Ja ću te poučiti, govori Istina, što je pravo i ugodno preda mnom. Razmišljaj o svojim grijesima s velikom boli i žalošću i ne misli nikada da si nešto radi svojih dobrih djela. Uistinu si grešnik i mnogim strastima podložan i vezan. Po sebi uvijek težiš za onim što ništa ne vrijedi: brzo padaš, brzo bivaš pobijeđen; brzo bivaš smeten, brzo raspušten. Nemaš ničega čime bi se mogao hvaliti, ali mnogo toga radi čega moraš sebe prezirati: jer si mnogo bjedniji nego možeš shvatiti.

4. Neka ti se dakle ništa od svega što činiš ne pričinja velikim. Ništa neka ti ne izgleda veliko, ništa uistinu hvale vrijedno i poželjno osim onoga što je vječno. Neka ti nadasve bude mila vječna Istina, a tvoja velika podlost uvijek mrska. Ničega se tako ne boj, ničega tako ne kori i ne izbjegavaj kao svoje mane i grijehe koji te moraju više boljeti nego ikoja šteta u stvarima. Neki ne hodaju iskreno preda mnom nego su vođeni znatiželjnošću i drskošću. Žele doznati moje tajne i zreti u dubine Božje ne mareći za sebe i svoje spasenje. A jer im se ja

protivim, to ovakovi često upadaju u velike kušnje i grijehe radi svoje oholosti i znatiželjnosti.

5. Boj se sudova Božjih, plaši se srdžbe Svemogućega. Ali nemoj ispitivati djela Svevišnjega, nego istražuj svoje opačine; u čemu si pogriješio i koliko si dobra propustio. Neki iznose svoju pobožnost samo u knjigama, neki u slikama, neki u vanjskim znakovima i likovima. Nekoji me imadu na ustima, ali malo u srcu. Ima ih koji prosvijetljeni u razumu i očišćeni u volji uvijek žude za onim što je vječno; nerado slušaju o zemaljskim stvarima, bolno im je služiti potrebama naravi; i ovakvi čuju što Duh istine govori u njima. Jer ih uči prezirati zemaljske, a ljubiti nebeske stvari; ne mariti za svijet, a za nebom čeznuti cijeli dan i noć.

Glava 5

O divnom učinku ljubavi Božje

Sluga:

1. Blagoslivljam te, Oče nebeski, Oče Gospodina moga Isusa Krista, jer si se udostojio sjetiti mene siromaha. O, Oče milosrđa i Bože svake utjehe, zahvaljujem ti, što okrepljuješ katkada svojom utjehom mene, nedostojnog ikakve utjehe. Blagoslivljam te uvijek i slavim s jedinorođenim Sinom tvojim i Duhom Svetim Tješiteljem u vijeke vjekova. Ah, Gospodine Bože, sveti ljubitelju moj, kad ti budeš došao u srce moje, klicat će sve što je u meni. Ti si slava moja i veselje srca mojega. Ti si nada moja i ≫utočište moje u dan kušnje moje≪.

2. Ali, jer sam još slab u ljubavi i nesavršen u kreposti, zato me moraš jačati i tješiti; pohodi me dakle češće i pouči me u svetoj nauci. Oslobodi me od zlih strasti i oslobodi srce moje od svih neurednih sklonosti da ozdravljen i dobro očišćen unutra budem sposoban ljubiti, jak trpjeti, stalan ustrajati.

Gospodin:

3. Velika je stvar ljubav, veliko zaista dobro; jer samo ona olakšava svaki teret i nosi jednako sve što je nejednako. Jer teret nosi bez tereta; i sve gorko čini slatkim i ugodnim. Plemenita ljubav k Isusu nagoni na velika djela; i pobuđuje želju za sve savršenijim. Ljubav hoće uvis i ne da se sputati nikakvim niskim stvarima. Ljubav hoće biti slobodna i daleko od svake svjetovne sklonosti, da ne bude zapreke njezinoj unutarnjoj sklonosti; da se radi vremenitog dobitka ne zaplete ili da ne podlegne radi gubitka. Ništa nije slađe od ljubavi, ništa jače, ništa više, ništa šire, ništa ugodnije, ništa potpunije ni bolje, ni na nebu ni na zemlji; jer je ljubav rođena od Boga i samo u Bogu može počivati mimo svih stvorenja.

4. Onaj, koji ljubi, leti, trči, veseli se; slobodan je i nije vezan. Daje sve za sve, ima sve u svemu; jer počiva u jednom i iznad svih najvišem dobru, iz kojega svako dobro izvire i proizlazi. Ne gleda na darove, nego se mimo svih dobara obraća na darovatelja. Ljubav često ne zna mjere, nego bukti preko svake mjere. Ljubav ne ćuti tereta, ne gleda na trud, žudi više nego može. Ne navodi kao razlog nemogućnost, jer misli da sve može i smije. Za sve je dakle sposobna i mnogo toga ispunja i polučuje uspjeh, gdje bi onaj koji ne ljubi klonuo i podlegao.

5. Ljubav bdije te ni u snu ne spava. Nju umor ne umori, stiska ne smrvi, strah ne smete; nego poput živog plamena i goruće baklje diže se prema gore i sigurna prodire. Ako tko ljubi, onda znade što taj glas vapi. Velik je vapaj u ušima Božjim sama goruća čežnja duše koja govori: ≫Bože moj, ljubavi moja: ti si sav moj, a ja sam tvoj!

Sluga:

6. Usavrši me u ljubavi da se učim unutarnjim jezikom srca kušati kako je slatko ljubiti, i u ljubavi se rastapati i plivati. Neka me obuzme ljubav da se izdignem nad sebe od prevelikog žara i udivljenja. Neka pjevam pjesmu ljubavi, neka slijedim u visinu tebe ljubljenoga svoga, neka duša moja klone hvaleći te i kličući od ljubavi. Neka ljubim tebe više nego sebe, a sebe samo radi tebe; i svakoga od onih koji te

zaista ljube, daj da ljubim u tebi kao što to traži zakon ljubavi koji odsijeva od tebe.

Gospodin:

7. Ljubav je brza, iskrena, pobožna, ugodna i mila, jaka, strpljiva, vjerna, razborita, velikodušna, hrabra i nikada ne traži sebe. Kad naime netko traži samog sebe, onda se odriče ljubavi. Ljubav je obzirna, ponizna i čestita; nije mekoputna, nije lakoumna, niti teži za taštim stvarima; ona je trijezna, čista, stalna, mirna, držeći na uzdi sva sjetila. Ljubav se podvrgava i poslušna je poglavarima; sama sebe malo cijeni i prezire; Bogu je odana i ugodna; i uvijek se u njega pouzdava i nada, pa i onda kad ne osjeća slasti: jer bez boli se ne živi u ljubavi.

8. Tko nije spreman sve trpjeti i stajati na raspoloženje ljubljenome, nije dostojan zvati se ljubiteljem. Ljubitelj mora rado prihvatiti sve tvrdo i gorko radi ljubljenoga, te ne smije od njega otpasti ako se što nezgodna dogodi.

Knjiga treća

O unutarnjoj utjehi

Glava 6 – 11

Glava 6

Kako se iskuša tko pravo ljubi

Gospodin:

1. Sinko, još ne znaš žarko i mudro ljubiti.

Sluga:

Zašto, Gospodine?

Gospodin:

Jer radi male protivštine napuštaš započeto; i odviše lakomo težiš za utjehom. Tko žarko ljubi ne klone u kušnjama, niti vjeruje lukavom uvjeravanju neprijatelja. I kao što sam mu mio u sreći, tako mu se dopadam i u nesreći.

2. Tko mudro ljubi ne gleda toliko na dar ljubljenoga koliko na ljubav darovatelja. On više pazi na dobrohotnost nego na cijenu, i ljubljenoga cijeni više nego sve darove. Plemenita ljubav ne zaustavlja se kod dara nego kod mene, iznad svakoga dara. Nije zato sve izgubljeno ako katkada manje savršeno misliš o meni ili o mojim svecima nego li bi htio. Ono dobro i slatko čuvstvo, koje katkad osjećaš, jest učinak prisutne milosti i neki predosjećaj nebeske domovine: na to se ne valja odviše upirati, jer dolazi i prolazi. Ali boriti se protiv zlih nagona duha i prezirati došaptavanja đavla, znači krepost i veliku zaslugu.

3. Neka ti dakle ne smeta luda mašta, donosila što mu drago. Ostaj čvrsto kod svoje odluke i čiste nakane prema Bogu. I nije opsjena ako katkad naglo osjetiš zanos pa se odmah vraćaš na običajne tričarije srca. Više ih naime podnosiš protiv svoje volje nego što ih počinjaš; i dokle god ti se ne mile i opireš im se, zasluga je, a ne šteta.

4. Znaj da se stari neprijatelj svim silama trudi kako bi omeo tvoju želju za dobro i da te odvrati od svake pobožne vježbe: naime od štovanja svetaca, od pobožnog razmatranja moje muke, od korisnog sjećanja na grijehe, od bdijenja nad vlastitim srcem, od čvrste odluke napredovati u kreposti. On ti narivava [nametljivo gura / navaljuje] mnoge opake misli da ti sve ogadi i da te prestraši, da te odvrati od molitve i pobožnog štiva. Nije mu draga ponizna ispovijed i kad bi mogao odvratio bi te od svete Pričesti. Ne vjeruj mu niti vodi brigu o njemu makar ti češće razapeo mreže prijevare. Njemu pri-piši ako te navodi na zlo i nečistoću. Reci mu: Odlazi, nečisti duše; zastidi se, bijednice; vrlo si nečist kad takove stvari narivavaš ušima mojim. Odlazi od mene, podli zavodniče, nećeš imati nikakvog dijela kod mene; nego će Isus biti sa mnom kao jaki borac, a ti ćeš ostati posramljen. Volim umrijeti i podnijeti svaku muku nego pristati uz tebe. ≫Umukni, mirno budi≪, neću te više slušati, ma koliko mi jada zadavao.

≫Gospod mi je svjetlost i spasenje, koga da se bojim?≪

≫Ako se digne protiv mene vojska, neće se plašiti srce moje≪.

≫Gospod je pomoćnik moj i otkupitelj moj≪.

5. Bori se kao dobar vojnik; a ako koji put padneš iz slabosti, oboružaj se još više nego prije, uzdajući se u obilniju milost moju; i veoma se čuvaj tašte samodopadnosti i oholosti. Radi toga mnogi upadaju u zabludu i postaju katkada žrtvom neizlječive sljepoće. Neka ti dakle služi za oprez i trajnu poniznost ovaj pad oholica koji se ludo uzdaju u se.

Glava 7

Milost valja sakriti pod zaklon poniznosti

Gospodin:

1. Sinko, za tebe je korisnije i sigurnije sakriti milost pobožnosti i ne dizati se visoko, niti mnogo o tome govoriti, niti mnogo ispitivati; nego radije sam sebe prezirati i bojati se kao da je nisi dostojan. Ne valja dakle tvrdoglavo prianjati ovoj osjećajnosti koja se može brzo izmijeniti u protivno. Kad si u milosti, onda misli kako bijedan i jadan običavaš biti bez milosti. I ne sastoji se samo u tome napredak duhovnog života da imaš milost utjehe, nego da ponizno i strpljivo podnosiš uskraćenje milosti; tako da tada ne zapustiš revnu molitvu, niti ne dozvoliš da se izgube ostala tvoja djela koja običavaš činiti; nego kako budeš bolje znao i mogao rado čini koliko je do tebe; i nemoj se posve zapustiti poradi suhoće i tjeskobe koju osjećaš u srcu.

2. Ima ih mnogo, koji — kad im ne biva po volji — odmah postaju nestrpljivi ili posve odustaju. ≫Nije naime uvijek u vlasti čovječjoj sudbina njegova≪, nego na Boga spada davati i tješiti, kada hoće i koliko hoće i komu hoće, kako mu se svidi i nikako drukčije. Neki, koji nisu bili oprezni, upropastili su sami sebe zbog dara pobožnosti, jer su htjeli više činiti nego što su mogli, ne misleći na svoju bijedu i slijedeći više nagon srca nego sud razuma. I jer su preuzetno smjerali na više nego što se Bogu sviđalo, brzo su izgubili milost. Postali su siromasi i napušteni bijednici oni koji su vili gnijezda po nebesima, da poniženi i osiromašeni uče ne letjeti svojim perjem nego se uzdati u moje okrilje. Oni koji su još novajlije i neiskusni na putu Gospodnjem, mogu se lako prevariti i upropastiti ako se ne ravnaju po savjetu iskusnih ljudi.

3. Jer ako budu radije slijedili svoje mišljenje nego li vjerovali drugima koji su iskusni, svršetak će im biti pun opasnosti ako nikako ne budu htjeli odustati od svog shvaćanja. Oni koji su mudri u vlastitim očima, malo kad ponizno dopuštaju da budu vođeni od drugih. Bolje je malo

znanja s poniznošću i malim razumijevanjem nego veliko blago znanja uz taštu samodopadnost. Bolje ti je imati manje nego mnogo radi čega bi se mogao uzoholiti. Ne radi dosta pametno koji se sasvim prepušta veselju zaboravljajući prijašnju svoju bijedu i čist strah Gospodnji, a ne strepi da ne izgubi primljenu milost. Niti je doista razuman i krepostan čovjek koji u vrijeme protivštine ili kakve poteškoće odviše očajava te o meni misli i osjeća s manje pouzdanja nego treba.

4. Tko bi u vrijeme mira htio biti odviše siguran, taj će u vrijeme rata biti odviše malodušan i strašljiv. Kad bi znao ostati uvijek u sebi ponizan i malen te duhom svojim dobro upravljati i ravnati, onda ne bi tako brzo dospio u opasnost ni upao u grijeh. Dobar je savjet da razmišljaš, dok si revan duhom, što će biti ako ponestane zanosa. Kad se pak to dogodi, razmišljaj da bi se moglo opet vratiti svjetlo što sam ga na neko vrijeme oduzeo sebi na slavu, a tebi da budeš na oprezu.

5. Često je takova kušnja korisnija nego kad bi ti sve išlo od ruke po tvojoj volji. Jer ne valja računati zasluge po tome da li je tko imao više viđenja ili utjeha, ili što je vješt Svetomu Pismu, ili što je na višem stepenu; nego da li je utvrđen u pravoj poniznosti i pun ljubavi prema Bogu, da li čisto i potpuno uvijek traži čast Božju, da li samog sebe smatra za ništa i istinski prezire, pa se više veseli ako ga drugi preziru i ponizuju nego ako ga časte.

Glava 8

Pred Bogom sama sebe malo cijeni

Sluga:

1. ≫Govorit ću s Gospodom Bogom svojim, premda sam samo prah i pepeo≪, Ako se budem više cijenio, evo ti stojiš protiv mene; i istinsko svjedočanstvo iznose moje opačine i ja ih ne mogu zanijekati. Ako se pak ponizim i poništim, i napustim svako vlastito uzdizanje, i snizim se u prah, što i jesam, onda će mi milost tvoja biti sklona, i svjetlo tvoje bit će blizu srcu mojemu; i svako će cijenjenje samoga sebe, pa ma kako maleno bilo, potonuti i nestati zauvijek u dolini moga ništavila. Tamo mi pokazuješ mene što sam, što sam bio i kamo sam prispio, jer sam ≫ništica, a ne znam≪. Ako budem prepušten sam sebi, evo ništavila i same bijede; ako se pak brzo obazreš na mene, odmah postajem jak i ispunja me nova radost. I veoma me čudi da me tako iznenada pridižeš i tako dobrostivo prigrljuješ dok sam po sebi uvijek težim prema dolje.

2. To čini tvoja ljubav koja me pretječe bez ikakvih zasluga, i dolazi mi u pomoć u tolikim potrebama, čuvajući me također od teških pogibelji i izbavljajući me (da pravo kažem) od nebrojenih zala. Ljubeći naime sebe neuredno, upropastio same se; a tražeći samo tebe i ljubeći te čistom ljubavlju — našao sam istodobno i sebe i tebe, i iz ljubavi sam se snizio još dublje u ništavilo. Jer ti, preslatki, postupaš sa mnom preko svake moje zasluge; i iznad onoga što se usuđujem nadati ili moliti.

3. Budi blagoslovljen, Bože moj, jer premda sam nedostojan ikojega dobra, ipak tvoja plemenitost i beskrajna dobrota nikad ne prestaje dobro činiti i nezahvalnicima i onima koji su daleko zastranili od tebe. Obrati nas k sebi da budemo zahvalni, ponizni i pobožni; jer ti si naš spas, snaga i hrabrost naša.

Glava 9

Sve valja upraviti k Bogu kao posljednjem cilju

Gospodin:

1. Sinko, ja moram biti tvoj vrhovni i posljednji cilj ako zaista želiš biti blažen. Ova će nakana pročistiti tvoju sklonost, češće zlo usmjerenu na sebe i stvorove. Jer ako tražiš samog sebe bilo u čemu, odmah malakšeš i veneš. Moraš dakle sve u prvom redu upraviti k meni, jer sam ja onaj koji je sve dao. Promatraj sve tako kako izvire iz najvišega dobra, i stoga valja sve svoditi na mene kao na svoj izvor.

2. Od mene malen i velik, siromah i bogataš kao iz živog izvora crpu vodu živu; i koji mi rado i drage volje služi, primit će milost za milost. Tko se pak bude htio dičiti izvan mene ili uživati u kakvom ličnom dobru, neće se utvrditi u pravom veselju, niti će porasti u svom srcu, nego će doživjeti mnogostruku smetnju i stisku. Ništa dakle dobra ne smiješ sebi pripisivati. Niti pridijevati krepost kojemu čovjeku, nego sve pripisuj Bogu bez kojega čovjek nema ničega. Ja sam sve dao, ja te čitavoga želim imati natrag, pa tražim zahvalnost veoma strogo.

3. To je istina kojom se razgoni tašta slava. I ako uđe u dušu nebeska milost i prava ljubav, neće biti onda nikakve zavisti, niti stiske srca, niti će imati posla osobna ljubav. Božanska naime ljubav pobjeđuje sve i jača sve sile duše. Ako budeš pametan, onda ćeš se samo u meni radovati, samo u mene ufati; jer ≫nitko nije dobar nego samo Bog≪ kojega moramo nadasve hvaliti i u svemu blagoslivljati.

Glava 10

Kad prezremo svijet slatko je služiti Bogu

Sluga:

1. Govorit ću opet, Gospodine, i neću šutjeti; govorit ću u uši Boga svoga, Gospodina svoga i Kralja svoga koji je na visini: ≫O, kako je velika dobrota tvoja što je čuvaš za one koji te se boje!≪ A što si istom za one koji te ljube? Što za one koji ti svim srcem služe? Zaista je neiskazana milina promatrati tebe, a to dozvoljavaš onima koji te ljube. Time si mi najviše pokazao milinu svoje ljubavi što si me stvorio kad me nije bilo; i kad sam lutao daleko od tebe, doveo si me natrag da ti služim; i zapovijedio si mi da te ljubim.

2. O, izvore vječne ljubavi što ću reći o tebi? Kako bih mogao zaboraviti tebe koji si se dostojao sjetiti mene, pa i nakon što sam povenuo i uginuo? Učinio si milosrđe sluzi svojem preko svakog očekivanja i iskazao mi prijateljstvo i milost iznad svake zasluge. Što ću ti uzvratiti za tu milost? Nije naime svima dano da odrekavši se svega ostave svijet i provode redovnički život. Zar je velika stvar da služim tebi komu je dužno služiti svako stvorenje? Ne smije mi se činiti velikom stvari služiti tebi; nego mi se čini očito velikim i divljenja vrijednim da se dostojiš uzeti za slugu takvog siromaha i nedostojnog čovjeka i pridružiti ga svojim dragim slugama.

3. Evo sve je tvoje što god imam i čime god ti služim. A ipak je obratno: ti služiš više meni nego ja tebi. Evo nebo i zemlja, koje si stvorio da služe čovjeku, stoje spremni i čine svaki dan što god si zapovjedio. Pa i to izgleda malo, jer si čak i anđele obradio za službu čovjekovu. Sve pak ovo nadvisuje što si se ti sam udostojao služiti čovjeku i što si mu obećao da ćeš mu dati samoga sebe.

4. Što ću ti dati za tisuće svih tih dobara? Kamo sreće kad bih ti mogao služiti sve dane života svoga! Kamo sreće kad bih ti mogao barem jedan dan dostojno služiti! Zaista ti si dostojan svake službe, svake časti i vječne hvale. Ti si zaista Gospodin moj, a ja siromašni sluga tvoj koji sam ti dužan svim silama služiti, i nikada ne smijem

prestati da hvalim tebe. Tako hoću, tako želim; što god mi bude nedostajalo, to mi ti udostoji nadopuniti.

5. Velika je čast i velika slava: tebi služiti i sve prezreti poradi tebe. Dobit će naime veliku milost koji se svojevoljno podvrgnu tvojoj nadasve svetoj službi. Naći će predivnu utjehu Duha Svetoga koji iz ljubavi prema tebi odbace svaku tjelesnu nasladu. Postići će veliku slobodu duha koji idu uskim putem radi imena tvoga i napuste svaku svjetsku brigu.

6. O draga i mila službo Božja po kojoj čovjek zaista postaje slobodan i svet! O sveti staležu redovničke službe koja čovjeka čini jednaka anđelima, Bogu ugodna, strašna đavlima, a svima vjernicima preporuke vrijedna! O uvijek poželjna službo i vrijedna da se prigrli, kojom zaslužujemo najviše dobro i postajemo dionici radosti koja će trajati bez kraja!

Glava 11

Valja ispitivati i obuzdavati želje srca

Gospodin:

1. Sinko, moraš još mnogo toga naučiti čega nisi do sada dobro naučio.

Sluga: A što je to, Gospodine?

Gospodin: Da svoju želju uskladiš potpuno s mojom voljom; i da ne ljubiš samoga sebe nego da željno težiš za ispunjenjem moje volje. Želje te često raspaljuju i žestoko gone, ali ispituj se da li te više potiče moja čast ili tvoja vlastita korist. Ako sam ja uzrok tvoje odluke, onda ćeš biti posve zadovoljan što god odredim; ako se pak tu skriva kakova osobna želja, eto to je ono što te smeta i pritišće.

2. Pazi dakle da se ne upireš odviše na želju koja se porodila, a da ne pitaš mene; da se ne bi možda poslije morao kajati, i da ti se ne ogadi ono što ti se spočetka svidjelo i oko čega si kao dobra revnovao. Ne

valja naime odmah slijediti svaku sklonost koja se čini dobra; a niti odmah bježati od protivne sklonosti. Korisno je katkada obuzdavati se i u dobrim nastojanjima i željama, da poradi silovitosti srca ne upadneš u rastresenost, da ne sablazniš druge kad se ne držiš reda, ili pak da se odmah ne smeteš i ne kloneš ako ti se drugi opru.

3. Kadšto se valja poslužiti silom i hrabro se oprijeti osjetnom nagonu, i ne paziti na to što bi tijelo htjelo, a što ne bi htjelo; nego valja više nastojati oko toga da se makar i protiv volje podvrgne duhu. I valja ga tako dugo obuzdavati i siliti na posluh dokle god ne bude spremno na sve i dok se ne nauči biti s malim zadovoljno, a radovati se jednostavnosti i ne mrmljati ako mu što ne prija.

Knjiga treća

O unutarnjoj utjehi

Glava 12 – 17

Glava 12

O pojmu strpljivosti i borbi protiv požuda

Sluga:

1. Gospode Bože, kako vidim veoma mi je potrebna strpljivost, jer se u ovom životu zbivaju mnoge protivštine. Jer kako god se nastojao pobrinuti se za svoj mir, život moj ne može biti bez borbe i boli.

Gospodin:

2. Tako je, sinko! No moja je želja da ne tražiš takvog mira koji bi bio bez kušnja, ili ne bi osjećao protivština; nego smatraj da si našao mir također i onda kad te budu mučile svakojake nevolje, i kad budeš stavljen na kušnju radi mnogih protivština. Ako kažeš da ne možeš mnogo trpjeti, kako ćeš onda podnositi oganj u čistilištu? Između dva zla valja uvijek odabrati manje. Da uzmogneš dakle izbjeći budućim vječnim mukama nastoj ustrpljivo snositi radi Boga sadanje nevolje. Misliš li da ljudi ovoga svijeta ništa ili malo trpe? Nećeš takvo što naći makar tražio i među onima koji najviše uživaju.

Sluga:

3. Ali oni raspolažu s mnogo užitaka i slijede svoju volju; zato se ne obaziru puno na svoje jade.

Gospodin:

4. Neka je, recimo, tako da imadu što god žele: ali, što misliš kako će to dugo potrajati? ≫Evo, proći će kao dim≪ oni koji su obilovali na ovom svijetu i neće ostati ni spomena prošlim radostima. Pa i dok još živu, ne uživaju u njima bez gorčine i jada i straha. Od iste naime stvari, odakle im dolazi veselje, stiže ih često i bolna kazna. I pravo im biva; jer oni koji neuredno traže i slijede slasti, ne uživaju u njima bez sramote i gorčine. O kako je svaki svjetski užitak kratak, kako je lažan, kako neuredan i sramotan! Ali nažalost ne razumiju radi opojenosti i sljepoće; nego poput nijemih životinja za ono malo naslade raspadljivog života upadaju u smrt duše. Ti dakle, sinko, ≫ne idi za požudama svojim i drži se daleko od pohota svojih≪. ≫Imaj svoju radost u Gospodu; on će ti ispuniti što ti srce želi≪.

5. Jer ako se želiš istinski radovati i da te obilnije tješim; evo, u preziru svega što je svjetsko, i u odreknuću svakog prolaznog veselja, ≫bit će blagoslov tvoj≪ i primit ćeš obilatu utjehu. I što se više otrgneš od svake zemaljske utjehe, toliko ćeš naći u meni milije i jače utjehe. Ali isprvice nećeš je polučiti bez stanovite žalosti i mučne borbe. Protivit će ti se ustaljena navika, ali će je pobijediti bolja navika Tijelo će mrmljati, ali će ga obuzdati revnost duha. Podbadat će te i ljutiti stara zmija, ali će je molitva natjerati u bijeg; osim toga će joj i korisni rad uvelike spriječiti pristup.

Glava 13

O poslušnosti i poniznosti po primjeru Isusa Krista

Gospodin:

1. Sinko, tko nastoji izbjeći poslušnost, taj se lišava milosti: i tko ide za osobnim, gubi što je zajedničko. Tko se rado i dragovoljno ne podvrgava poglavaru znak je da mu se tijelo još ne pokorava potpuno, nego se često buni i mrmlja. Uči se dakle brzo podvrgavati svome poglavaru ako želiš upokoriti vlastito tijelo. Jer se brže pobjeđuje vanjski neprijatelj ako unutarnji čovjek nije pokvaren. Nema mučnijeg i goreg neprijatelja duše nego što si ti sada, kad se ne slažeš dobro s duhom. Moraš na svaki način početi prezirati sebe ako hoćeš nadvladati tijelo i krv. A jer sebe još uvijek neuredno ljubiš, zato se bojiš potpuno podložiti volji drugih.

2. Pa zar je nešto veliko ako se ti, koji si prah i ništica, podvrgneš čovjeku radi Boga, kad sam se ja, svemogući i Svevišnji, koji sam sve iz ničega stvorio, ponizno podvrgao čovjeku radi tebe? Postao sam najponizniji i najzadnji od svih da ti svoju oholost uzmogneš pobijediti mojom poniznošću. Uči se pokoravati, ti prahu zemaljski! Uči se ponizivati, ti zemlja i blato, i sagibati se pod nogama sviju. Uči se lomiti svoju volju i uvijek biti spreman na poslušnost.

3. Raspali se protiv sebe i ne trpi nadutost u sebi; nego se pokaži tako podložan i malen da mogu svi po tebi hodati i gaziti te kao blato na cesti. Radi čega se imaš žaliti, bijedni čovječe? Što imaš protusloviti, prljavi grešniče, onima koji ti prigovaraju, ti koji si toliko puta Boga uvrijedio i toliko puta pakao zaslužio? Ali te je moje oko štedjelo, jer je bila dragocjena tvoja duša preda mnom; da spoznaš ljubav moju i da budeš uvijek zahvalan za moja dobročinstva; i da budeš rado spreman na poslušnost i poniznost, i da strpljivo podnosiš preziranje samoga sebe.

Glava 14

O razmatranju tajnih sudova Božjih, da se ne uzoholimo u dobru

Sluga:

1. Grme nada mnom sudovi tvoji, Gospode, i strahom i trepetom tresu se sve kosti moje, i veoma se prepala duša moja! Stojim zapanjen; jer ≫ni nebesa nisu čista pred tobom≪.

≫Ako si na anđelima otkrio zloću≪ i nisi ih štedio, što će biti sa mnom? ≫Zvijezde su pale s nebesa pa u što ću se ja pouzdati?

Oni čija su djela izgledala hvale vrijedna, pali su sasvim nisko; i one koji su se hranili kruhom anđeoskim, vidio sam gdje se vesele svinjskim mahunama.

2. Nema dakle nikakve svetosti ako ti, Gospode, povučeš svoju ruku. Ne koristi nikakva mudrost ako ti prestaneš upravljati. Ne koristi nikakva hrabrost ako ti prestaneš čuvati. Nema nikakve sigurne čistoće ako je ti ne štitiš. Ne koristi nikakva vlastita straža ako nema tvoga svetoga čuvanja. Jer čim smo ostavljeni, utapljamo se i ginemo; a čim nas pohodiš, uspravljamo se i oživimo. Nestalni smo doduše, ali nas ti učvršćuješ; mlitavi smo, ali nas ti oduševljavaš.

3. O, kako moram misliti o sebi samome ponizno i jadno! Kako se moram smatrati ništavnim ako mi se i čini da imam nešto dobra na sebi! 0, kako se duboko moram sniziti pod neistraživim sudovima tvojim, Gospode: gdje ne nalazim ništa drugo nego da sam ništica i ništa! O neizmjerna silo! O more koje se ne da preplivati: gdje ne nalazim o sebi ništa do li u svemu ništicu! Gdje je dakle pribježište slave? Gdje pouzdanje za umišljenu krepost? Dubina sudova tvojih nada mnom progutala je svu moju taštu slavu.

4. Što je svako tijelo pred licem tvojim? ≫Zar bi se glina proti lončaru mogla uznositi? Kako se može uzdizati hvalisavošću čije je srce istinski podložno Bogu? Čitav svijet neće naduti onoga koga je sebi podložila istina, niti će čija hvala uzdrmati onoga koji je svu svoju nadu utvrdio u Bogu. Jer eto i svi oni koji hvale, svi skupa nisu ništa;

nestat će ih skupa sa zvukom riječi. ≫Istina pak Gospodnja ostaje u vijeke≪.

Glava 15

Kako se moramo držati i govoriti u svakoj poželjnoj stvari

Gospodin:

1. Sinko, ovako govori u svakoj stvari: Gospode, ako je tebi milo, neka ovo bude tako! Gospode, ako je to tebi na čast, neka bude u ime tvoje! Gospode, ako vidiš da će tako biti bolje, i prosudiš da će biti od koristi za mene, onda mi to daj, sebi na čast! Ali ako prosudiš da će biti štetno za mene i da neće koristiti spasu moje duše, uzmi od mene takvu želju. Nije naime svaka želja od Duha Svetoga, pa makar se čovjeku činila ispravnom i dobrom. Teško je pravo rasuditi da li te nagoni dobar ili zao duh, da želiš ovo ili ono; ili te možda potiče tvoj vlastiti duh. Mnogi su na koncu bili prevareni koji su spočetka mislili da ih vodi dobar duh.

2. Uvijek dakle sa strahom Božjim i s poniznošću srca valja željeti i moliti što god poželjenoga padne na um; a osobito sebe treba da se odrečeš i sve prepustiš meni govoreći: Gospode, ti znaš kako je bolje; neka bude ovo ili ono kako ti se svidi. Daj što hoćeš, i koliko hoćeš, i kad hoćeš. Učini sa mnom kako znaš i kako ti se bolje svidi i kako će biti tebi više na čast. Stavi me kamo hoćeš, i radi sa mnom slobodno. U tvojoj sam ruci, vodi me naokolo i vrati kad hoćeš. Evo, ja sam sluga tvoj, spreman na sve: jer ne želim živjeti sebi nego tebi; kamo sreće kad bih to mogao dostojno i savršeno!

Molitva za izvršenje volje Božje

3. Podaj mi, predobrostivi Isuse, svoju milost da sa mnom bude i radi i da sa mnom ustraje do konca. Daj mi uvijek željeti i htjeti ono što je tebi milije i draže. Tvoja volja neka bude moja, a moja volja neka uvijek slijedi tvoju i neka se s njom najbolje slaže. Neka mi bude zajedničko s tobom htjeti i ne htjeti, samo što ti hoćeš ili nećeš.

4. Daj da umrem svemu što god je na svijetu; i radi tebe da mi bude milo ako me preziru i ako budem nepoznat na tom svijetu. Daj mi iznad svega poželjnoga otpočinuti u tebi i srce svoje smiriti u tebi. Ti si pravi mir srca, ti si jedini počinak; izvan tebe sve je tvrdo i nemirno. ≫U tom ću miru, to jest u tebi jedinom, najvećem i vječnom dobru, spavati i počivati≪. Amen.

Glava 16

Pravu utjehu moramo tražiti samo u Bogu

Sluga:

1. Što god mogu poželjeti ili pomisliti za svoju utjehu, ne očekujem toga ovdje nego u budućnosti. Jer kad bih sam imao sve utjehe svijeta i kad bih mogao uživati sve radosti, sigurno je da ne bi mogle dugo trajati. Stoga se nećeš moći, dušo moja, potpuno utješiti niti potpuno odmoriti osim u Bogu, tješitelju siromaha i podupiratelju poniznih. Počekaj malo, dušo moja, počekaj božansko obećanje i imat ćeš obilje sviju dobara u nebu. Ako odviše neuredno žudiš za vremenitim dobrima, izgubit ćeš vječna i nebeska. Ne možeš se zasititi nikakvim vremenitim dobrom, jer nisi stvorena zato da njih uživaš.

2. Pa kad bi imala i sva stvorena dobra, ne bi mogla biti sretna i blažena; nego se sve blaženstvo i sreća sastoji u Bogu koji je sve stvorio: ne kakvu gledaju i hvale ljudi ljubitelji svijeta nego kakvu očekuju vjernici Kristovi, i katkada predosjećaju oni koji su duhovni i čista srca čija je domovina na nebu. Tašta je i kratka svaka ljudska utjeha. Blažena je i istinska ona utjeha koja dolazi iznutra od Istine.

Pobožan čovjek nosi posvuda sa sobom tješitelja Isusa i govori mu: Budi mi u pomoć, Gospodine Isuse, na svakom mjestu i u svako vrijeme. To neka mi bude utjeha da volim rado biti bez svake utjehe. Ako bi uzmanjkala tvoja utjeha, neka mi tvoja volja i pravedna kušnja bude najvećom utjehom. ≫Jer se nećeš uvijek gnjeviti, niti se dovijeka srditi≪.

Glava 17

Svu brigu valja izručiti Bogu

Gospodin:

1. Sinko, pusti me da činim s tobom što hoću; ja znam što je za tebe korisno. Ti misliš kako ljudi misle; ti osjećaš u mnogome kako te nagovara ljudska sklonost.

Sluga:

2. Gospode, istina je što kažeš. Veća je tvoja briga za mene, nego sva briga koju ja mogu voditi za sebe. Odviše je naime prepušten slučaju tko svu svoju brigu ne prepusti tebi. Gospode, čini sa mnom kako god ti se svidi, samo dok moja volja ispravna i odlučna ustraje uz tebe. Jer ne može biti nego dobro što god učinio sa mnom. Ako hoćeš da budem u tmini, budi blagoslovljen; ako hoćeš da budem u svjetlu, opet budi blagoslovljen. Ako se udostojiš tješiti me, budi blagoslovljen; a ako hoćeš da budem u tuzi, budi isto tako blagoslovljen!

Gospodin:

3. Sinko, tako se moraš držati ako hoćeš hodati sa mnom. Moraš biti isto tako spreman na patnju kao i na veselje. Moraš isto tako rado biti ubog i siromah kao i u izobilju bogat.

Sluga:

4. Gospode, rado ću trpjeti za te što god budeš želio da me zadesi. Jednako ću rado primiti iz tvoje ruke dobro i zlo, slatko i veselo i žalosno; i za sve što god me zadesi, zahvaljivat ću ti. Čuvaj me od svakoga grijeha pa se neću bojati ni smrti ni pakla. Ako me samo ne odbaciš navijeke i ne izbrišeš iz knjige života, neće mi škoditi kakva god me nevolja snašla.

Knjiga treća

O unutarnjoj utjehi

Glava 18 – 23

Glava 18

Vremenite nevolje valja ravnodušno podnositi po primjeru Kristovu

Gospodin:

1. Sinko, ja sam sišao s neba radi tvoga spasenja; poprimio sam tvoje nevolje, ne iz nužde nego jer me je gonila ljubav; da se učiš strpljivosti i da rado podnosiš vremenite nevolje. Jer od časa moga rođenja pa do smrti na križu nije mi manjkalo boli. Osjećao sam veliku nestašicu vremenitih dobara, čuo sam često mnoge tužbe protiv sebe, podnosio sam rado ruganja i sramotu, za dobročinstva sam primio nezahvalnost, za čudesa hule, za pouku ukore.

Sluga:

2. Gospode, jer si ti bio strpljiv u svom životu, ispunjavajući u tom najviše zapovijedi Oca svojega, dostojno je da i ja bijedni grešnik prema volji tvojoj strpljivo snosim sebe, i dok budeš htio da nosim breme raspadljivog života za svoj spas. Jer iako osjećam sadašnji život kao težak, ipak je tvojom milošću postao vrlo zaslužnim, i po

primjeru tvome i tragu tvojih svetaca slabima snošljiviji i odličniji. Ali i mnogo utješniji nego nekoć u Starom Zavjetu kad su vrata nebeska bila zatvorena i kad se put u nebo činio nepoznatim, te ih se tako malo staralo da traži kraljevstvo nebesko. Ali niti oni, koji su tada bili pravedni i koji su se imali spasiti, prije tvoje muke i svete smrti nisu mogli ući u kraljevstvo nebesko.

3. O koliko ti moram zahvaljivati što si se udostojao meni i svima vjernicima pokazati pravi i dobar put u vječno kraljevstvo svoje! Jer tvoj život je naš put, i po svetoj strpljivosti dolazimo k tebi koji si kruna naša. Da ti nisi išao pred nama i poučio nas, tko bi htio poći tim putem? Jao, koliki bi ostali daleko straga da nisu vidjeli tvojih sjajnih primjera! Jer evo, još smo mlitavi, premda smo čuli o tolikim tvojim čudesima i nauci; a što bi bilo kad ne bismo imali toliko svjetla da te uzmognemo slijediti?

Glava 19

O podnošenju nepravda, i tko je istinski strpljiv

Gospodin:

1. Što govoriš, sinko? Prestani se žaliti i pogledaj muku moju i drugih svetaca. ≫Još se nisi opirao do krvi≪. Malo je što ti trpiš u poredbi s onima koji su tako mnogo pretrpjeli, tako jako bili iskušani, u tako teškoj nevolji bili, tako mnogostruko prokušani i izmučeni. Moraš dakle dozvati sebi u pamet teže muke drugih da lakše snosiš, svoje koje su sasvim neznatne. : Pa ako ti se ne čine sasvim neznatne, pripazi da i u tomu nije kriva tvoja nestrpljivost. No bilo da su velike ili male, nastoj sve strpljivo podnositi.

2. Koliko se bolje spremiš za stradanje, toliko mudrije radiš i više zaslužuješ; lakše ćeš također podnositi marljivo uvježbanim duhom. Ne reci: ne mogu toga trpjeti od takvog čovjeka, niti mogu podnositi takva šta; nanio mi je tešku štetu, predbacuje mi čega nisam nikada mislio; no od drugoga ću rado trpjeti i smatrati da moram trpjeti. Luda

je takva misao koja ne gleda na krepost strpljivosti, niti na to tko će je okrenuti, nego više gleda na osobe i nanesene uvrede.

3. Nije istinski strpljiv koji neće trpjeti nego koliko se njemu bude činilo pravo i od kog mu se bude svidjelo. Istinski pak strpljiv ne gleda, koji ga čovjek muči; da li njegov poglavar, da li njemu jednak ili niži; da li dobar i svet čovjek, ili opak i nedostojan. Nego bez razlike, što god ga i koliko god protivna zadesi od bilo kojeg stvorenja, sve to zahvalno prima iz ruke Božje i smatra za golemi dobitak; jer kod Boga ništa, ma kako maleno bilo, ali ako je za Boga pretrpljeno, neće moći ostati bez zasluge.

4. Budi dakle spreman na borbu ako želiš da budeš pobjednik.

Bez borbe nećeš polučiti krune strpljivosti. Ako ne želiš trpjeti, nije ti stalo da budeš okrunjen. Ako pak želiš da budeš okrunjen, onda se muževno bori, strpljivo podnosi. Bez rada se ne dolazi do počinka, bez borbe se ne dolazi do pobjede.

Sluga:

5. Gospode, neka mi bude moguće po milosti što mi se čini nemoguće po naravi! Ti znaš da malo mogu trpjeti, da brzo postajem malodušan kad se pojavi kakva neznatna protivština. Neka mi svaka nevolja radi imena tvojega postane mila i poželjna; jer trpjeti i mučiti se radi tebe vrlo je spasonosno mojoj duši.

Glava 20

Priznaj da si slab i da je ovaj život bijedan

Sluga:

1. ≫Priznat ću nepravdu svoju≪; priznat ću tebi, Gospodine, slabost svoju. Često je mala stvar koja me obara i ožalošćuje. Odlučim da ću junački raditi, a kad dođe mala kušnja, onda sam u velikoj stisci. Katkada je vrlo neznatna stvar koja mi uzrokuje tešku kušnju. I kad smatram da sam donekle siguran, jer napasti ne osjećam, nađem se katkada gotovo svladanim i od lakoga daha.

2. Vidi dakle, Gospodine, poniznost moju i slabost moju tebi svestrano poznatu. Smiluj se i ≫izbavi me od blata, da se ne udavim≪ i da ne ostanem zauvijek zabačen. Ono što me tako često muči i posramljuje pred tobom, jest što sam tako nestalan i slab da se oprem strastima. Pa i ako me ne dovode do pristanka, ipak mi je mučna i teška njihova navala, i gadi mi se veoma živjeti tako svaki dan u borbi. Odatle mi biva jasna moja slabost što odurne slike mašte mnogo lakše dolaze nego prolaze.

3. O da bi, silni Bože Izraelov, revnitelju vjernih duša, pogledao na muku i bol sluge svojega i bio uz njega u svemu što god poduzme! Ojačaj me nebeskom snagom, da ne bi prevladao stari čovjek: bijedno tijelo koje još uvijek nije podvrgnuto duhu; tijelo protiv kojega se moram boriti dokle god dišem u ovom jadnom životu. Jao, kakav je to život gdje ne manjkaju nevolje i bijeda, gdje je sve puno zamki i neprijatelja. Jer tek što jedna nevolja ili kušnja prođe, druga nadolazi; pa dok još traje i prva borba, nadolaze već mnoge druge i to iznenada.

4. Pa kako možemo i ljubiti život skopčan s tolikim gorčinama, podvrgnut tolikim nesrećama i bijedama? Kako se može i zvati životom kad rađa tolikim smrtima i kugama? Pa ipak ga mnogi ljube i nastoje se u njemu veseliti. Često prigovaramo svijetu da je lažan i tašt, a ipak ga ne ostavljamo lako, jer su požude tijela odviše jake. Ali jedno nas nagoni da ga ljubimo, a drugo da ga preziremo. Na ljubav nas svijeta nagoni požuda očiju, požuda puti i oholost života; ali kazne i bijede koje ih slijede, rađaju mržnjom i ogavnošću prema svijetu.

5. Ali nažalost opaka naslada pobjeđuje srce odano svijetu da smatra slašću robovati sjetilima; jer miline Božje i unutarnji čar kreposti nije niti vidjelo niti kušalo. Oni pak koji potpuno preziru svijet i trude se živjeti Bogu u svetoj stegi, tima nije nepoznata božanska slast, obećana onima koji se doista odrekoše svijeta i jasnije vide kako je svijet u teškoj zabludi i kako se na razne načine vara.

Glava 21

Valja tražiti mir u Bogu nad sva dobra i darove

Sluga:

1. Nadasve i u svemu počivat ćeš, dušo moja, uvijek u Gospodinu, jer je on vječni počinak svetaca. Daj mi, preslati i premili Isuse, počivati u tebi nad svako stvorenje, nad svaki spas i ljepotu, nad svaku slavu i čast, nad svaku moć i dostojanstvo, nad svaku znanost i umovanje, nad sve bogatstvo i umjetnost, nad svako veselje i klicanje, nad svaki dobar glas i pohvalu, nad svaku milinu i utjehu, nad svaku nadu i obećanje, nad svaku zaslugu i želju, nad sve darove i poklone koje možeš dati i pružiti, nad svaku radost i slavljenje, koje duša može shvatiti i oćutjeti, napokon nad anđele i arkanđele i nad svu vojsku nebesku, nad sve vidljivo i nevidljivo i nad sve što nisi Ti, Bože moj!

2. Jer si ti, Gospode Bože moj, najbolji od svega, ti jedini najviši, ti jedini najmoćniji, ti jedini najdovoljniji i najpuniji, ti jedini najmiliji i najutješniji, ti jedini najljepši i najljubežljiviji, ti jedini najplemenitiji i najslavniji od svega, u kome sva dobra zajedno i savršeno jesu, uvijek su bila i bit će! Zato je premalo i nedovoljno što god mi daruješ osim sebe ili što god o sebi objaviš ili obećaš, ako tebe ne vidim i potpuno ne zadobijem. Jer ne može srce moje zbilja istinski počivati niti biti posve zadovoljno, ako ne počine u tebi i ako se ne izdigne nad sve darove i svako stvorenje.

3. O premili moj zaručniče, Isuse Kriste, ljubitelju prečisti, gospodaru svega stvorenja: tko će mi dati krila istinske slobode da poletim i počinem u tebi? O kad će mi biti dozvoljeno da se sasvim bavim s tobom i vidim kako si sladak, Gospode Bože moj? Kad ću se potpuno sabrati u tebi da od ljubavi tvoje ne znam više za sebe, nego samo za tebe, iznad svakog shvaćanja i načina, na način koji nije svima poznat? Sada pak često uzdišem i svoju nesreću bolno nosim. Jer nailazim na mnoga zla u ovoj dolini bijede koja me često smetu, ražaloste i zastiru oblakom; češće me smetaju i rastresaju, privlače i zapliću da ne mogu slobodno k tebi i da ne uživam u dragim

zagrljajima s kojima uvijek raspolažu blaženi duhovi. Neka te gane moj uzdah i mnogostruka žalost na zemlji.

4. O Isuse, sjaju vječne slave, utjeho lutajuće duše, k tebi su upravljena usta moja bez glasa i govori ti moja šutnja. Dokle će još krzmati da dođe Gospodin moj? Neka dođe k meni siromašku svome i razveseli me. Neka ispruži ruku svoju i izbavi mene bijednika od svake tjeskobe. Dođi, dođi; jer bez tebe neće biti veselog ni jednog dana ni časa; jer si ti radost moja i bez tebe je prazan stol moj. Bijedan sam i na neki način utamničen i opterećen okovima dok me ne okrijepiš svjetlom svoje prisutnosti i ne povratiš mi slobodu i ne pokažeš mi ljubazno lice svoje.

5. Neka drugi traže mjesto tebe što god hoće; meni se međutim ništa ne sviđa i ništa mi se neće svidjeti nego samo ti, Bože moj, nada moja i vječni spas. Neću šutjeti, neću prestati moliti dok se ne povrati milost tvoja i dok mi ne progovoriš u nutrini.

Gospodin:

6. Evo me! Evo me kod tebe, jer si me zazvao. Tvoje suze i želja duše tvoje, tvoje poniženje i skrušenost srca sklonili su me i doveli k tebi.

Sluga:

7. I rekoh: Gospodine, zazvah te i zaželio sam te uživati, spreman prezreti sve poradi tebe. Jer ti si me prije potakao da te tražim. Budi dakle blagoslovljen, Gospode, ≫jer si učinio ovo dobro sluzi svojemu≪ prema veličini milosrđa svojega. Što ima drugo da kaže sluga tvoj pred tobom nego da se veoma ponizi pred tobom, sjećajući se uvijek vlastite opačine i niskosti? Nema naime sličnoga tebi među svim krasotama neba i zemlje. Tvoja su djela vrlo dobra, sudovi tvoji istinski i tvoja providnost upravlja sve. Neka ti dakle bude hvala i slava, o Oče Mudrosti, neka te hvale i blagoslivlju moja usta, moja duša, a istodobno i sva stvorenja.

Glava 22

O sjećanju na mnogobrojna dobročinstva Božja

Sluga:

1. Otvori, Gospode, srce moje zakonu svojemu i uči me hodati putem zapovijedi tvojih. Daj mi spoznati volju tvoju i sjećati se s velikim poštovanjem i marljivim razmatranjem kako općenitih tako i posebnih tvojih dobročinstava; da ti uzmognem odsada dostojno zahvaljivati. Zaista znadem i priznajem da ti ni za najmanju stvarcu ne mogu dostojno zahvaliti. Manji sam od svih primljenih dobara; i kad gledam na tvoju plemenštinu, ponestaje mi daha pred njezinom veličinom.

2. Što god imamo, bilo na tijelu bilo na duši, i što god posjedujemo izvana ili iznutra, po naravi ili vrhunaravno — tvoja su dobročinstva; i hvale tebe, dobročinitelja, blagoga i dobroga, od koga smo primili sva dobra. Pa makar je jedan primio više, a drugi manje, ipak je sve tvoje i bez tebe ne možemo imati niti ono što je najmanje. Onaj koji je primio više ne može se dičiti svojom zaslugom, niti se uzdizati nad druge, niti se rugati nižemu; jer je onaj veći i bolji koji sebi manje pripisuje i koji je u zahvaljivanju ponizniji i vjerniji. I tko se smatra gorim od svih i drži se za nedostojnijega, taj je prikladniji da dobije veće milosti.

3. Tko je pak manje primio, ne smije se žalostiti niti srditi, niti zavidjeti bogatijemu; nego mora više gledati na tebe; i hvaliti nadasve tvoju dobrotu, koja tako obilato, tako badava i rado, ne gledajući tko je tko, dijeli svoje darove. Sve je od tebe, zato te valja u svemu hvaliti. Ti znadeš što je korisno kome darovati; i zašto ovaj ima manje, a onaj više. 0 tome nije odlučivati nama nego tebi kod kojega su utvrđene zasluge pojedinaca.

4. Stoga, Gospode Bože, smatram također za veliko dobročinstvo ako nemam mnogo onoga odakle — izvana i prema ljudskom shvaćanju — izvire hvala i slava. I stoga kad netko promatra siromaštvo i bijedu svoje osobe, ne samo da ne smije radi toga osjećati jada ili žalosti ili malodušnosti, nego naprotiv utjehu i veliko veselje; jer si ti, Bože,

siromašne i ponizne i od ovoga svijeta prezrene izabrao sebi za pouzdanike i prijatelje. O tome svjedoče sami tvoji apostoli koje si ≫postavio za prvake nad svom zemljom≪. Bez ikakve žalbe živjeli su na svijetu; tako ponizni i priprosti, bez svake zlobe i lukavštine, da su se veselili što ≫mogu trpjeti pogrde radi tvoga imena≪; i veoma su rado primali ono od čega svijet zazire.

5. Ništa dakle ne smije onoga koji te ljubi i pozna tvoja dobročinstva, tako veseliti kao to da je tvoja volja u njemu i ono što se tebi svidjelo odrediti odvijeka. Mora biti posve zadovoljan i utješen da isto tako voli biti najmanji kao što tko drugi želi biti najveći. I bit će tako miran i zadovoljan s najzadnjim mjestom kao da je na prvom. Prezren i odbačen, bez ikakvog imena i glasa, bit će kao da je od drugih časniji i veći na svijetu. Jer tvoja volja i ljubav za tvoju čast moraju nadvisiti sve: i moraju ga više tješiti i više mu se sviđati nego sva dobročinstva koja su mu dana ili će mu se dati.

Glava 23

Četiri stvari, koje donose veliki mir

Gospodin:

1. Sinko, sad ću te poučiti o putu mira i prave slobode.

Sluga:

2. Učini, Gospodine, kako kažeš, jer volim o tome slušati. Gospodin:

3. Nastoj, sinko, radije vršiti tuđu volju nego svoju. Uvijek radije imaj manje nego više. Traži uvijek niže mjesto i svima se podvrgni. Želi uvijek i moli da se volja Božja na tebi potpuno ispuni. Evo, takav čovjek ulazi u krajeve mira i pokoja.

Sluga:

4. Gospode, taj tvoj kratak govor sadrži u sebi mnogo savršenstva. Malen je obzirom na broj riječi, ali pun značenja i bogat plodom. Kad bih ga vjerno slijedio, ne bih se smio tako lako smesti. Jer kad god osjetim da sam nemiran i potišten, vidim da sam odstupio od te

nauke. Ali ti, koji sve možeš i uvijek ljubiš napredak duše, umnoži mi milost da mogu postupati po tvojoj nauci i postići svoje spasenje.

Molitva protiv zlih misli

5. Gospode Bože moj, ≫ne udalji se od mene; Bože moj, u pomoć mi pohitaj≪. Jer evo navališe na me razne misli i veliki strah mučeći dušu moju. Kako ću proći bez ozljede? Kako ću ih svladati?

6. ≫Ja ću — veliš — ići pred tobom, i poniziti veličine zemaljske≪. Otvorit ću vrata tamnice i otkrit ću ti duboke tajne.

7. Učini, Gospode, kao što govoriš, i neka pobjegnu ispred lica tvojega sve opake misli. To je moja nada i jedina utjeha uteći se u svakoj nevolji k tebi, u tebe se pouzdati, zazvati te iz dubine srca i strpljivo očekivati tvoju utjehu.

Molitva za presvjetljenje duha

8. Prosvijetli me, Isuse dobri, sjajem unutarnjeg svjetla i otjeraj iz stana srca mojega svaku tminu. Obuzdaj mnoge prestupke i ukloni silovite napasti. Bori se odlučno za me i potjeraj divlje zvjeri, to jest zamarane požude; da budem miran u kreposti tvojoj i da odjekne izobilna hvala tebi u svetome dvoru, to jest u čistoj savjesti. Zapovjedi vjetrovima i olujama; reci moru ≫umiri se≪ i sjevernom vjetru ≫ne puši≪; i nastat će velika tišina.

9. ≫Pošalji svjetlo svoje i istinu≪ da svijetle nad zemljom, jer ja sam zemlja pusta i prazna dok me ne prosvijetliš. Izlij odozgo milost, natopi srce moje nebeskom rosom, pusti vodu pobožnosti da natopi lice zemlje i proizvede obilat i najbolji plod. Podigni duh, pritisnut težinom grijeha, i usmjeri sve moje želje prema nebeskim stvarima da, okusivši milinu nebeske sreće, zamrzi misliti na zemaljštinu.

10. Ugrabi me i otrgni me od svake prolazne utjehe i kojeg stvorenja, jer ništa stvoreno nije u stanju potpuno zadovoljiti moju čežnju i utješiti me. Priveži me uz sebe nerazrješivim vezom ljubavi, jer si ti jedini dovoljan onome koji ljubi, a bez tebe je sve bezvrijedno.

Knjiga treća

O unutarnjoj utjehi

Glava 24 – 29

Glava 24

Valja se kloniti znatiželjnog ispitivanja o tuđem životu

Gospodin:

1. Sinko, ne budi znatiželjan, niti se bavi nepotrebnim brigama. ≫Što je tebi do ovoga ili onoga? Ti hajde za mnom≪. Što spada na te da li je onaj ovakav ili onakav, ili da li ovaj tako i tako radi ili govori? Ti ne moraš odgovarati za druge nego ćeš polagati račun za sebe. Čemu se dakle uplićeš? Evo, ja poznajem sve i vidim sve što se zbiva pod suncem, i znam kako je s kime, što misli, što hoće i kamo smjera njegova nakana. Sve valja dakle povjeriti meni; a ti lijepo ostani na miru i pusti nemirnjaka raditi što ga je volja. Odgovarat će za sve što god bude učinio ili rekao, jer mene ne može prevariti.

2. Neka te ne muči briga za veliko ime, jer je to samo sjena; a niti za prijateljstvo mnogih, ni da li te ljudi ljube. To rađa samo rastresenošću i velikom tminom srca. Rado bih ti progovorio riječ i otkrio tajne kad bi marljivo pazio na moj dolazak i otvorio mi vrata srca. Budi na oprezu i bdij u molitvama pa se ponizi u svemu.

Glava 25

U čemu se sastoji stalni mir srca i pravi napredak

Gospodin:

1. Sinko, rekao sam: ≫Mir vam svoj ostavljam, mir vam svoj dajem: ne dajem ga kao što svijet daje≪. Svi žele mir; ali se svi ne brinu za ono što dovodi do pravoga mira. Mir je moj s onima koji su blaga i ponizna srca. Tvoj će mir biti u mnogoj strpljivosti. Ako me budeš slušao i slijedio glas moj, uživat ćeš veliki mir.

Sluga:

2. Što mi dakle valja činiti?

Gospodin:

3. Pazi na sebe u svakoj stvari što činiš i što govoriš; i svu svoju nakanu usmjeri na to da omiliš jedino meni i da izvan mene ništa ne želiš i ne tražiš. Ali ni o riječima ili djelima drugih ne sudi nepromišljeno, niti se miješaj u stvari, koje na tebe ne spadaju; i onda ćeš se rijetko ili malo uznemiriti. Ali ne oćutjeti nikada nikakve smutnje i ne podnositi nikakve tegote srca ili tijela, to nije moguće u ovom životu nego to spada na vječni mir. Nemoj dakle misliti da si polučio pravi mir ako ne oćutiš nikakve poteškoće; niti da je sve dobro onda ako nemaš nikakvoga protivnika; niti da je sve savršeno onda kad sve biva po tvojoj volji. A ne smatraj se nečim velikim ni kad si veoma pobožan, ili se ugodno ćutiš; jer se po tom ne prepoznaje pravi ljubitelj kreposti, niti se u tome sastoji napredak i savršenstvo čovjekovo.

Sluga:

4. U čemu je dakle, Gospodine?

Gospodin:

5. U tom da se svim srcem svojim predaš u volju Božju; ne tražeći ono što je tvoje ni u malom ni u velikom, ni sada ni u vječnosti; tako da jednakim srcem ustraješ zahvaljujući Bogu i u sreći i nesreći važući sve jednakom vagom. Ako i postaneš tako jak i strpljiv u nadi da budeš spreman u svome srcu još i na veće patnje, kad ostaneš bez unutarnje utjehe te se ne budeš pravdao kao da ne bi smio ovo i ovoliko trpjeti, nego mene u svim odlukama mojim proglasiš pravednim i smatraš svetim: onda hodaš istinskim i pravim putem mira. I možeš se pouzdano ufati da ćeš opet u slavi i radosti gledati moje lice. Pa ako dođeš do potpunog preziranja samoga sebe, znaj da ćeš onda uživati obilati mir koliko je to za života na zemlji moguće.

Glava 26

O uzvišenosti slobode duha, koja se postizava više poniznim molitvama nego učenjem

Sluga:

1. Gospode, to je značajka savršenoga čovjeka da nikada ne odvrati dušu od promatranja nebeskih stvari, i da među mnogim brigama živi kao bez brige, ne iz kakove lijenosti nego po nekom pravu slobodnoga duha koji ne prianja neurednom sklonošću uz nijedno stvorenje.

2. Molim te, preblagi Bože moj, sačuvaj me od briga ovoga života da se odviše ne zapletem; od mnogih potreba tijela da me ne zarobi pohota, od svih duševnih zapreka da slomljen nevoljama ne postanem malodušan. Ne kažem da me sačuvaš od onih stvari koje svim srcem traži svjetska taština; nego od ovih bijeda koje dušu sluge tvojega pod skupnim prokletstvom čovječanstva bolno opterećuju i sprječavaju da ne može polučiti slobode duha onoliko koliko bi to htio.

3. O Bože moj, neiskazana milino, obrati mi u gorčinu svaku tjelesnu utjehu koja me odvraća od ljubavi prema vječnim dobrima i vabi na nesreću k sebi pod vidom nekog vremenitog veselja. Neka me ne svlada, Bože moj, neka me ne svlada tijelo i krv, neka me ne prevari svijet i kratkotrajna slava njegova, neka mi ne podmetne nogu đavao i njegova lukavština. Daj mi snage da se oduprem, strpljivosti da podnosim, postojanosti da ustrajem. Daj mi umjesto svih svjetovnih utjeha ono preblago pomazanje duha tvoga, a umjesto putene ljubavi ulij mi ljubav prema imenu tvojemu.

4. Evo: jelo, pilo, odijelo i sva ostala sredstva koja su potrebna za uzdržavanje tijela, teret su revnome duhu. Daj nam se umjereno služiti takvim okrepama, a ne da se zapletemo u njih od prevelike žudnje. Ne smijemo svega odbaciti, jer moramo podržavati život; ali tražiti više nego što je potrebno i što više godi zabranjuje nam sveti zakon; jer bi se inače tijelo uzoholilo protiv duha. Neka me dakle u tom, molim, ruka tvoja ravna i poučava da ne prekoračim granice.

Glava 27

Samoljubljenje nas odvraća od najvišeg dobra

Gospodin:

1. Sinko„ moraš dati sve za sve i da ništa ne bude tvoje. Znaj da ti samoljublje više škodi nego sve drugo na svijetu. Kako koju stvar zavoliš i uzljubiš, tako ona više ili manje prione uza te. Ako tvoja ljubav bude čista, jednostavna i sređena, onda te stvari neće zarobiti. Nemoj žuditi za onim čega ne smiješ imati; nemoj imati ono što ti može smetati i lišiti te unutarnje slobode. Čudno je da se svim srcem ne povjeriš meni sa svime što možeš poželjeti ili imati.

2. Čemu se izjedaš nepotrebnom žalošću? Zašto se umaraš suvišnim brigama? Drži se moje volje i nećeš trpjeti nikakve štete. Ako tražiš ovo ili ono, i hoćeš biti sad ovdje, sad ondje, radi svoje koristi i ugodnosti, nećeš nikada biti miran ni bez brige, jer će se u svakoj stvari naći kakav nedostatak i na svakom će ti se mjestu tkogod protiviti.

3. Ne pomaže nam dakle ako koju stvar stečemo ili umnožimo izvana, nego naprotiv ako je prezremo i s korijenom izbacimo iz srca. To pravilo ne vrijedi samo za blago i bogatstvo, nego i za čast i za taštu slavu, jer i sve to nestaje sa svijetom. Položaj pruža malo zaštite ako ti manjka revnost duha; i neće dugo potrajati onaj izvanjski mir koji si stekao ako nema pravoga temelja u raspoloženju srca, to jest ako se ne osloniš na mene. Vanjštinom se možeš promijeniti, ali ne poboljšati. Jer kad se pruži prilika i poslužiš se njome, naići ćeš na ono od čega si bježao, čak i još više.

Molitva za očišćenje srca i za nebesku mudrost

4. Utvrdi me, Gospode, po milosti Duha Svetoga! Podaj mi snage da ojačam u unutarnjosti i da svoje srce lišim svake nepotrebne brige i stiske, te da me ne zavedu razne želje za bilo kakvom nevrijednom ili dragocjenom stvari; nego sve da promatram kao prolazno i sebe kao

prolaznoga skupa s njima. Jer ništa nije trajno pod suncem gdje je sve taština i muka za dušu. O kako je mudar koji tako gleda na stvari!

5. Daj mi, Gospode, nebesku mudrost da se naučim tebe nadasve tražiti i nalaziti, nadasve osjećati i ljubiti, a ostalo, po zakonu tvoje mudrosti, shvatiti kako jest. Daj da se razborito klonem laskavaca, a strpljivo podnosim protivnika; jer je velika mudrost ne dati se pokolebati od svakoga vjetra riječi i ne poslušati Sirenu koja laskajući vabi na zlo, onda se sigurno hoda započetim putem.

Glava 28

Protiv klevetničkih jezika

Gospodin:

1. Sinko, neka ti ne bude teško ako neki zlo misle o tebi te govore što ne bi rado čuo. Ti moraš još gore misliti o sebi i ne smatrati nikoga slabijim od sebe. Ako živiš kao unutarnji čovjek, onda nećeš mnogo vagati riječi koje lete. Nije mala mudrost šutjeti u pravo vrijeme i dušom se obratiti k meni pa se ne dati smesti ljudskim prosuđivanjem.

2. Neka ne bude tvoj mir u ustima ljudi: bilo naime da o tebi sude dobro ili zlo, nisi ti zato postao drugi čovjek. Gdje je pravi mir i prava slava? Zar nije u meni! Tko ne teži za tim da se ljudima svidi, i niti se ne boji, da im se omrzi, taj će uživati mnogo mira. Iz neuredne ljubavi i taštoga straha rađa se sav nemir srca i sva rastresenost sjetila.

Glava 29

Kako valja zazivati i slaviti Boga kad navali kušnja

Sluga:

1. ≫Budi ime tvoje, Gospode, blagoslovljeno do vijeka≪, što si htio da ova napast i nevolja dođe na mene. Ne mogu joj izbjeći, nego se moram k tebi uteći da me pomogneš i svedeš je na dobro. Gospode, sad sam u nevolji i nije dobro srcu mojemu, nego me mnogo muči sadanja patnja. I sada, Oče ljubljeni, što ću reći? Nahrupila je na me tjeskoba. ≫Izbavi me iz ovoga časa≪. Ali zato dođoh u ovaj čas, ≫da se ti proslaviš≪ kad budem veoma ponižen i kad me ti

oslobodiš. ≫Udostoj se, Gospode, izbaviti me≪, jer što mogu ja siromah učiniti i kamo ću ići bez tebe? Daj mi, Gospode, strpljivosti i ovaj put. Pomozi me, Bože moj, i neću se bojati ma koliko bio pritisnut!

2. I što ću međutim reći? ≫Gospode, neka bude volja tvoja≪. Ja sam zbilja zaslužio biti u nevolji i teškoći. Moram dakako trpjeti; i kamo sreće da bih trpio strpljivo dok prođe oluja i bude bolje. A moćna je, Svemogući, ruka tvoja da i ovu kušnju uzmeš od mene i ublažiš njezin bijes te da posve ne podlegnem; kako si i prije češće radio sa mnom, Bože moj, milosrđe moje! I što je meni teže, to je tebi lakše ≫ova promjena desnice Svevišnjega≪.

Knjiga treća

O unutarnjoj utjehi

Glava 30 – 35

Glava 30

O traženju Božje pomoći i pouzdanju da ćemo opet zadobiti milost

Gospodin:

1. Sinko, ja sam Gospod, ≫zaštita u dan tjeskobe≪. Dođi k meni kad ti ne bude dobro. Najviše sprečava božansku utjehu to što se kasno daješ na molitvu. Jer prije nego mene revno zamoliš, ti tražiš u međuvremenu mnoge utjehe i tješiš se izvanjskim stvarima. Stoga se događa da sve malo koristi dok ne opaziš da sam ja onaj koji izbavljam one što se ufaju u me, te da izvan mene nema sigurne pomoći ni korisna savjeta ni trajnoga lijeka. Nego, pošto si nakon oluje došao k sebi, oporavi se u svjetlu smilovanja mojih; jer sam blizu (govori Gospodin) da obnovim sve, ne samo potpuno nego i obilato i dovoljno.

2. Zar je meni išta teško? Ili ću biti sličan onome koji govori, a ne čini? Gdje je vjera tvoja ? Stoj čvrsto i ustrajno. Budi odvažan i hrabar

junak, primit ćeš utjehu u svoje vrijeme. Čekaj me, čekaj; doći ću i ozdravit ću te. Napast je koja te muči i lud je strah koji te plaši. Čemu zabrinutost za ono što će biti u buduće, osim da se još više žalostiš? ≫Dovoljno je svakom danu njegova zla≪. Ludo je i beskorisno uznemirivati se ili veseliti za budućnost, jer se ona možda nikada i neće ostvariti.

3. Ali to je ljudski: dati se zavarati takvim utvarama a pogotovo je znak slaboga duha: dati se tako lako zavesti došaptavanjem neprijatelja. On se naime ne brine da li je koga nasamario i prevario istinom ili lažju, da li ljubavlju prema sadašnjim stvarima ili strahom pred budućim događajima. Neka se dakle ne straši tvoje srce i neka ne strepi. Vjeruj u me i imaj pouzdanje u moje milosrđe. Kad misliš da si daleko od mene, često sam ti veoma blizu. Kad misliš da je gotovo sve propalo, onda često postoji prilika da se postigne dobitak. Nije sve izgubljeno kad se dogodi što protivno. Ne smiješ suditi po sadašnjem osjećaju niti tako shvatiti i primiti kakvu poteškoću — odakle god — kao da je ponestalo svake nade za spas.

4. Ne smatraj se posve napuštenim, makar ti za neko vrijeme pošaljem kakvu nevolju, ili ti uskratim žuđenu utjehu; jer se tako ide u kraljevstvo nebesko. I bez sumnje više koristi i tebi i ostalim slugama mojim da vas muče protivštine nego da imate sve po volji. Ja poznam skrivene misli; jer je veoma korisno za tvoj spas da katkada ostaneš bez utjehe, kako se ne bi možda uzoholio dobrim uspjehom i kako se ne bi pokušao dopasti samome sebi u onom što nisi. Što sam dao, mogu oduzeti — i opet vratiti kad mi se svidi.

5. Kad dadem, moje je; kad uzmem, nisam uzeo tvojega; jer je od mene ≫svaki dobar dar i svaki savršeni poklon≪. Ako pripustim na te poteškoću ili kakvu god protivštinu, nemoj se ljutiti i neka ne klone srce tvoje. Ja mogu brzo pomoći i svaki jad pretvoriti u radost. Ali sam ipak pravedan i svake hvale vrijedan kad tako radini s tobom.

6. Ako prvo misliš i ispravno gledaš, ne smiješ se nikada radi neprilika tako malodušno žalostiti, nego se, naprotiv, moraš radovati i

zahvaljivati. Dapače, već samo to što te ne štedim, kad te šibam nevoljama, moraš držati za veselje. ≫Kao što je Otac ljubio mene, tako i ja vas ljubim≪ rekao sam svojim dragim učenicima koje dakako nisam poslao za velike vremenite radosti nego za velike borbe, ne za časti nego za prezir, ne za odmor nego za trud, ne za počinak nego da donesu obilan plod u strpljivosti. Sinko moj, upamti ove riječi!

Glava 31

Sve stvoreno treba zanemariti da možemo naći Stvoritelja

Sluga:

1. Gospode, veoma mi je potrebna još veća milost ako želim doći onamo gdje mi nitko i nijedan stvor neće moći smetati. Jer, dokle god me nešto zadržava, ne mogu slobodno letjeti k tebi. Želio je slobodno letjeti onaj koji je govorio: ≫Tko će mi dati krila kao u golubice, i poletjet ću i počivati≪. Što je mirnije od nevinog oka? I što je slobodnije od čovjeka koji ne želi ničega na zemlji? Valja se dakle izdići nad svako stvorenje i potpuno napustiti samoga sebe, biti duha i spoznati, da ti, stvoritelju svega, nemaš ništa zajedničkoga sa stvorenjima. I ako se tko posve ne odijeli od svih stvorenja, neće se moći slobodno baviti božanskim stvarima. Zato naime ima malo kontemplativnih ljudi, jer se malo njih znade potpuno otrgnuti od prolaznih stvari i stvorenja.

2. Velika se milost traži za to da digne dušu i ponese je iznad nje. I ako ne bude čovjek uzdignut duhom i slobodan od svakoga stvorenja i posve sjedinjen s Bogom, što god znao i što god imao, ne znači mnogo. Dugo će biti malen i ostat će nisko tko smatra velikim što drugo osim jedino neizmjerno, vječno dobro. I što god nije Bog, to nije ništa, i moramo smatrati ništicom. Velika je razlika između mudrosti prosvijetljena i pobožna čovjeka i znanja đaka koji iz knjiga uči. Mnogo je plemenitija ona nauka koja dolazi odozgo od božanskog nadahnuća nego ona koju stiče trudom ljudski duh.

3. Ima ih mnogo koji žele razmatrati, ali se ne trude da vrše ono što je potrebno za razmatranje. Velika je zapreka što se zaustavljamo kod znakova i osjetnih stvari, a od savršenog mrtvenja malo se što vidi. Ne znam što je i kakav nas duh vodi i što mislimo mi koji hoćemo da nas zovu ljudima duhovnim, kad toliko truda i veliku skrb ulažemo oko prolaznih i bezvrijednih stvari, a o svojoj nutarnjosti jedva kada potpuno sabrani razmišljamo.

4. Nažalost, nakon što smo se malo sabrali, odmah bježimo van i svoja djela ne važemo savjesnim ispitivanjem. Ne pazimo kamo smjeraju naša čuvstva i ne plačemo gorko što je u nas sve nečisto. ≫Jer je sve čovječanstvo u svom djelovanju bilo pošlo po zlu≪, došao je opći potop. Budući da je naša unutarnja težnja veoma pokvarena, nužno se onda kvari i djelo što iz nje izlazi kao znak pomanjkanja unutarnjeg života. Iz čista srca proizlazi plod čestita života.

5. Pitamo koliko je tko naučio, ali ne prosuđujemo tako pomno koliko tko pokazuje kreposti u radu. Istražujemo da li je bogat, jak, lijep, vješt ili dobar pisac, dobar pjevač, dobar radnik; ali je li siromašan duhom, je li strpljiv i blag, pobožan i duhovan, o tome mnogi šute. Narav gleda na ljudsku vanjštinu; milost se zanima za unutarnjost. Prva se često vara, dok druga se uzda u Boga da se ne bi prevarila.

Glava 32

O samoodricanju i svladavanju svake požude

Gospodin:

1. Sinko, ne možeš polučiti savršene slobode, ako se posve ne odrekneš samoga sebe. Sputani su, nisu slobodni svi sebičnjaci, ljubitelji samih sebe, lakomci, znatiželjnici i lutaoci, koji traže mekoputnost, a ne što je Isusa Krista; nego često snuju i kuju što ne može opstati. Propast će naime sve što god nije rođeno od Boga. Zapamti ovu kratku i savršenu riječ: Pusti sve i naći ćeš sve, ostavi se požuda i naći ćeš mir. O tome razmišljaj u srcu, i kad to ispuniš onda ćeš sve razumjeti.

Sluga:

2. Gospode, to nije posao jednoga dana niti igračka za djecu, nego je što više u to malo riječi uključeno sve savršenstvo redovnika.

Gospodin:

3. Sinko, ne smiješ se odmah odvratiti niti postati malodušan kad čuješ za put savršenih: nego te baš to mora poticati na uzvišeniji život ili u najmanju ruku da željno uzdižeš za njim. Kamo sreće kad bi bio takav i kad bi do toga došao da ne bi ljubio samoga sebe, nego kad bi skroz stajao meni na raspoloženju i onome koga sam ti postavio za poglavara: onda bi mi se veoma sviđao i cijeli bi tvoj život prolazio ti u radosti i miru. Još moraš mnogo toga ostaviti; i ako se u svemu ne predaš potpuno meni, nećeš postići ono što želiš. ≫Savjetujem ti da kupiš od mene žeženog zlata, da obogatiš≪, to jest: nebesku mudrost koja gazi sve što je nisko. Pusti zemaljsku mudrost i svaku ljudsku i vlastitu samodopadnost.

4. Velim da ti valja kupovati ono što je prezreno namjesto onoga što se smatra dragocjenim i visokim u ljudskom životu. Jer se čini da je većma prezrena i bezvrijedna i gotovo potpuno predana zaboravu prava nebeska mudrosti: ne misliti visoko o sebi, niti tražiti da se uzvisiš na zemlji. Nju mnogi ustima propovijedaju, ali sasvim drukčije žive. Ona je ipak dragocjeni biser, mnogima sakriven.

Glava 33

O nestalnosti srca i konačnoj nakani, koja mora smjerati na Boga

Gospodin:

1. Sinko, ne vjeruj svojoj sklonosti; sadašnja će se brzo promijeniti u drugu. Dokle god živiš podložan si promjeni i protiv svoje volje: te si sad veseo, sad žalostan; sad smiren, sad smeten; sad pobožan; sad nisi pobožan; sad marljiv, sad lijen, sad ozbiljan, sad neozbiljan. Ali nad ovom promjenljivošću stoji mudar i u duhu dobro poučen čovjek ne pazeći što u sebi osjeća, ili s koje strane puše vjetar nestalnosti, nego na to da sva nakana srca njegova dođe do pravog i željenog cilja. Tako će naime moći ostati jedan i isti i postojan kad mu bezazleno oko nakane kroz tolika razna zbivanja bude nepokolebivo upereno na me.

2. Koliko pak oko nakane bude čistije, toliko ćeš ti postojanije hodati u raznim olujama. Ali kod mnogih je potamnilo oko čiste nakane, jer ga brzo svraćaju drugamo ako naiđu na nešto u čemu bi mogli uživati. I rijetko je naći koga posve slobodnoga od ljage vlastitog samoljublja. Tako su nekoć Židovi došli u Betaniju k Marti i Mariji, ≫ne samo radi Isusa, nego i da vide Lazara≪. Valja dakle očistiti oko nakane da bude bezazleno i pravedno i uperiti ga u mene iznad svega raznolikog u svijetu.

Glava 34

Onome koji ljubi, Bog je draži iznad svega i u svemu

Sluga:

1. Evo, Bože moj i sve moje! Što hoću drugo i što blaženije mogu poželjeti? O mile i slatke riječi! Ali onome koji ljubi Riječ, a ne svijet i ono što je na svijetu. Bože moj i sve moje! Pametnome je dosta rečeno. Ali često ponoviti milo je onome koji ljubi. Jer kad si ti prisutan, sve postaje milo, a kad te nema, onda se sve gadi. Ti umiruješ srce i donosiš veliki mir i svečano veselje. Ti daješ da o

svemu dobro mislimo i u svemu tebe hvalimo, I bez tebe nam ništa ne može biti trajno milo; nego ako nam želi biti drago i sviđati nam se, potrebna je tvoja milost i mora se začiniti tvojom mudrošću.

2. Komu se ti sviđaš što mu se zapravo neće sviđati. A komu se ti ne sviđaš što mu može biti ugodno? Ali ne razumiju tvoje mudrosti mudraci ovoga svijeta i oni koji vole putenost: jer se ondje skriva velika taština, a ovdje smrt. A koji slijede tebe, prezirući svijet i mrtveći tijelo, za njih se može reći da su zaista mudri, jer prelaze od taštine k istini, od tijela k duhu, Njima je draži Bog; i što god dobra ima u stvorenjima, sve to prenose na slavu svoga Stvoritelja. Oh, različita je i to vrlo različna slast što je pruža Stvoritelj i stvorenje, vječnost i prolaznost, ne stvorena svjetlost i svjetlost koja prima svjetlo od drugoga.

3. O vječno svjetlo koje nadilaziš svako stvoreno svjetlo! Sijevni munjom s visine da prožme svu nutrinu srca mojega. Očisti, razveseli, prosvijetli i oživi duh moj i njegove moći da prionem uz tebe u radosnom zanosu. O, kad će doći taj blaženi i željeni čas da me nasitiš svojom prisutnošću i da mi budeš sve u svemu. Dokle god mi to ne bude dano, neće biti ni potpunog veselja. Još uvijek (nažalost) živi u meni stari čovjek još nije čitav razapet, nije još potpuno umro. Još uvijek jako vojuje protiv duha, pokreće unutarnje ratove i ne pušta kraljevstvo duše na miru.

4. Ali ti, koji ≫vladaš nad silom morskom i buku valova njegovih krotiš≪ ustani, pomozi 'mi! ≫Rasprši narode, koji žele ratove≪; satri ih snagom svojom. Pokaži, molim te, veličinu svoju i neka se proslavi desnica tvoja; jer nema nikakve druge nade niti utočišta za me, osim u tebi, Gospode Bože moj!

Glava 35

Nema sigurnosti od napasti u ovome životu

Gospodin:

1. Sinko, nikad nisi siguran u ovome životu nego dokle god živiš uvijek ti je potrebno duhovno oružje. Boraviš među neprijateljima i napadaju te s lijeva i s desna. Ako se dakle ne budeš odasvud služio štitom strpljivosti, nećeš dugo biti bez rana. Osim toga, ako srca svoga ne utvrdiš u meni, s jedinim ciljem sve trpjeti radi mene, nećeš moći dugo podnositi toga bijesa, niti polučiti palmu blaženika. Moraš dakle srčano proći kroz sve to i poslužiti se jakom rukom protiv zapreka. Jer pobjednik dobiva manu nebesku, a lijenčini preostaje velika bijeda.

2. Ako tražiš počinka u ovome životu, kako ćeš onda doći do vječnoga počinka? Ne spremaj se na mnogi počinak nego na veliku strpljivost. Traži pravi mir ne na zemlji nego na nebu; ne u ljudima niti u ostalim stvorenjima nego jedino u Bogu. Iz ljubavi prema Bogu moraš sve rado pretrpjeti, naime napore i boli, kušnje, muke, tjeskobe, stiske, slabosti, nepravde, ogovore, ukore, poniženja, sramote, opomene i preziranja. To daje snage; to dokazuje Kristovog borca; to plete nebesku krunu. Ja ću dati vječnu plaću za kratak rad i beskrajnu slavu za prolaznu sramotu.

3. Misliš li da ćeš ti imati uvijek duhovnih utjeha prema svojoj volji? Moji ih sveci nisu uvijek imali, nego mnoge poteškoće, i razne kušnje, i velika razočarenja. Ali su sve strpljivo podnosili i više su se pouzdali u Boga nego u se: znajući da ≫nisu ništa muke ovoga života prema budućoj slavi≪. Zar bi ti htio odmah imati što su mnogi jedva polučili poslije mnogih suza i velikih napora? ≫Čekaj Gospodina, junački se bori≪ i budi jak, nemoj malaksati, nemoj se odmetnuti, nego izloži postojano i dušu i tijelo za slavu Božju. Ja ću ti najobilnije vratiti; ja ću biti s tobom u svakoj nevolji.

Knjiga treća

O unutarnjoj utjehi

Glava 36 – 41

Glava 36

Protiv taštim sudovima ljudskim

Gospodin:

1. Sinko, osloni se srcem svojim čvrsto na Gospoda, i ne boj se ljudskoga suda kad ti savjest svjedoči da si vjeran i nedužan. Dobro je i blaženo tako trpjeti; i to neće biti ni teško poniznome srcu koje se više uzda u Boga nego u se. Mnogi štošta govore i zato im valja malo vjere poklanjati. Ali i svima zadovoljiti nije moguće. Premda je Pavao nastojao svima ugoditi u Gospodu i svima je postao sve, ipak nije nimalo držao do ljudskoga suda.

2. On se dovoljno trudio oko izgradnje i spasenja drugih, koliko je bilo do njega i koliko je mogao, ali nije mogao spriječiti da ga drugi ponekad ne osude ili ne prezru. I zato je sve povjerio Bogu, koji je sve znao, a branio se strpljivošću i poniznošću protiv usta koja su nepravedno govorila ili izmišljala laži, i podvale. Ipak je katkada odgovorio da se slabići ne bi sablaznili radi njegove šutnje.

3. Tko si ti da se bojiš smrtna čovjeka? Danas jest, a sutra ga više nema. Boga se boj pa se nećeš bojati ljudskih zastrašivanja. Što ti tko može riječima ili uvredama? Više škodi sebi nego tebi; i neće moći izbjeći sudu Božjemu pa bio on tko mu drago. Ti imaj Boga pred očima i ne prepiri se žučljivim riječima. Pa ako ti se čini da si možda zasada podlegao i da trpiš sramotu koje nisi zaslužio, ne ljuti se radi toga i ne umanji svoje krune nestrpljivošću; nego pogledaj radije na nebo k meni koji sam u stanju izbaviti od svake sramote i nepravde i platiti svakome po djelima njegovim.

Glava 37

O čistom i potpunom predanju sebe, da postignemo slobodu srca

Gospodin:

1. Sinko, ostavi sebe i naći ćeš mene. Nemoj birati i nemoj ničega svojatati pa ćeš uvijek biti na dobitku. Dodat će ti se naime i veća milost čim se predaš i ne tražiš sebe više natrag.

Sluga:

2. Gospode, koliko se puta moram predati i u čemu moram sebe ostaviti?

Gospodin:

3. Uvijek i svaki čas: kao što u malom, tako i u velikom. Ništa ne izuzimljem nego hoću da budeš lišen svega. Inače, kako ćeš moći biti moj, i ja tvoj, ako ne budeš lišen svake samovolje i iznutra i izvana? Što prije to učiniš toliko bolje za tebe; a što potpunije i iskrenije, toliko ćeš mi biti miliji i više ćeš biti na dobitku,

4. Neki se predaju, ali uz stanoviti izuzetak; ne pouzdaju se naime posve u Boga pa se nastoje poskrbiti za sebe. A neki opet spočetka sve prikažu, ali poslije kad navali napast, vraćaju se na svoje pa stoga vrlo malo napreduju u kreposti. Ovi neće doći do prave slobode čista srca ni do milosti miloga drugovanja sa mnom, ako se prije potpuno ne predadu i svakodnevno ne žrtvuju: bez toga nema i neće biti blaženog sjedinjenja sa mnom.

5. Rekao sam ti vrlo često i sada ti opet kažem: ostavi sebe, predaj se, pa ćeš uživati veliki unutarnji mir. Daj sve za sve, ništa ne ispituj, ništa ne zahtijevaj natrag; stoj posve i bez krzmanja uza me i imat ćeš me. Bit ćeš slobodan u srcu i neće te obuzeti tmine. Oko toga se trudi, za to moli, za tim teži; da se možeš svega odreći, i lišen svega slijediti siromašnog Isusa; umrijeti sebi, a živjeti zauvijek meni. Onda će nestati svih ludih maštanja, štetnih smutnja i suvišnih briga. Onda će nestati i pretjerani strah; i neuredna će ljubav umrijeti.

Glava 38

O dobrom vladanju u izvanjskim djelima i utjecanju k Bogu u pogibeljima

Gospodin:

1. Sinko, moraš revno nastojati oko toga da na svakom mjestu i u svakom činu ili izvanjskom poslu budeš u srcu potpuno slobodan i gospodar samoga sebe, i da sve bude pod tobom, a ne da ti budeš pod njima; da budeš gospodar i upravitelj svojih čina, a ne sluga ni najamnik. Da budeš kao slobodan i pravi Izraelac prešavši u službu i slobodu djece Božje: koja stoje nad sadašnjošću i gledaju na vječnost; koja prolazne stvari promatraju lijevim okom, a desnim ono što je nebesko. Takve ne privlače vremenite stvari te se ne lijepe uz njih, nego oni radije rabe vremenite stvari upotrebljavajući ih na dobro, baš kako su i određene od Boga i načinjene od vrhovnog majstora koji nije ostavio ništa neuređeno u svojim stvorenjima.

2. Ako ni u kojoj zgodi ne ostaneš kod prividne vanjštine i ako ne promatraš tjelesnim okom ono što vidiš ili čuješ, nego ako u svakoj stvari uđeš s Mojsijem u šator da pitaš Gospodina, onda ćeš katkada čuti božanski odgovor i vratit ćeš se poučen u mnogim sadašnjim i budućim stvarima. Uvijek se naime Mojsije svraćao k šatoru da riješi sumnje i pitanja, i pribjegao je k utočištu molitve da ukloni ljudske pogibelji i zloću. Tako moraš i ti pribjeći u skrovitosti srca svojega moleći što revnije Božju pomoć. Zbog toga su naime, kako čitamo, ≫Jozua i sinovi Izraelovi bili prevareni od Gabaonaca, jer prije nisu pitali Gospodina≪, nego su odveć lakovjerni pali na lijepak slatkim riječima i lažnoj pobožnosti.

Glava 39

Neka čovjek ne bude prenagao u poslovima

Gospodin:

1. Sinko, povjeri uvijek meni svoju stvar; ja ću sve dobro udesiti u svoje vrijeme. Počekaj moju odredbu i tako ćeš postići uspjeh.

Sluga:

2. Gospode, rado ti povjeravam sve svoje stvari, jer malo je koristi od moga umovanja. Kamo sreće kad ne bih mnogo visio na budućim događajima, nego kad bih se bez krzmanja stavio na raspoloženje tvojoj volji!

Gospodin:

3. Sinko, često čovjek žestoko juri za nečim što žudi, ali kad to dostigne, onda počinje drukčije misliti; jer želja nije trajna, nego skače s jedne stvari na drugu. Nije dakle bez značenja da se i u najmanjim stvarima odrekneš samoga sebe.

4. Pravi se napredak čovjekov sastoji u zatajivanju samoga sebe; i takav je čovjek veoma slobodan i siguran. Ali stari neprijatelj, koji se protivi svakome dobru, ne prestaje napastovati, nego sprema danju i noću teške zasjede ne bi li možda uspio strovaliti neopreznoga u mrežu prijevare. ≫Bdijte i molite se≪, govori Gospodin, ≫da ne padnete u napast≪.

Glava 40

Kako čovjek nije po sebi sposoban za nikakvo dobro i ničim se ne može hvaliti

Sluga:

1. Gospode, ≫što je čovjek da ga se sjećaš, ili sin čovječji da ga pohađaš?≪. Što je čovjek zaslužio da mu daješ milost svoju? Gospode, što se imam žaliti ako me ostaviš? Ili kakvim pravom mogu prigovoriti ako ne učiniš što želim? Ovo mogu zbilja istinski misliti i reći: Gospode, ništica sam, ništa ne mogu, nisam po sebi sposoban za bilo kakvo dobro; nego u svemu malakšem i uvijek smjeram na ništavilo. I ako me ti ne pomogneš i duh mi ne poučiš, postat ću posve mlitav i nemaran.

2. A ti si, Gospode, uvijek isti i ostaješ do vijeka, uvijek dobar, pravedan i svet, sve čineći dobro, pravedno i sveto, i mudro raspoređujući. Ali ja, koji sam više sklon na nazadak nego na napredak, ne ostajem uvijek u istom raspoloženju, jer se i sedam puta izmijeni vrijeme nada mnom. Ali odmah biva bolje kad se tebi svidi i kad pružiš svoju ruku pomoćnicu; jer ti jedini možeš pomoći bez ljudske pomoći i toliko me utvrditi da se lice moje ne mijenja svakog časa, nego da se srce moje okrene jedino k tebi i u tebi da počine.

3. Stoga, kad bih znao ispravno odbaciti svaku ljudsku utjehu, bilo zato da postanem pobožan, bilo iz nužde koja me sili tražiti tebe, jer nema čovjeka koji bi me mogao utješiti — onda bi se mogao s pravom nadati tvojoj milosti i klicati radi dara ponovne utjehe.

4. Hvala tebi od koga sve dolazi kad god mi što dobro pođe za rukom. Ja sam pak praznina i ≫ništica pred tobom≪, nepostojan i slab čovjek. Čime se dakle mogu dičiti ili zašto želim biti cijenjen? Zar radi ništavila? I to je najveća taština. Zaista isprazna slava je opasna kuga i najveća taština, jer odvraća od prave slave i lišava nas nebeske milosti. Dok se naime čovjek dopada samom sebi, gadi se tebi; dok čezne za ljudskim pohvalama, biva lišen istinskih kreposti.

5. Prava je pak slava i sveto veselje: dičiti se tobom, a ne sobom; radovati se u imenu tvojemu, a ne u vlastitoj kreposti, i ne uživati u nijednom stvorenju osim radi tebe. Neka bude hvaljeno ime tvoje, a ne moje; neka se veliča djelo tvoje, a ne moje; neka se blagoslivlje sveto ime tvoje, a meni neka ne bude nikakva ljudska pohvala. Ti si slava moja, ti si veselje srca mojega! Tobom ću se dičiti i klicati cio dan; a radi sebe se neću dičiti ničim — ≫osim slabostima svojim≪.

6. Neka Židovi traže slavu jedan od drugoga; ja ću tražiti onu koja dolazi jedino od Boga. Sva naime ljudska slava, sva vremenita čast sva svjetska uzvišenost, uspoređena sa vječnom slavom tvojom, taština je i ludost. O istino moja i milosrđe moje, Bože moj, blaženo Trojstvo! Tebi jedinome hvala, čast, moć i slava kroz beskrajne vijeke vjekova!

Glava 41

O prijeziru svake vremenite časti

Gospodin:

1. Sinko, nemoj si uzeti k srcu ako vidiš da druge časte i uzdižu, a tebe preziru i ponizuju. Digni srce svoje k meni u nebo pa te neće žalostiti prezir ljudi na zemlji.

Sluga:

2. Gospode, slijepi smo i taština nas brzo zavede. Ako pravo pomislim, nikad mi nijedno stvorenje nije načinilo kakve nepravde, pa se stoga ne mogu razložno potužiti na tebe. A jer sam ja često i teško sagriješio tebi, zasluženo se diže protiv mene svaki stvor. Meni dakle s pravom pripada sramota i prezir; tebi pak hvala, čast i slava. Iako ne budem spreman na to da rado podnosim da me prezre i napusti svako stvorenje i da do mene ništa ne drži neću se moći u duši smiriti i staložiti, niti biti duhovno prosvijetljen, niti se potpuno sjediniti s tobom.

Knjiga treća

O unutarnjoj utjehi

Glava 42 – 47

Glava 42

Ne valja mir graditi na ljudima

Gospodin:

1. Sinko, ako mir svoj gradiš na kakvoj osobi, jer jednako s tobom osjeća i zajednički s tobom živi,, bit ćeš nestalan i zapleten. Ali ako se utekneš istini koja uvijek živi i ostaje, onda te neće ožalostiti ako te prijatelj napusti ili umre. Na meni se mora osnivati ljubav prema prijatelju i radi mene valja ljubiti svakoga tko ti se čini dobar i veoma drag u ovom životu. Bez mene prijateljstvo niti što valja, niti će potrajati; i nema istinske i prave ljubavi ako je ja ne povezujem. Moraš tako umrijeti takvim sklonostima prema drugim ljudima da bi (koliko je do tebe) želio biti bez ikakvog ljudskog drugovanja. Čovjek se toliko više približuje Bogu koliko se više udaljuje od svake zemaljske utjehe. I toliko se više diže k Bogu koliko dublje silazi u se i što manje drži do sebe.

2. Tko pak pripisuje sebi štogod dobra, taj sprečava milost Božju da dođe k njemu; jer milost Duha Svetoga uvijek traži ponizno srce. Kad bi se znao savršeno poništiti i odreći ljubavi prema svemu što je stvoreno, tada bih te morao obasuti velikom milošću. Kad svraćaš svoj pogled na stvorenja, zamračuje ti se gledanje Stvoritelja. Uči se u svemu svladavati poradi Stvoritelja pa ćeš onda uspjeti dovinuti se do božanske spoznaje. Ma kako što maleno bilo, ako se to uredno ljubi i gleda, odvraća nas od najvišega dobra, i škodi.

Glava 43

Protiv isprazne i svjetske učenosti

Gospodin:

1. Sinko, neka te ne oduševljavaju lijepe i dubokoumne izreke ljudi. ≫Jer kraljevstvo Božje nije u riječi nego u kreposti≪. Pripazi na moje riječi koje raspaljuju srce i prosvjetljuju duh, koje dovode do skrušenja i ulijevaju raznoliku utjehu. Nikada ne čitaj štiva zato da te ljudi mogu držati učenijim i mudrijim. Trudi se oko mrtvenja strasti, jer će ti to više koristiti nego poznavanje mnogih teških pitanja.

2. Nakon što si mnogo toga pročitao i upoznao, valja se vratiti uvijek na jedno počelo. Ja sam koji učim ljude znanju i dajem jasniju spoznaju malenima nego što je čovjek može naučiti. Komu ja govorim, taj će biti brzo mudar i mnogo će napredovati u duhu.

Jao onima koji mnogo ispituju ljude iz radoznalosti, a malo se staraju na koji će način služiti meni. Doći će vrijeme kad će se pojaviti učitelj nad učiteljima — Krist, gospodar anđela, da prouči znanje sviju, to jest da ispita savjest svakom pojedincu. I tada ću pretražiti ≫Jeruzalem≪ sa svjetiljkom, i doći će na vidjelo što je skrivala tama, a zamuknut će sva pričanja jezika.

3. Ja sam onaj koji u tren oka uzdižem poniznu dušu da razumije više od vječne istine, nego da je deset godina učila u školama. Ja učim bez buke riječi, bez zbrke pojmova, bez hlepnje za čašću, bez natezanja s dokazima. Ja sam onaj koji uči prezirati zemaljštinu, malo cijeniti vremenito, tražiti vječno, misliti na vječno, izbjegavati časti, podnositi smutnje, svu nadu u mene polagati, osim mene ništa ne željeti i nadasve me žarko ljubiti.

4. Jer netko, koji me je najiskrenije ljubio, naučio je božansku nauku i govorio prekrasno. Više je napredovao ostavivši sve negoli baveći se zakučastim pitanjima. Ali nekima govorim o onome što je općenito, a nekima što je posebno; nekima se javljam milo u znakovima i slikama, a nekima otkrivam tajne u velikom svjetlu. Jednako govore knjige, ali taj glas ne poučava sve jednako: jer ja sam u duši učitelj istine,

istraživatelj srca, čitalac misli, pokretač čina koji svakom pojedincu dijelim kako mi se čini pravo.

Glava 44

O tome kako se ne valja vezivati za izvanjske stvari

Gospodin:

1. Sinko, moraš u mnogom biti neznalica i smatrati se kao mrtvac na zemlji i kao onaj za koga je cijeli svijet propao. Preko mnogo toga moraš prijeći kao da si gluh, pa više misliti na ono što je za tvoj mir. Korisnije je odvratiti oči od onog što ti nije milo i ostaviti svakome njegovo mišljenje, nego tratiti vrijeme u svadljivom rječkanju. Ako budeš dobro stajao s Bogom i mislio na njegov sud, onda ćeš lakše podnositi ako si pobijeđen.

Sluga:

2. O Gospode, dokle smo došli? Evo oplakuju vremenitu štetu, radi male koristi muče se i trče, a zaboravljaju duševnu štetu i jedva se tko kasno toga sjeti. Paze na ono što koristi malo ili ništa; a preko onoga što je od prijeke potrebe nemarno prelaze; jer se čovjek sav izlio prema vani, pa ako se brzo ne osvijesti, svojevoljno ostaje zapleten u izvanjskim stvarima.

Glava 45

Kako ne valja svima vjerovati kako se lako pogriješi riječima

Sluga:

1. Daj mi, Gospodine, ≫pomoć u nevolji, jer je uzaludna pomoć ljudska≪. Kako često ni sam našao povjerenja tamo gdje sam ga se nadao naći! I koliko put sam ga našao tamo gdje ga nisam očekivao. Ludo je dakle ufati se u ljude; a spas je pravednika u tebi, Gospode. Budi blagoslovljen, Gospode Bože moj, u svemu što nas zadesi. Slabi smo i nestalni, brzo se prevarimo i mijenjamo.

2. Koji se čovjek može tako oprezno i obazrivo čuvati u svemu da se ne bi katkada prevario ili upao u nepriliku? Ali tko se uzda u te, Gospode, i traži te priprostim srcem, taj ne će tako lako pasti. Pa ako i upadne u kakvu nevolju i zaplete se makar kako, ti ćeš ga brzo izbaviti ili utješiti; jer ti nećeš napustiti do kraja onoga koji se ufa u te. Rijetko je naći pouzdanog prijatelja koji bi ustrajao u svim stiskama prijateljevim. Ti si, Gospode, jedini najvjerniji od svih i osim tebe nema više takvoga.

3. O, kako je dobro razumjela ona sveta duša koja je rekla: ≫Moje je srce utvrđeno i utemeljeno u Kristu≪ (Sv. Agata). Kad bi tako bilo sa mnom, onda me ne bi tako lako uznemirivao ljudski strah, niti bi me dirali žalci riječi. Tko može sve predvidjeti, tko može otkloniti buduća zla? Pa ako često ranjava i ono što smo predvidjeli, kako li nepredviđeno neće ljuto raniti? Ali zašto se nisam bolje pobrinuo za se bijednika? I zašto sam tako lako povjerovao drugima? Ali ljudi smo, i ništa drugo nego slabi ljudi, makar nas drugi smatraju i nazivaju anđelima. Komu ću povjerovati, Gospode? Komu ako ne tebi? Ti si istina koja ne vara i ne može prevarena biti. I opet: ≫svaki je čovjek lažac≪, nestalan, slab i promjenljiv, napose u riječima; tako da se jedva može odmah vjerovati ono što nam se čini da ispravno zvuči.

4. Kako si mudro unaprijed opomenuo da se valja čuvati ljudi! I da ≫su neprijatelji čovjeku domaći njegovi≪ i da ne valja vjerovati ako tko kaže: ≫Evo ovdje≪ ili ≫Eno ondje≪. O tome me je poučila moja šteta; i kamo sreće kad bi mi to poslužilo za veći oprez, a ne da budem nerazborit. Budi oprezan (reče netko), budi oprezan i čuvaj za se što ti velim. I dok ja šutim i držim tajnu, on ne može šutjeti o onom što je zahtijevao da držim kao tajnu, nego odaje odmah i mene i sebe pa odlazi. Zaštiti me, Gospode, od ovakvih brbljivih i neopreznih ljudi da ne upadnem u njihove ruke i da nikada ne počinim takvo što. Stavi u usta moja istinitu odlučnu riječ, a lukavi jezik drži daleko od mene. Što ne bih rado trpjeti, toga se moram na svaki način čuvati.

5. O, kako je dobro i kako služi miru — šutjeti o drugima i ne vjerovati sve bez razlike i ne prepričavati tako lako dalje! Povjeri se tek malo

komu; nastoj uvijek nadzirati svoje srce; ne daj se bacati od vjetra riječi amo-tamo, nego želi, da se sve unutra i vani zbude prema tvojoj volji! Kako je nužno za očuvanje nebeske milosti izbjegavati ljudsku varku i ne žudjeti za onim što će možda izazvati vani udivljenje. Nego usmjerimo sve nastojanje na ono što doprinosi našem popravku i većoj revnosti! Kako je mnogima naškodilo što je njihova krepost bila razglašena i prerano hvaljena! A kako zbilja koristi milost ≫držana u tajni u ovom krhkom životu koji je čitav u napasti i borbi!

Glava 46

O pouzdanju koje moramo imati u Boga, kad navale strelice riječi

Gospodin:

1. Sinko, stoj čvrsto i uzdaj se u me. Što su riječi drugo nego riječi? Lete kroz zrak, ali kamenu ne škode. Ako si kriv, onda misli da bi se rado htio popraviti. Ako nevin, onda misli da bi htio to rado trpjeti za Boga. Dosta je malo da katkada trpiš barem riječi, kad još uvijek ne možeš podnositi oštrih udaraca. I zašto te takove sitnice diraju u srce, nego zato što si još uvijek puten i više se obazireš na ljude negoli treba? Bojiš se naime prezira, ne mili ti se ukor radi prijestupaka i tražiš priliku da se opravdaš.

2. No pogledaj se malo bolje, i priznat ćeš da još živi u tebi svijet i tašta želja dopasti se ljudima. Kad naime izbjegavaš da budeš ponižen i posramljen radi pogrešaka, onda je očito da niti si pravo ponizan, niti si pravo umro svijetu, niti je svijet razapet tebi. Ali slušaj moju riječ pa te neće uznemirivati, ni deset hiljada ljudskih riječi. Evo, kad bi izgovorili protiv tebe sve što se najzlobnije može izmisliti — što bi ti to škodilo, ako bi pustio da prođe te ako i ne bi to smatrao nečim više od trunka? Zar bi ti moglo iščupati ma samo i jednu vlas?

3. Ali tko nije srcem unutarnji i nema Boga pred očima, toga lako smete riječ ukora. A tko se u me pouzdaje i ne želi se oslanjati o vlastito mišljenje, toga neće strašiti ljudi. Ja sam naime sudac i poznavalac svih tajna: ja znam kako se stvar dogodila; ja poznam i onoga koji vrijeđa i onoga koji trpi. Od mene je izašla ta riječ, po mom se dopuštenju to dogodilo, ≫da se objave misli mnogih srdaca≪. Ja ću suditi i krivca i nevinoga, ali prije sam htio da potajno iskušam jednoga i drugoga.

4. Ljudsko svjedočanstvo često vara; moj je sud istinit; stajat će i neće biti oboren. Većinom ga ne poznaju, a samo je nekolicini u kojoj pojedinosti jasan; ali se ipak nikada ne vara i ne može se prevariti, makar se očima luđaka i ne pričinjao pravednim. Za svako se dakle suđenje valja uteći k meni i ne oslanjati se na vlastito mišljenje. Pravednik se naime neće smesti, ≫što god ga zadesilo od Boga≪. Pa makar što i nepravedno iznijeli protiv njega, neće ga mnogo zabrinjavati. Ali neće ni ludo kliktati ako ga drugi s razlogom obrane. Sjeća se naime da ja ≫ispitujem srca i bubrege≪ te ne presuđujem po vanjštini i ljudskom priviđenju. Jer se često u mojim očima nađe grešno što po ljudskom sudu izgleda pohvalno.

Sluga:

5. Gospode Bože, suče pravedni, jaki i strpljivi, koji znaš ljudsku slabost i opakost, budi moja snaga i sve moje pouzdanje; jer mi nije dovoljna moja savjest. Ti znaš čega ja ne znam; i zato bih se bio morao poniziti kod svakog ukora i blago ga podnositi. Oprosti mi dakle milostivo kad god nisam tako činio, i podaj mi opet milost još i veće strpljivosti. Više mi naime vrijedi obilato tvoje milosrđe da postignem oproštenja, nego moja umišljena pravednost za obranu skrivenih pogrešaka. Makar i nisam ničega svjestan, ipak se time ne mogu opravdati; jer ako se udalji tvoje milosrđe, ≫neće se opravdati pred tobom nitko živ≪.

Glava 47

Radi života vječnoga valja podnositi sve teškoće

Gospodin:

1. Sinko, neka te ne slome napori koje podnosiš radi mene, i neka te nevolje nipošto ne učine malodušnim; nego neka te moje obećanje u svakoj zgodi ojači i utješi. Ja sam u stanju da ti vratim iznad svakog poimanja i mjere. Nećeš se dugo ovdje mučiti niti će te uvijek pritiskivati boli. Počekaj malo i vidjet ćeš brzi svršetak zala. Doći će čas kad će prestati svaka muka i buka. Neznatno je i kratko sve što prolazi sa vremenom.

2. Što činiš, čini! Radi vjerno u vinogradu mojemu; ja ću biti tvoja plaća. Piši, čitaj, pjevaj, uzdiši, šuti, moli, podnosi junački protivštine; život vječni je svega toga vrijedan pa i još većih borba. Doći će mir jednoga dana koji je poznat Gospodu. I neće više biti dana ni noći, to jest ovoga vremena, nego vječno svjetlo, beskonačni sjaj, stalan mir i siguran pokoj. Tada nećeš govoriti: ≫Tko će me osloboditi od tijela smrti ove?≪. Niti ćeš vikati: ≫Jao meni Što mi je boraviti u tuđini?≪. Jer će smrt biti oborena i spasenje će biti potpuno; nikakve stiske, blaženo milje, mila i krasna zajednica.

3. O, kad bi vidio vječne krune svetaca u nebu; u kakvoj slavi klikću i sada oni koje je svijet nekada smatrao prezira vrijednim te nedostojnim skoro i samoga života; sigurno bi se odmah snizio do zemlje i volio bi biti svima podložan nego jednome zapovijedati. I ne bi žudio za veselim danima ovoga života nego bi se više radovao nevoljama podnesenim za Boga. I smatrao bi najvećim dobitkom kad te ljudi ne bi cijenili.

4. O, kad bi ti to bilo ugodno i kad bi ti prodrlo duboko u srce! Kako bi se onda usudio ma samo i jednom potužiti? Zar ne moramo sve muke podnositi radi vječnoga života? Nije to nikakva sitnica izgubiti ili zadobiti kraljevstvo Božje. Podigni dakle lice svoje k nebu! Evo ja i sa mnom svi moji sveci, koji su u ovom životu imali izdržati veliku borbu,

sada se vesele, sada se tješe, sada su sigurni, sada počivaju i ostat će bez kraja sa mnom u kraljevstvu Oca mojega.

Knjiga treća

O unutarnjoj utjehi

Glava 48 – 53

Glava 48

O danu vječnosti i o nevoljama ovoga života

Sluga:

1. O preblaženi boravak u nebeskome gradu! O presjajni dane vječnosti što ga noć ne zamračuje, nego uvijek rasvjetljuje vječna istina; dane uvijek veseli, uvijek sigurni, što se nikada ne mijenjaš u protivno! O kamo sreće kad bi zasvijetlio već jednom taj dan i kad bi svršilo sve ovo vremenito! Svetima doduše on svijetli neprestanim sjajnim svjetlom, ali putnicima na zemlji samo. izdaleka i u zrcalu.

2. Znadu nebeski građani kako je radostan onaj dan; uzdišu ≫prognani sinovi Evini≪, jer je njihov dan gorak i mučan. Dani su ovoga života kratki i zli, puni boli i tjeskobe: jer se čovjek kalja mnogim grijesima, hvataju ga u mrežu mnoge strasti, stišće ga mnogi strah, muče ga svakojake brige, rastresaju ga svakojake znatiželje, zapliću mnoge taštine, okružuju mnoge zablude, satiru toliki napori, pritišću napasti, slabe užitci, razapinje oskudica.

3. O, kad će biti kraj ovim zlima? Kad ću se osloboditi bijednoga robovanja manama? Kad ću misliti samo na tebe, Gospode? Kad ću se potpuno veseliti u tebi? Kad ću biti u pravoj slobodi bez svake smetnje, bez ikakva tereta na duši i tijelu? Kad će doći stalan mir, mir bez uznemirivanja i siguran, mir izvana i iznutra, mir odasvuda čvrst? Isuse dobri, kad ću stajati pred tobom da te gledam? Kad ću promatrati slavu kraljevstva tvojega? Kad ćeš mi biti sve u svemu? O kad ću biti s tobom u kraljevstvu tvojem koje si priredio od vijeka svojim miljenicima? Ostavljen sam siromah i prognanik u neprijateljskoj zemlji gdje je svaki dan rat i gdje su najveće nesreće.

4. Tješi me u mom prognanstvu, ublaži moju bol, jer za tobom uzdiše svaka moja želja. Jer mi je sve na teret što god mi svijet ovdje pruža za utjehu. Želim najsrdačnije uživati tebe, ali ne mogu do toga doći. Želim prianjati uz ono što je nebesko, ali me pritišću vremenite stvari i neumrtvene strasti. Htio bih dušom biti iznad svih stvari, a tijelo me i protiv moje volje sili da im budem podložan. I tako se ja nesretni čovjek borim sam sa sobom ≫i otežao sam samome sebi≪ dok duh teži prema gore, a tijelo prema dolje.

5. O, koliko patim u nutrini dok sam duhom zabavljen s nebeskim stvarima, i najednom mi, dok molim, dolazi ususret gomila putenih misli! Bože moj, ne udalji se od mene i ≫ne odvrati se u srdžbi od sluge svojega≪. Pošalji munju svoju i raspprši ih: izbaci strijele svoje, i neka se smetu sva neprijateljska maštanja. Saberi sjetila moja kod sebe: daj da zaboravim sve što je zemaljsko; daj mi da brzo odbacim i prezrem opaku maštu. Priteci mi u pomoć, vječna Istino, da me ne zavede nikakva taština. Dođi, nebeska milino, i neka pred licem tvojim pobjegne svaka nečistoća. Oprosti mi i milosrdno otpusti i to kad se u molitvi bavim čim drugim osim s tobom. Priznajem naime istinski da običavam biti veoma rastresen. Jer me često nema tamo, gdje tijelom stojim ili sjedim nego sam više ondje kamo me nose misli. Tamo sam gdje je moja misao. A moja je misao Često ondje gdje je predmet koji ljubim. Ono mi brzo dođe pred oči što je po prirodi slatko ili što mi se s navike sviđa.

6. Stoga si ti, Istino, otvoreno rekao: ≫Gdje je blago tvoje, ondje je i srce tvoje≪. Ako ljubim nebo, onda rado mislim na nebeske stvari. Ako ljubim svijet, onda se veselim svjetskoj sreći i žalostim se radi njegove nesreće. Ako ljubim tijelo, onda često mislim na ono što je tjelesno. Ako ljubim duh, onda me veseli misliti o duhovnim stvarima. Što god naime ljubim o tome rado govorim i slušam, pa od toga donosim sa sobom kući slike. Ali blažen onaj čovjek koji je radi tebe, Gospode, dozvolio svima stvorenjima da otiđu od njega; koji je svladao narav te i požude tijela razapinje revnošću duha; da ti vedre savjesti uzmogne primijeti čistu molitvu i da bude dostojan biti u

društvu anđeoskih zborova, nakon što je izvana i iznutra odstranio sve zemaljsko.

Glava 49

O želji za vječnim životom i kolika su dobra obećana onima koji se bore

Gospodin:

1. Sinko, kad osjetiš da ti se ulijeva odozgo želja za vječnim blaženstvom, i kad želiš izići iz šatora tijela da možeš promatrati moju ne promjenljivu slavu — onda raširi srce svoje i to sveto nadahnuće primi svom željom! Zahvali što više možeš višnjoj dobroti koja s tobom tako milostivo postupa, blaga te posjećuje, žarko potiče, moćno podiže, da te vlastita težina ne baci u zemaljštinu. Što napreduješ u krepostima i u sve većoj poniznosti i što se pripremaš za buduće borbe te se trudiš pristajati uza me svom željom srca i služiti mi odlučnom voljom — to ne dobivaš po svojoj misli ili trudu, nego jedino smilovanjem višnje milosti i po božanskom pogledu.

2. Sinko, oganj često gori, ali plamen se ne uzdiže bez dima. Tako i želje nekih ljudi gore za nebeskim stvarima, a ipak nisu slobodni od napasti putenih požuda. Zato i ne rade posve čisto za čast Božju što tako željno od njega traže. Takva je često i tvoja želja o kojoj misliš da je niknula iz revnosti. Nije naime čisto i savršeno ono što je zaprljano vlastitim koristoljubljem.

3.Traži ne ono što je tebi ugodno i korisno, nego ono što je meni drago i na čast. Jer ako pravo sudiš, onda moraš moju odredbu pretpostaviti svakoj želji i zahtjevu te se nje držati. Poznata mi je tvoja želja i čuo sam česte tvoje uzdahe. Ti bi već htio biti u slobodi slave djece Božje; već te veseli vječni dom i nebeska domovina puna veselja; ali još nije došao taj čas, nego je sada još drugo vrijeme, naime vrijeme borbe, vrijeme rada i kušnje. Želiš se nasititi najvišim Dobrom, ali toga ne možeš sada postići. Ja sam taj; čekaj me, govori Gospodin, dok dođe kraljevstvo Božje.

4. Još moraš biti iskušan na zemlji i moraš se u mnogome vježbati. Dat će ti se katkada utjeha, ali ti se neće dozvoliti da se njom potpuno zasitiš. ≫Ohrabri se i budi jak kako u radu, tako i trpeći ono što je protivno naravi. Moraš se obući u novoga čovjeka i izmijeniti se u drugoga muža. Često moraš raditi ono što ne bi htio; a što bi htio, moraš ostaviti. Što se drugima sviđa uspijevat će, a što se tebi sviđa neće dalje napredovati. Što drugi kažu to će vrijediti, a što ti kažeš neće vrijediti ništa. Drugi će tražiti i dobiti; a ti ćeš tražiti, ali nećeš dobiti.

5. Druge će ljudi hvaliti, a o tebi će šutjeti. Drugima će se povjeriti ovo ili ono, a tebe se neće smatrati korisnim ni za što. Radi toga će se tvoja narav katkada ražalostiti; i bit će velika stvar ako budeš to šutke podnosio. U ovom i mnogim sličnim stvarima običava se iskušati vjeran sluga Gospodnji koliko se može sebe odreći i u svemu svladati. Jedva ima što takvoga u čemu bi morao toliko umrijeti sebi, koliko da gledaš i da trpiš ono što se protivi tvojoj volji; a osobito kad ti zapovijedaju činiti ono što ti se ne čini razborito i što ti se čini manje korisnim. I jer se ne usuđuješ opirati višoj vlasti kojoj si podvrgnut, zato ti se čini gorko kad ti drugi zapovijeda i kad se odričeš svakog vlastitog mišljenja.

6. Ali misli, sinko, na plod ovih napora, na brzi konac i na preveliku nagradu pa ti to ne će biti muka, nego najjača utjeha tvojoj strpljivosti. Jer i za ovo malo volje, koje se sada dragovoljno odrekneš, imat ćeš uvijek svoju volju u nebu. Tamo ćeš naime naći što god budeš htio, sve što budeš mogao poželjeti. Imat ćeš obilje svakoga dobra bez straha da ćeš ga izgubiti. Tamo tvoja volja, uvijek ista s mojom, neće željeti ništa izvanjsko ili posebno. Tamo ti se nitko neće opirati, nitko se neće žaliti na tebe, nitko ti smetati, ništa se suprotstaviti — nego će sve što zaželiš biti odmah tu i zasitit će svaku tvoju čežnju i napuniti do vrha. Tamo ću dati slavu za podnesenu sramotu; dat ću plašt zasluge za žalost, za posljednje mjesto — prijestolje kraljevsko u vijeke. Tamo će izaći na vidjelo plod poslušnosti, veselit ćeš se radi

velike pokore na zemlji, a tvoje ponizno podvrgavanje bit će okrunjeno slavom.

7. Prigni se dakle sada ponizno pod svačiju ruku; i ne vodi brige tko je to rekao ili zapovijedio. Nego se veoma staraj oko toga da sve za dobro primiš, zatraži li što od tebe ili ako te umoli bilo poglavar, bilo mlađi od tebe ili tvoj vršnjak, te da nastojiš sve ispuniti iskrenom voljom. Neka traži jedan ovo, drugi ono; neka se jedan diči ovim, a drugi onim, i neka se hvali tisuće tisuća puta, a ti se ne veseli ni ovomu ni onomu, nego preziri samoga sebe te jedino mene slušaj i časti. To treba da želiš da bilo životom bilo smrću proslaviš Boga.

Glava 50

Kako se čovjek u žalosti mora predati u ruke Božje

Sluga:

1. Gospode Bože, sveti Oče, budi blagoslovljen sada i u vijeke, jer kako si htio tako se dogodilo; a što činiš dobro je. Neka se sluga tvoj raduje u tebi, a ne u sebi niti u komu drugomu; jer si ti jedini prava radost, ti si nada moja i kruna moja, ti si veselje moje i čast moja, Gospode. Što ima sluga tvoj osim što je primio od tebe, pa i to čak bez svoje zasluge? Tvoje je sve što si dao i što si učinio. ≫Mučim se i izdišem od mladosti svoje≪; katkada se duša moja žalosti sve do suza, a katkada se i u sebi uznemiri radi strasti koje joj prijete.

2. Želim radost mira, tražim mir sinova tvojih koje ti paseš u svijetlu utjehe. Ako dadeš mir, ako uliješ sveto veselje, bit će duša sluge tvojega u potpunom skladu i odano će te hvaliti. Ali ako se ukloniš, kao što često običaješ, neće moći trčati putem tvojih zapovijedi; nego će se prije koljena njezina sagnuti da se udara u prsa; jer joj nije ≫kao jučer i prekjučer≪, kad je svjetiljka tvoja svijetlila povrh glave njezine i sjena je krila tvojih štitila od navale kušnja.

3. Oče pravedni i uvijek hvale dostojni, došao je čas da se iskuša sluga tvoj. Oče ljubljeni, vrijedno je da sluga tvoj trpi nešto za tebe ovaj čas. Oče uvijek štovanja dostojni, došao je čas za koji si ti odvijeka znao da će doći: da za kratko vrijeme podlegne izvana sluga

tvoj, a da u duši živi uvijek kod tebe. Neka bude malo prezren, neka bude ponižen, neka malakše pred ljudima, neka ga satiru strasti i slabosti: da nanovo uskrsne s tobom u zori novoga svjetla i proslavi se na nebu. Oče sveti, tako si ti odredio i tako si ti htio: i tako se dogodilo kako si sam odredio.

4. Ovo je naime milost za prijatelja tvoga: trpjeti i nevolje podnositi na svijetu iz ljubavi prema tebi, koliko god puta i od koga ti to dopustiš da bude. Bez tvoga dopuštenja i tvoje providnosti i bez razloga ništa ne biva na svijetu, ≫Dobro je za me, Gospođe, da si me ponizio da se naučim putovima tvojim≪, i da se riješim svake oholosti i prezauzetosti srca. Korisno je za mene što je sramota pokrila lice moje: da zbog utjehe radije tražim tebe nego ljude. Naučio sam također iz toga; plašiti se nedokučivih sudova tvojih, jer udaraš i pravednika s bezbožnikom, ali ne bez pravičnosti i pravde.

5. Zahvaljujem ti, jer nisi štedio mojih zala, nego si me satro gorkim udarcima, zadajući boli i unoseći tjeskobu izvana i iznutra. Nema toga tko bi me utješio između svega što je pod nebom, ako nećeš ti, Gospode Bože moj, nebeski liječnice duša, koji udaraš i liječiš, ≫odvodiš u smrt i natrag dovodiš≪. Nauk tvoj neka je povrh mene i šiba tvoja sama će me poučiti.

6. Evo, Oče ljubljeni, u tvojim sam rukama, sagibani se pod šibom ukora tvojega. Udari po mojim leđima i po vratu mojemu da tvojoj volji podložim tvrdokornost svoju. Učini od mene blagog i poniznog učenika, kao što si običavao mudro činiti da idem na svaki mig tvoj. Tebi izručujem za popravak sebe i sve svoje: bolje je biti kažnjen ovdje nego u budućem životu. Ti znaš sve i svaku pojedinost i ništa ti nije sakriveno u ljudskoj savjesti. Prije nego se zbude ti znaš što će doći; i nije ti potrebno da te tko pouči ili podsjeti na ono što se zbiva na zemlji. Ti znaš što je od koristi za moj napredak i koliko služi nevolja da se očisti rđa grijeha. Učini sa mnom prema svetoj volji svojoj i ne preziri grešnog života mojega, nikom bolje i jasnije poznatoga negoli tebi jedinome.

7. Daj mi, Gospode, znati što moram znati; ljubiti ono što moram ljubiti; hvaliti ono što se tebi najviše sviđa; cijeniti ono što se tebi čini dragocjenim; koriti ono što je prljavo u tvojim očima. Ne daj mi suditi prema viđenju očiju izvana, niti donositi odluku prema onome što uši čuju od neiskusnih ljudi: nego mi daj istinskim sudom prosuđivati i o vidljivim stvarima i o duhovnim a nadasve uvijek iskati što godi volji tvojoj. Srca se ljudska često varaju u suđenju; varaju se i ljubitelji ovoga svijeta koji ljube samo ono što se vidi. Što je čovjek zato bolji ako ga ljudi smatraju većim? Varalica varalicu, luda ludu, slijepac slijepca, slabić slabića vara dok ga uzvisuje; i zapravo ga više posramljuje dok ga tašto hvali. Jer koliko je tko u tvojim očima, toliki je, i ništa više, veli ponizni sveti Franjo.

Glava 51

Valja se baviti neznatnim djelima kad ne možemo uzvišenim

Gospodin:

1, Sinko, ne možeš uvijek ustrajati u revnoj čežnji za krepostima, niti ostati na višem stupnju promatranja; nego moraš katkada radi istočnoga grijeha saći naniže i nositi breme raspadljivog života, ako i protiv volje i s gađenjem.

Dokle god si u smrtnom tijelu osjećat ćeš gađenje i gorčinu srca. Moraš dakle često uzdisati u tijelu radi tereta tijela; zbog toga što se ne možeš bez prestanka baviti duhovnim poslovima i božanskim promatranjem.

2. Bit će zato od koristi za tebe prijeći na skromna i izvanjska djela i okrijepiti se na dobrim činima; očekivati s čvrstim pouzdanjem moj dolazak i višnji pohod, strpljivo podnositi svoje progonstvo i suhoću srca dok te opet ne pohodim i ne izbavim od svih tjeskoba. Jer ću učiniti da zaboraviš na muke i uživaš unutrašnji mir. Razastrt ću pred tobom livade Svetog Pisma; da ≫prosvijetljenim srcem počneš trčati putem mojih zapovijedi≪. I reći ćeš: ≫Nisu ništa muke ovoga vremena prema budućoj slavi koja će se objaviti u nama≪.

Glava 52

Neka se čovjek ne smatra vrijednim, nego prije krivcem, koji zaslužuje kaznu

Sluga:

1. Gospode, nisam dostojan tvoje utjehe, niti kakvog duhovnog pohoda: i zato pravo postupaš sa mnom kad me ostavljaš bez pomoći i utjehe. Jer kad bih mogao lijevati suze poput mora, još ne bih bio dostojan tvoje utjehe. Stoga nisam ništa drugo vrijedan nego da me bičuješ i kazniš; jer sam te teško i često uvrijedio i u mnogim stvarima jako pogriješio. Kad dakle pravo promislim nisam dostojan ni najmanje utjehe. Ali ti, blagi i milosrdni Bože, koji nećeš propast djela svojih, ti, da pokažeš bogatstvo svoje dobrote u liku svog milosrđa, dostojiš se tješiti slugu svoga i protiv svake njegove zasluge, preko ljudskog očekivanja. Tvoje naime utjehe nisu kao ljudska naklapanja.

2. Što sam učinio, Gospode, da bi mi udijelio kakvu nebesku utjehu? Razmišljam kako nisam učinio ništa dobra, nego sam uvijek bio sklon na mane, a lijen za popravak. To je istina i ne mogu toga poricati. Ako bih drukčije rekao, ti bi ustao protiv mene, i ne bi bilo nikoga koji bi me obranio. Što sam zaslužio svojim grijesima osim pakao i oganj vječni? Istinski priznajem da sam vrijedan svake bruke i prezira; i nisam dostojan da budem zajedno sa tvojim vjernima. I makar mi je to neugodno čuti, ipak radi istine navodim protiv sebe svoje grijehe ne bih li lakše zaslužio isprositi tvoje milosrđe.

3. Što ću reći kad sam kriv i posve posramljen? Usta mi nemaju što kazati nego samo ovu riječ: sagriješio sam, Gospode! Sagriješio sam, smiluj mi se, oprosti mi! Pusti me malo ≫da oplakujem bol svoju prije nego odem u zemlju tame, smrtne sjene, u zemlju kao ponoć mračnu≪. Što tražiš najviše od krivca i bijednoga grešnika nego da se skruši i da se ponizi za svoja zlodjela? Od pravoga skrušenja i poniženja srca rađa se nada oproštenja, umiruje se opet uznemirena savjest, nadoknađuje se izgubljena milost, i čovjek se zaštićuje od

buduće srdžbe, a susreću se uzajamno u svetom poljupcu Bog i raskajana duša.

4. Ponizno skrušenje za grijehe draga ti je žrtva, Gospode; daleko više mirisava pred licem tvojim nego kad tamjana. Ono je također drago pomazanje koje si dopustio izliti na svoje noge; jer srca skrušena i ponižena nisi nikada prezreo. Ono je mjesto utočišta od lica srdžbe neprijateljeve. U njemu se popravlja i pere što god je drugdje skrivljeno i zaprljano.

Glava 53

Milost Božja nerado ostaje s onima koji zemaljski misle

Gospodin:

1. Sinko, dragocjena je moja milost i ne dozvoljava da je se miješa s izvanjskim stvarima i zemaljskim utjehama. Valja dakle odstraniti sve zapreke milosti ako želiš da ti bude udijeljena. Traži za se skrovito mjesto. Neka ti bude milo biti sam. I ne traži nikoga s kim ćeš naklapati; nego radije izlijevaj pobožnu molitvu pred Bogom da sačuvaš skrušenost srca i čistu savjest. Smatraj čitav svijet ništicom; nek ti je milije druženje s Bogom nad svim izvanjskim stvarima. Jer ne možeš drugovati sa mnom i u isto vrijeme uživati u prolaznim stvarima. Moraš se udaljiti od poznatih i dragih te srce lišiti svake vremenite utjehe. Tako moli sv. Petar apostol da se Kristovi vjernici drže na ovom svijetu ≫kao došljaci i putnici≪.

2. O, koliko će biti pouzdanje umirućemu koga ne zadržava na svijetu čežnja ni za kakvom stvari! Ali imati srce tako odijeljeno od svega, toga ne shvaća još uvijek bolestan duh, niti puteni čovjek poznaje slobodu unutarnjega čovjeka. „No tko hoće biti zaista duhovan, mora se odreći i onih što su daleko i onih koji su blizu; i nikoga se ne treba čuvati više nego samoga sebe.”

Knjiga treća

O unutarnjoj utjehi

Glava 54 – 59

Glava 54

O različitim poticajima naravi i milosti

Gospodin:

1. Sinko, pripazi dobro na poticaje naravi i milosti, jer oni se kreću sasvim protivno a profinjeno: i jedva ih tko drugi može razlikovati, osim duhovan i unutarnje prosvijetljen čovjek. Svi doduše teže za dobrom, i u svojim riječima ili činima hoće da nešto dobra pokažu i zato se pod vidom dobra mnogi prevare.

2. Narav je lukava i mnoge privlači, zapliće u mrežu, i vara, i uvijek ima sebe za cilj. No milost hoda bezazleno i uklanja se svakoj sjeni zla; ne smjera na prijevare, i sve radi jedino radi Boga u kom se konačno i smiruje.

3. Narav nerado umire, ne da se gaziti, niti nadvladati, niti biti podložna, niti se svojevoljno podvrgavati. Milost se pak trudi oko vlastitog mrtvenja, opire se putenosti, traži da se podvrgne, želi da bude svladana i neće da se služi vlastitom slobodom; voli da bude pod stegom i ne želi nikome zapovijedati; nego pod vlašću Božjom uvijek živjeti, stajati i biti, i spremna je da se radi Boga ponizno sagne pred svakim ljudskim stvorom.

4. Narav radi u vlastitu korist i pazi kakvu će korist izbiti za sebe od drugoga. Milost pak više gleda, ne što je njoj korisno i probitačno, nego što koristi drugima.

5. Narav rado prihvaća časti i štovanje. Milost pak svaku čast i slavu vjerno pripisuje Bogu.

6. Narav se boji sramote i prijezira. Milost se pak veseli da može ≫trpjeti sramotu za ime Isusovo≪.

7. Narav voli dokolicu i tjelesni počinak. Milost pak ne može biti besposlena nego rado prihvaća napor.

8. Narav traži ono što godi znatiželji i što je lijepo, a zazire od prostih i grubih stvari. Milost se pak veseli onomu što je priprosto i ponizno, ne prezire što je neugodno, i ne izbjegava obući se u stare dronjke.

9. Narav smjera na vremenite stvari, veseli se zemaljskim dobicima, žalosti se radi gubitka, srdi se radi neznatne uvredljive riječi. Ali milost gleda na ono što je vječno, ne ovisi o vremenitim stvarima, ne uznemiruje se radi gubitka stvari, niti je ogorčena radi oštrijih riječi; jer je svoje blago i veselje smjestila u nebu gdje ništa ne propada.

10. Narav je lakoma i radije prima nego daje; voli što je vlastito i osobno. Milost je dobrostiva i teži prema zajednici, izbjegava što je sebično, s malim je zadovoljna, smatra da je ≫blaženije davati nego primati≪.

11. Narav se priklanja stvorovima, vlastitoj puti, taštinama i zabavama. Milost pak vabi k Bogu i krepostima, odriče se stvorova, bježi od svijeta, mrzi požude tijela, smanjuje lutanja, stid ju je pojaviti se u javnosti.

12. Narav voli jako kakvu izvanjsku utjehu kod čega uživa sjetilo. Milost pak traži da se utješi samo u Bogu i da iznad svega vidljivoga uživa u najvišem dobru.

13. Narav sve radi zbog dobitka i vlastite koristi; ništa ne može učiniti badava, nego se za dobročinstva nada dobiti ili nešto jednako ili bolje, ili pohvalu, ili naklonost i veoma želi da se mnogo uvaže njezini čini i darovi. Milost pak ne traži ništa vremenitoga niti druge nagrade osim jedinoga Boga kao plaću; i ne traži išta više od potrebnih vremenitih stvari nego ukoliko joj one mogu poslužiti za postignuće vječnih dobara.

14. Narav se raduje mnogim prijateljima i rođacima, diči se visokim položajem i podrijetlom, klanja se moćnima, laska bogatašima,

plješće sličnima sebi. Milost ipak ljubi i neprijatelje; ne uznosi se radi mnoštva prijatelja; ne pazi ni na mjesto ni na podrijetlo pređa, osim ako je u njima odsijevala veća krepost: više se priklanja siromahu nego bogatašu, više suosjeća s nevinim nego s moćnim; uživa u istinoljubivom čovjeku, a ne u varalici; potiče uvijek dobre daše trse oko najboljih darova i da po krepostima postanu slični Sinu Božjem.

15. Narav se brzo tuži radi nestašice i tegobnosti. Milost postojano snosi siromaštvo.

16. Narav sve okreće k sebi, za sebe se bori i trudi. Milost pak sve svodi na Boga odakle sve vuče podrijetlo; sebi ne pripisuje nikakva dobra; nije drsko preuzetna; ne svađa se niti pretpostavlja svoje mišljenje drugima, nego se u svakome mnijenju i umovanju podvrgava vječnoj mudrosti i božanskom sudu.

17. Narav želi doznati tajne i slušati novosti; hoće da se vani vidi i da mnogo toga osjetilima iskusi; želi priznanje i da radi ono što donosi pohvalu i divljenje. Milost se ne brine za novosti, niti da sazna znatiželjne stvari; jer je to sve poteklo od stare pokvarenosti budući da nema na zemlji ništa nova ni trajna. Stoga uči držati na uzdi sjetila, bježati od tašte samodopadnosti i hvalisavosti, sakrivati ponizno ono što je vrijedno hvale i divljenja, pa u svakoj stvari i u svakoj znanosti tražiti korisni plod i hvalu i čast Božju. Neće da ljudi hvale nju ili njezina djela nego želi, da Bog bude blagoslovljen u darovima svojim koji sve dijeli iz čiste ljubavi.

18. Ova je milost nadnaravno svjetlo, i neki posebni dar Božji, i prikladni znamen izabranih, i zalog vječnoga spasenja; koji čovjeka diže od zemaljštine da ljubi ono što je nebesko, te ga od putenoga čovjeka čini duhovnim. Što dakle više bude narav pritisnuta i svladana to će nam veća milost biti ulivena; i unutarnji čovjek obnavljat će se svaki dan novim pohođenjima prema slici Božjoj.

Glava 55

O pokvarenosti naravi i o učinku milosti Božje

Sluga:

1. Gospode Bože moj, koji si me stvorio na sliku i priliku svoju, udijeli mi ovu milost koju si označio kao tako veliku i potrebnu za spasenje: da svladam preopaku narav svoju koja me navodi na grijehe i vodi u propast. Osjećam naime u svome tijelu zakon grijeha koji se protivi zakonu duha moga; i zarobljenoga me odvodi da me podvrgne putenosti u mnogo čemu; i ne mogu se opirati strastima njegovim ako ne bude uza me presveta milost tvoja ulivena žarko u srce moje.

2. Potrebna je tvoja milost, i to velika milost, da se svlada narav koja je uvijek sklona na zlo od mladosti svoje. Jer nakon što je pala po prvom čovjeku Adamu i izopačila se grijehom, na sve ljude prelaze posljedice ove ljage, tako da se sama narav, koju si ti stvorio dobru i čestitu, zbog zloće i pokvarenosti naziva ≫pokvarenom naravi≪, jer njezin nagon, prepušten sebi, vuče na zlo i nisko. Jer ono malo snage što je preostalo, to je kao neka iskra sakrivena u pepelu. Takva iskra je sam naravni razum, okružen velikom maglom, koji još razlikuje dobro i zlo te poznaje razliku između istine i laži; ali je nemoćan da izvrši ono što odobrava i više ne raspolaže potpunim svjetlom istine niti posve zdravim svojim sklonostima.

3. To je razlog, Bože moj, da se ≫moj unutarnji čovjek slaže u veselju s Božjim zakonom≪ znajući da je zapovijed tvoja dobra, pravedna i sveta, koreći svako zlo i izbjegavajući grijeh. Ali tijelom služim zakonu grijeha kad se više pokoravam putenosti nego razumu. Odatle biva da ≫htjeti dobro jest u mojoj moći, ali nije činiti ga≪. Zato često odlučujem mnogo toga što je dobro, ali jer manjka milost da pomogne mojoj slabosti, to se i zbog neznatnog otpora povlačim natrag i postajem malodušan. Odatle biva da poznajem put savršenstva i da vidim dosta jasno kako moram raditi, ali pritisnut teretom vlastite pokvarenosti ne dižem se do onoga što je savršenije.

4. O kako mi je veoma potrebna, Gospode, milost tvoja da dobrom započnem, nastavim i dovršim! Jer bez nje ne mogu ništa učiniti, a sve mogu u tebi kad me milost jača. O zaista nebeska milosti, bez koje nema nikakvih vlastitih zasluga, niti su što vrijedni bez nje ikoji naravni darovi. Bez milosti ništa ne vrijede kod tebe, Gospode, umijeća, ništa ne vrijedi ljepota i snaga, ništa um ili govornička vještina. Jer naravni darovi zajednički su i dobrima i zlima. A dar vlastit izabranima jest milost ili ljubav kojom znamenovani smatraju se vrijednima života vječnoga. Ova milost je tako odlična da bez nje ne znače ništa niti dar proroštva, niti vršenje čudesa, niti bilo kakvo duboko umovanje. No niti vjera, niti nada, niti druge kreposti nisu ti drage bez ljubavi i milosti.

5. O preblažena milosti! Koja siromaha duhom činiš bogata krepostima, a obogaćenog mnogim dobrima činiš ponizna srcem. Dođi, siđi na me, napuni me zarana svojom utjehom da ne klone od umora i suše srca moja duša. Molim, Gospode, da nađem milost u očima tvojim; ≫dosta mi je naime milost tvoja≪ pa i bez ostaloga za čim žudi narav. Ako budem kušan i mučen mnogim nevoljama, neću se bojati zla dok bude sa mnom milost tvoja. Ona je moja snaga, ona donosi savjet i pomoć. Jača je od svih neprijatelja i mudrija od svih mudraca.

6. Milost nas uči istini, upućuje na red, svijetli u srcu, tješi u stisci, goni žalosti, oduzima strah, hrani pobožnost, i proizvodi suze. Što sam bez nje drugo nego suho drvo i beskorisno stablo koje valja izbaciti? Tvoja me dakle, Gospode, milost neka uvijek pretječe i prati i neka me potiče revno na dobra djela, po Isusu Kristu, Sinu tvojemu. Amen.

Glava 56

Moramo se odreći sami sebe i po križu nasljedovati Krista

Gospodin:

1. Sinko, koliko uzmogneš izaći iz sebe, toliko ćeš moći prijeći u mene. Kao što ne žudjeti za ničim vanjskim — stvara unutarnji mir, isto tako posvema ostaviti sebe — veže s Bogom. Hoću da se naučiš potpuno zatajivati sebe u mojoj volji, bez protivljenja i tužakanja. ≫Slijedi me: Ja sam put, istina i život!≪. Bez puta ne može se ići; bez istine nema spoznaje; bez života se ne živi. Ja sam put koji moraš slijediti; istina kojoj moraš vjerovati; život koji moraš očekivati. Ja sam siguran put, neprevarljiva istina, beskonačni život. Ja sam najispravniji put, najviša istina, istinski život, blaženi život, nestvoreni život. Ako ostaneš na mom putu, spoznat ćeš istinu; i istina će te osloboditi i polučit ćeš vječni život.

2. ≫Ako hoćeš da uđeš u život, drži zapovijedi≪. Ako hoćeš spoznati istinu, vjeruj meni. ≫Ako hoćeš da budeš savršen, prodaj sve. Ako hoćeš biti moj učenik, zataji samoga sebe. Ako hoćeš polučiti blaženi život, onda preziri sadašnji život. Ako hoćeš da budeš uzvišen na nebu, ponizi se na svijetu. Ako hoćeš sa mnom vladati, onda nosi sa mnom križ. Jer samo službenici križa nalaze put k blaženstvu i pravom svjetlu.

Sluga:

3. Gospodine Isuse, jer je život tvoj bio gorak i od svijeta prezren, daj mi da te nasljedujem preziranjem svijeta. ≫Jer nije sluga veći od gospodara svojega, niti je učenik nad učiteljem≪. Daj da te pratim u tvome životu, jer je tamo spas moj i prava svetost. Što god izvan njega čitam ili čujem ne može me okrijepiti niti potpuno razveseliti.

Gospodin:

4. Sinko, jer ti je to poznato i sve si čitao — blago tebi ako to izvršiš. ≫Tko ima zapovijedi moje i drži ih, on je koji me ljubi; i ja ću njega ljubiti i objavit ću mu se≪; i učinit ću da sjedi sa mnom u kraljevstvu Oca mojega.

Sluga:

5. Gospodine Isuse, neka svakako bude, kao što si rekao i obećao, i neka se zbude da ja to polučim. Rado sam primio križ iz tvoje ruke; rado ću ga i nositi sve do smrti kako si mi naložio. Zaista je život dobroga redovnika križ, ali i vodi u raj. Započeo sam, natrag ne smijem ići niti ga napustiti.

6. Ajde, braćo, pođimo zajedno. Isus će biti s nama. Radi Isusa smo primili ovaj križ, radi Isusa ćemo ustrajati na križu. On će biti naš pomoćnik koji nam je vođa i preteča. Evo, kralj naš ide pred nama koji će se boriti za nas. Slijedimo ga junački, neka se nitko ne boji strahota: budimo spremni hrabro umrijeti u boju i ≫nemojmo nanijeti sramote našoj slavi≪ da pobjegnemo od križa.

Glava 57

Neka čovjek ne bude odviše malodušan kad upadne u kakve pogreške

Gospodin:

1. Sinko, više mi se sviđa strpljivost i poniznost u nesreći, nego velika utjeha i pobožnost u sreći. Zašto te ožalošćuje kakva sitnica protiv tebe izrečena? Kad bi bilo i što više ne bi se smio uzrujati. No sada pusti neka prođe; niti je prvo niti novo: niti će biti posljednje ako budeš dugo živio. Dosta si junačan dok ti se ništa zla ne dogodi. Znadeš također dobro savjetovati i druge hrabriti riječima; ali kad nevolja iznenada bane na tvoja vrata, onda ti ponestane i savjeta i jakosti. Pogledaj svoju veliku slabost koju češće osjećaš u neznatnim protivštinama; ali ipak to biva za tvoj spas kad se takve i slične stvari zbivaju.

2. Rasporedi to kako najbolje znaš u srcu: pa ako te dirne, neka te ipak ne baci u malodušje, niti te dugo zapliće. U najmanju ruku snosi strpljivo ako već ne možeš s veseljem. Pa ako i nerado čuješ i ćutiš uzrujanost, svladaj se i ne dopusti da išta neurednoga izađe iz tvojih usta čime bi se maleni mogli sablazniti. Brzo će se smiriti

prouzročena uzbuna, i kad se vrati milost, zasladit će unutarnju bol. Ja još živim — govori Gospodin — spreman da te pomognem i više nego obično utješim: ako se samo pouzdaš u me i pobožno me zazoveš.

3. Budi što smireniji i spremi se na veću strpljivost. Nije sve izgubljeno ako zapažaš da te češće stižu nevolje ili teške kušnje. Čovjek si a ne Bog; tijelo si, nisi anđeo. Kako bi ti mogao ustrajati uvijek na istom stupnju kreposti, kad to nije bio slučaj ni s anđelom na nebu. ni s prvim čovjekom u raju? Ja sam koji žalosne podižem utjehom; i one koji priznaju svoju slabost dižem do svoga božanstva.

Sluga:

4. Gospode, neka bude blagoslovljena tvoja riječ, slađa od meda i saća za moja usta. Što bih radio u tolikim nevoljama i stiskama svojim kad me ti ne bi jačao svojim svetim riječima? Što me briga što sam i koliko pretrpio samo da konačno stignem u luku spasa? Daj mi sretno završiti: daj mi sretno prijeći s ovoga svijeta. Sjeti se mene, Gospode, Bože moj, i upravljaj me pravim putem u kraljevstvo tvoje. Amen.

Glava 58

Kako ne valja ispitivati o višim stvarima i tajnim sudovima Božjim

Gospodin:

1. Sinko, čuvaj se raspravljanja o visokim stvarima i tajnim sudovima Božjim: zašto ovaj biva ovako ostavljen, a onaj se prima u toliku milost; i zašto ovaj biva tako ožalošćen, a onaj odlično uzvišen. To sve nadilazi ljudsku sposobnost: niti je u stanju ikoji um ili bilo kakvo raspravljanje istražiti sudove Božje. Kad ti dakle neprijatelj prišaptava takve stvari, ili možda pitaju takvi znatiželjni ljudi, odgovori im ono s prorokom: ≫Pravedan si, Gospodine, i pravedan je sud tvoj≪. I ono: ≫Istiniti su sudovi Gospodnji, svi jednako pravedni≪. Sudova se mojih valja bojati, a ne o njima raspravljati; jer su nedokučivi za ljudski um.

2. Nemoj također istraživati niti raspravljati o zaslugama svetaca, tko je od koga svetiji ili tko je veći u kraljevstvu nebeskom. To često rađa svađama i beskorisnim prepirkama i hrani oholost i taštu slavu; a odatle se rađa zavist i nesloga dok ovaj kuša onoga, a drugi drugoga sveca oholo uznosi. Htjeti pak znati i istražiti takve stvari — ne donosi nikakva ploda, a povrh toga se svecima ne dopada: jer ja nisam Bog razdora nego Bog mira; a taj se mir sastoji više u istinskoj poniznosti negoli u vlastitom uzvisivanju.

3. Nekoje revna ljubav privlači većom sklonošću prema ovima ili prema onima, ali ta je sklonost više ljudska negoli božanska. Ja sam onaj koji sam stvorio sve svece; ja sam dao milost, ja sam dao i slavu. Ja poznam zasluge pojedinaca; ja sam ih pretekao milinom svojih blagoslova. Ja sam ih poznavao unaprijed, prije vjekova: ja sam ih izabrao od svijeta, a nisu oni izabrali mene. Ja sam ih preko milosti pozvao, a po milosrđu privukao; ja sam ih proveo kroz razne kušnje. Ja sam im ulio veličajne utjehe, ja sam im dao ustrajnost, ja sam okrunio njihovu strpljivost.

4. Ja poznam prvoga i zadnjega: ja grlim sve neizrecivom ljubavlju. Mene valja hvaliti u svima svetima mojim; mene valja nadasve blagoslivljati i častiti u pojedincima koje sam tako slavno uzvisio i predodredio bez ikakovih njihovih prethodnih zasluga. Tko dakle prezre najmanjeg između mojih, taj ne časti ni velikoga; jer ja sam stvorio maloga i velikoga. I tko oduzimlje što kojemu od svetaca, oduzimlje meni i svima ostalima u kraljevstvu nebeskom. Oni su svi jedno, vezom ljubavi; isto osjećaju. Isto hoće i svi se zajedno ljube.

5. Povrh toga (a to vrijedi mnogo više!) više ljube mene nego sebe i svoje zasluge. Jer dignuti iznad sebe, te istrgnuti iz vlastitog samoljublja, nastavljaju svim silama ljubiti mene u kome konačno s užitkom miruju. Nema ničega što bi ih moglo odvratiti ili učiniti malodušnima: jer puni vječne istine gore ognjem neugasive ljubavi. Neka dakle prestanu puteni i niski ljudi raspravljati o stanju svetaca, jer oni ne znaju drugo ljubiti nego što njih osobno veseli. Oduzimaju i dodavaju prema svojoj sklonosti, a ne kako se sviđa vječnoj istini.

6. Kod mnogih vlada neznanje napose kod onih koji su slabo prosvijetljeni, te rijetko znadu ljubiti koga savršenom duhovnom ljubavlju. Mnogo ih također naravna sklonost i ljudsko prijateljstvo privlači k ovima ili onima; pa kao što se ponašaju kod nižih stvari tako si zamišljaju i nebeske. Ali je neusporediv razmak između onoga što misle nesavršeni, i onoga što prosvijetljene osobe promatraju po višnjoj objavi.

7. Čuvaj se dakle, sinko, znatiželjno o onome raspravljati što nadilazi tvoje znanje; nego se više trudi i nastoj oko toga da se uzmogneš naći barem kao najmanji u kraljevstvu nebeskom. Pa kad bi tkogod i znao tko je od koga svetiji ili veći u kraljevstvu nebeskom: što bi mu to znanje koristilo ako se ne bi radi te spoznaje preda mnom ponizio i uzdigao se do veće pohvale imena mojega? Mnogo više ugađa Bogu koji razmišlja o veličini svojih grijeha i o neznatnosti svojih kreposti, i kako je daleko od savršenstva svetaca, nego onaj koji raspravlja tko je veći ili manji. Bolje je zazivati svece pobožnim molitvama i suzama i poniznim srcem moliti za njihov slavni zagovor, nego istraživati njihove tajne taštim ispitivanjem.

8. Sveci su posve zadovoljni. Samo kad bi ljudi znali biti zadovoljni i obuzdati svoja tašta naklapanja. Ne diče se sveci vlastitim zaslugama, jer sebi ne pripisuju nikakva dobra nego sve meni; jer sam im sve darovao radi svoje beskrajne ljubavi. Toliko su puni ljubavi Božje i preobilnog veselja da im ne manjka nikakve slave, niti im može pomanjkati ikakve sreće. Svi sveci koliko su viši u slavi, toliko su ponizniji u sebi, a meni su bliži i miliji. Zato imaš napisano da su ≫polagali svoje krune pred Bogom, i padali na lice svoje pred Janjetom, i poklonili se Živućemu u vijeke vjekova≪.

9. Mnogi pitaju tko je veći u kraljevstvu nebeskom; a ne znaju da li će biti dostojni da se ubroje među najmanje? Velika je stvar: biti najmanji na nebu, gdje su svi veliki, jer će se svi zvati i biti sinovi Božji! ≫Od najmanjeg postat će tisuća≪ ≫a tko ne doživi stotinu godina prokletim će se smatrati≪. Kad su naime pitali učenici, ≫tko je veći

u kraljevstvu nebeskom≪, onda su čuli ovaj odgovor: ≫Ako se ne obratite i ne budete kao djeca, nećete ući u kraljevstvo nebesko. Tko god se dakle ponizi kao ovo dijete, taj je najveći u kraljevstvu nebeskom≪.

10. Jao onima koji odbijaju svojevoljno se poniziti s malenima: jer ih niska vrata kraljevstva nebeskoga neće pustiti da uđu. Jao i bogatima koji imaju svoju utjehu ovdje! Jer dok budu siromasi ulazili u kraljevstvo Božje, oni će stajati vani jaučući. Radujte se ponizni i kličite siromasi, jer je vaše kraljevstvo Božje ako dakako hodate u istini.

Glava 59

Svu nadu i pouzdanje valja položiti jedino u Boga

Sluga:

1. Gospode, u čemu je moje pouzdanje za ovoga života? Ili koja je najveća utjeha od svega što se vidi pod nebom? Zar nisi ti, Gospode Bože moj, čijemu milosrđu nema broja? Gdje mi je bilo dobro bez tebe? Ili kad mi je moglo biti zlo dok si ti bio uz mene? Volim biti siromašan poradi tebe nego bogat bez tebe. Volim radije hodati s tobom po zemlji negoli bez tebe posjedovati nebo. Gdje si ti tamo je nebo; a tamo je smrt i pakao gdje nema tebe. Za tobom žudim i zato moram za tobom uzdisati,, vikati i moliti. Ni u koga se ne mogu konačno potpuno pouzdati koji bi me u nevolji pomogao, do samo u tebe jedinog, Boga moga. Ti si nada moja, ti si ufanje moje; ti si tješitelj moj i najvjerniji od svih.

2. ≫Svi traže, što je njihovo≪, a ti tražiš spasenje moje i težiš jedino za mojim napretkom, i sve mi obraćaš na dobro. Pa ako me i izložiš raznim kušnjama i nevoljama, sve to obraćaš na moju korist, jer običavaš na tisuće načina iskušati svoje miljenike. I u toj kušnji moramo te ne manje ljubiti i hvaliti, nego i kad bi nas napunjao nebeskim utjehama.

3. U te dakle, Gospode Bože, stavljam svu svoju nadu i utočište: na tebe stavljam svu svoju nevolju i stisku; jer što god vidim izvan tebe nalazim da je slabo i nestalno. Neće naime koristiti mnogi prijatelji,, niti će jaki pomoćnici biti u stanju pomoći, niti mudri savjetnici dati koristan odgovor, niti knjige učenjaka utješiti, niti kakav veliki imetak osloboditi, niti kakvo skriveno i udobno mjesto zaštititi — ako ti ne budeš blizu, ne pomogneš

4. Sve je naime ništa što izgleda da vodi k miru i sreći ako tebe nema; i ni trunka sreće u zbilji ne donosi. Vrhunac dakle svih dobara i duljina života i dubina misli — ti si, Gospode: i u tebe se nadasve ufati — to je najveća utjeha slugama tvojim. K tebi su upravljene oči moje, u te se ufam, Bože moj, Oče milosrđa! Blagoslovi i posveti dušu moju nebeskim blagoslovom da postane svetim stanom tvojim i prijestoljem vječne slave tvoje; i neka se ne nađe ništa u ovom hramu tvoga dostojanstva što bi moglo povrijediti oči tvoga veličanstva. Pogledaj na me, prema veličini dobrote svoje i mnoštvu smilovanja svojih, i usliši molitvu siromašnoga sluge svoga koji živi daleko u progonstvu u kraju smrtne sjene. Zaštiti i sačuvaj dušu sluge svojega u tolikim nesrećama raspadljivoga života; i uz pratnju milosti svoje upravljaj je putem mira, u domovinu vječne slave. Amen.

Knjiga četvrta

O Presvetom Oltarskom Sakramentu

Glava 1 – 6

Pobožni poticaj na svetu pričest

≫Dođite k meni svi koji ste umorni i opterećeni i ja ću vas okrijepiti≪ govori Gospodin.

≫Kruh koji ću ja dati, tijelo je moje, za život svijeta≪.

≫Uzmite i jedite, ovo je tijelo moje što se daje za vas: ovo činite na moju uspomenu≪.

≫Tko jede tijelo moje i pije krv moju, ostaje u meni i ja u njemu≪. ≫Riječi koje sam vam govorio duh su i život≪.

Glava 1

S kolikim poštovanjem valja primati Krista

Glas učenikov:

1. Ovo su riječi tvoje, Kriste, vječna Istino, makar nisu izrečene u isto vrijeme, niti zapisane na jednom mjestu. Jer su dakle tvoje i istinite, moram ih sve primiti sa zahvalnošću i vjernošću. Tvoje su i ti si ih izgovorio; a i moje su također, jer si ih izrekao radi moga spasenja. Rado ih primam iz tvojih usta da se dublje utisnu u moje srce. Potiču me riječi tako blage, pune slasti i miline, ali me plaše vlastiti grijesi i odbija nečista savjest od primanja tolikog otajstva. Vabi me slatkoća tvojih riječi, ali me pritišće mnoštvo mojih opačina.

2. Zapovijedaš da s povjerenjem pristupim k tebi ako želim imati s tobom dio; i da uzmem hranu besmrtnosti ako želim polučiti vječni život i slavu. ≫Dođite, veliš, k meni svi koji ste umorni i opterećeni i ja ću vas okrijepiti≪. O slatke li i prijateljske riječi u ušima grešnika da ti, Gospode Bože moj, bijednika i siromaha pozivaš na Pričest presvetoga tijela svojega! Ali tko sam ja, Gospode, da se usuđujem

pristupiti k tebi! Evo, ni najviša te nebesa ne mogu obuhvatiti; a ti veliš: dođite k meni svi!

3. Što znači to preblago sniženje i tako prijateljski poziv? Kako ću se usuditi doći kad nisam svjestan nikakvu dobru radi kojega bih se mogao pouzdati? Kako ću te uvesti u svoj dom kad sam češće uvrijedio predobrostivo lice tvoje? Plaše se anđeli i arkanđeli, boje se sveci i pravednici a ti kažeš: dođite k meni svi! Kad ne bi toga rekao ti, Gospode, tko bi vjerovao da je istina? I da ti ne zapovijedaš tko bi pokušao pristupiti?

4. Evo, Noa pravedan muž, trudio se sto godina na gradnji lađe da bi se sa nekolicinom spasio; a kako ću se ja moći pripraviti za jedan sat da s poštovanjem primim Stvoritelja svijeta? Mojsije, veliki sluga tvoj i poseban prijatelj tvoj, načinio je kovčeg iz neraspadljiva drva, te ga je obložio najčišćim zlatom da bi u njemu pohranio ploče zakona; a zar da se ja, gnjili stvor, usudim tako lako primiti tebe Zakonodavca i darovatelju života? Salomon, najmudriji od kraljeva izraelskih, gradio je na slavu imena tvoga sedam godina veličanstveni hram; i blagdan posvete njegove slavio je osam dana: prinio je hiljade pomirnih žrtava i zavjetni Kovčeg uz zvuk trube i klicanje smjestio svečano na mjesto za nj određeno. A ja nesretnik i najbjedniji od ljudi, kako ću te uvesti u svoj dom kad jedva znadem pola sata pobožno provesti? I kamo sreće kad bih barem jednom dostojno sproveo i pola sata!

5. O Bože moj, koliko su se oni trudili da omile tebi! Jao, kako je malo što ja činim! Kako brzo ispunim vrijeme kad se spremam na Pričest! Rijetko sam posve sabran, vrlo rijetko bez bar malo rastresenosti. A sigurno u spasonosnoj prisutnosti tvoga Božanstva ne bi smjela doći na um nijedna nepristojna misao, niti me zaokupljati ikoje stvorenje, jer kanim primiti pod krov ne anđela, nego Gospodara anđela.

6. A ipak je vrlo velika razlika između zavjetnog Kovčega sa svojim sadržajem i između prečistog Tijela tvojega sa svojim neizrecivim krepostima; između onih zakonskih žrtava, koje su označivale ono što će doći, i između prave žrtve Tijela tvojega koja nadopunjuje sve stare žrtve.

7. Zašto dakle ne usplamtim više za tvojom štovanja dostojnom prisutnošću? Zašto se ne spremam s većom brižljivošću za primanje tvojih svetinja; kad su oni sveti stari patrijarsi i proroci, kraljevi i knezovi s cijelim narodom pokazivali toliku pobožnu sklonost prema službi Božjoj?

8. Vrlo pobožni kralj David plesao je svim srcem pred kovčegom Božjim, sjećajući se dobročinstava nekoć udijeljenih ocima; načinio je razna glazbala i odredio da se radosno pjeva, a i sam je s cijelim narodom često pjevao uz citru, nadahnut milošću Duha Svetoga; učio je narod izraelski svim srcem hvaliti Boga i skladnim glasom na pojedine dane blagoslivljati ga i slaviti. Ako se onda vršila tolika pobožnost i ako su se sjećali božanske slave pred zavjetnim Kovčegom, koliko sada štovanje i pobožnost mora nadahnjivati mene i sav kršćanski puk u prisutnosti Sakramenta, u primanju preslavnoga Tijela Kristova?

9. Mnogi idu na razna mjesta da posjete relikvije svetaca i dive se kad čuju za njihova djela; promatraju

prostrane građevine crkava i ljube svilom i zlatom omotane svete kosti njihove. A evo, ti si prisutan ovdje kod mene na oltaru, Gospode Bože moj, Svetac nad svecima, Stvoritelj ljudi i Gospodar anđela. Često se u posjećivanju tih hodočasničkih mjesta očituje ljudska znatiželja radi neviđenih još stvari, pa se vraćaju kući, a da se nisu popravili na kreposniji život, napose kad se radi o površnom hodočašću bez pravog skrušenja. Ovdje si pak, u Sakramentu oltara, cio prisutan, ti Bože moj, čovjek Isus Krist: i tu se stiče obilati plod vječnoga spasenja kad god te dostojno i pobožno primamo. I na to nas ne navodi nikakva površnost ni znatiželjnost ni putenost, nego čvrsta vjera, pobožna nada i iskrena ljubav.

10. O nevidljivi stvoritelju svijeta, Bože, kako divno postupaš s nama! Kako blago i milostivo upravljaš sa svojim izabranima kojima nudiš samoga sebe da te primaju u Sakramentu! To naime nadilazi svaki um; to privlači napose pobožna srca i potpiruje čežnju. Pravi naime tvoji vjernici, koji odlučuju popraviti cijeli svoj život, crpe često iz ovog

presvetog Sakramenta veliku milost pobožnosti i ljubav prema kreposti.

11. O divne i tajanstvene milosti Sakramenta koju poznaju samo vjernici Kristovi, a nevjernici je i i službenici grijeha ne mogu spoznati! U ovom se Sakramentu daje duhovna milost i obnavlja u duši izgubljena krepost; i vraća se grijehom iznakažena ljepota. Ova je milost katkada tolika da od punine udijeljene pobožnosti ne samo duh, nego i slabo tijelo osjeća da je primilo veću snagu.

12. Moramo ipak veoma žaliti i žalostiti se radi naše mlitavosti i nemarnosti, da se ne zanosimo većom željom za primanjem Krista u kom je sva nada i zasluga onih koji se spašavaju. On je naime naše posvećenje i otkupljenje; on je utjeha putnika i vječni užitak svetaca. Valja dakle veoma žaliti što se mnogi tako malo brinu za ovo spasonosno otajstvo koje razveseljuje nebo i čuva čitav svijet. Jao sljepoće i tvrdoće srca ljudskoga što se ne brinemo više za tako neiskazani dar, a i služeći se svaki dan njime padamo u nemarnost.
13. Kad bi se naime ova presveta tajna vršila samo na jednom mjestu, te samo jedan svećenik na svijetu obavljao pretvorbu, što misliš kolikom bi željom bili ljudi obuzeti prema onom mjestu i takvom svećeniku Božjem, da bi mogli vidjeti kako se obavljaju božanske tajne! A sada su mnogi posvećeni za svećenike i na mnogim se mjestima prikazuje Krist, da se pokaže to veća milost i ljubav Božja prema ljudima, koliko je sveta Pričest više raširena po svijetu. Hvala ti, Isuse dobri, vječni pastiru koji si se udostojao nas siromahe i prognanike okrijepiti dragocjenim Tijelom i Krvlju svojom; te na primanje ovih tajna pozvati nas nagovorom svojih vlastitih usta govoreći: ≫Dođite k meni, svi koji ste umorni i opterećeni i ja ću vas okrijepiti≪.

Glava 2

U ovom se sakramentu iskazuje čovjeku velika dobrota i ljubav Božja

Glas učenikov:

1. Pouzdavajući se u dobrotu tvoju i veliko milosrđe tvoje, Gospode, pristupam bolestan k Spasitelju, gladan i žedan k Izvoru života, siromah Kralju neba, sluga k Gospodaru, stvorenje k Stvoritelju, tužan k svome blagom Tješitelju. No odakle mi ta čast da dolaziš k meni? Tko sam ja da mi daješ samoga sebe? Kako se usuđuje grešnik pojaviti pred tobom? I kako se ti udostojavaš doći k grešniku? Ti poznaš slugu svojega i znaš da nema nikakva dobra u sebi radi kojega bi mu bio dobrostiv. Priznajem dakle svoju bezvrijednost, priznajem tvoju dobrotu, hvalim blagost i zahvaljujem ti radi prevelike ljubavi. Činiš naime to radi sebe, a ne radi mojih zasluga, da bolje spoznam tvoju dobrotu, da mi uliješ veću ljubav, i da mi na savršeniji način preporučiš poniznost. Jer se dakle to sviđa tebi i jer si ti zapovjedio da tako bude, sviđa se i meni što se tako dostojiš činiti; i kamo sreće da se moja opakost ne bi tome opirala!

2. O preslatki i predobrostivi Isuse, koliko ti dugujemo poštovanje i zahvalnost, uz neprestanu pohvalu, za primanje svetoga Tijela tvojega čijeg dostojanstva nije u stanju prikazati nijedan čovjek! Ali što ću misliti kod ove Pričesti kad pristupam k Gospodinu svomu kojega nisam u stanju dostojno štovati, a ipak ga želim pobožno primiti? Što ću misliti bolje i spasonosnije nego da se posve ponizim pred tobom i da uzdižem tvoju beskrajnu dobrotu prema meni? Hvalim te, Bože moj, i uzdižem do vijeka. Prezirem sebe i podvrgavam se tebi do u dubinu bezvrijednosti svoje.

3. Evo ti si Svetac nad svecima, a ja izmet grijeha. Evo ti se priklanjaš k meni, a ja nisam dostojan da pogledam k tebi. Evo ti dolaziš k meni, ti želiš biti sa mnom, ti me pozivaš na svoju gozbu. Želiš mi dati nebesku hranu i ≫kruh anđeoski≪ da jedem; doista ne drugi nego samoga sebe, živi kruh koji si sišao s neba i daješ život svijetu.

4. Evo odakle izvire ljubav i blagonaklonost odsijeva! Kakvu ti veliku zahvalnost i pohvalu dugujemo za to! O kako je spasonosna i korisna tvoja odluka kad si to ustanovio! Kako je mila i draga gozba kad sam sebe daruješ za hranu. O kako je divno djelovanje tvoje, Gospode! Kako je silna tvoja snaga! Kako je neiskazana istina tvoja! Jer si rekao i sve je stvoreno; i stvoreno je to što si zapovjedio.

5. Divna je i vjerodostojna istina a koja nadilazi ljudski um: da si ti, Gospode Bože moj, pravi Bog i čovjek, čitav sadržan pod neznatnim prilikama kruha i vina; i da te pričesnik jede, a ipak te ne istroši. Ti, Gospodar svemira, koji nikoga ne trebaš, htio si da u svome Sakramentu stanuješ među nama. Sačuvaj neokaljanim srce i tijelo moje da vesele i čiste savjesti uzmognem češće obavljati tajnu i primati na svoj vječni spas što si ti odredio i ustanovio u prvom redu na svoju čast i trajni spomen.

6. Veseli se, dušo moja, i zahvaljuj Bogu na tako plemenitom daru i posebnoj utjehi što ti je ostavio u ovoj dolini suza. Jer koliko god puta se spominješ ovoga otajstva i primaš Tijelo Kristovo, toliko puta obnavljaš djelo svoga otkupljenja i postaješ dionikom svih zasluga Kristovih. Kristova se naime ljubav nikada ne umanjuje, i nikada se ne iscrpljuje veličina njegova smilovanja. Zato se moraš pripraviti na to s uvijek novom obnovom duha, i veliko otajstvo spasenja usvajati pažljivim razmatranjem. Mora ti se pričiniti tako velikim, novim i dragim, kad služiš ili prisustvuješ Misi, kao da je istoga dana Krist postao čovjekom sišavši prvi put u Krilo Djevice; ili kao da je viseći na križu trpio i umirao za spasenje ljudsko upravo sada.

Glava 3

Kako je korisno često se pričešćivati

Glas učenikov

1. Evo, ja dolazim k tebi, Gospode, da mi bude dobro po daru tvome i da se veselim na svetoj gozbi tvojoj što si je ≫dobrostivo pripremio siromahu≪, Bože! Evo, u tebi je sve što mogu i moram željeti; ti si spasenje i otkupljenje moje, nada i jakost, čast i slava. ≫Razveseli dakle danas dušu sluge svoga, jer sam k tebi, Gospodine Isuse, podigao srce svoje≪. Želim te sada pobožno i s poštovanjem primiti; želim te uvesti u svoj dom da zaslužim sa Zakejem biti blagoslovljen od tebe i ubrojiti se među djecu Abrahamovu. Duša moja žudi za tvojim Tijelom, srce moje želi se sjediniti s tobom.

2. Daj mi sebe i dovoljno mi je. Jer osim tebe ne vrijedi nikakva utjeha. Ne mogu biti bez tebe; i bez pohoda tvoga nisam u stanju živjeti. Zato moram često doći k tebi i primiti te kao lijek za svoj spas: da možda ne klonem na putu ako ostanem bez nebeske hrane. Tako si naime ti, premilosrdni Isuse, propovijedajući puku i liječeći razne bolesti rekao nekoć: ≫Ne mogu ih otpustiti gladne da ne klonu na putu≪. Učini dakle sada tako sa mnom kad si ostavio sebe u Sakramentu za utjehu vjernicima. Ti si naime slatka okrepa duše: i tko te bude dostojno blagovao, bit će dionikom i baštinikom vječne slave. Meni, koji tako često padam i griješim, tako brzo omlitavim i klonem, to je zaista potrebno da se čestim molitvama i ispovijedima i primanjem tvoga svetog Tijela obnavljam, čistim i oduševljavam; da možda ne napustim svete odluke dulje vremena se uzdržavajući od Pričesti.

3. Srce je naime čovječje sklono na zlo od svoga početka≪ i ako ne pritekne u pomoć božanski lijek, čovjek brzo pada u gore opačine. Sveta Pričest dakle odvraća od zla i jača u dobru. Ako sam naime sada tako često nemaran i mlitav, kad se pričešćujem ili služim Misu, što bi bilo ako ne bih uzimao lijeka Pa premda nisam svaki dan spreman niti za služenje dobro raspoložen, ipak ću si dati truda da

primim božanske tajne u zgodno vrijeme i postanem dionikom tolike milosti. Jer ovo je jedna od glavnih utjeha vjerne duše, dok je udaljena od tebe u smrtnome tijelu, da sjećajući se češće svoga Boga primi pobožnim srcem svoga ljubljenoga.

4. O divnog li sniženja tvoje blagosti prema nama! Da se ti, Gospode Bože, Stvoritelju i Oživljavatelju svih duhova, udostojiš doći k siromašnoj duši i s čitavim božanstvom i čovječjom naravi zasititi njezinu glad. O sretnog li srca i blažene duše koja zaslužuje pobožno primiti tebe Gospodina svoga i napuniti se, primajući te, duhovnom radošću! O kako velikoga Gospodina prima, kako dragoga gosta uvodi, kako miloga druga prihvaća, kako vjernoga prijatelja dočekuje, kako krasnoga i plemenitoga, nad sve druge, zaručnika grli, vrijednog ljubavi iznad svega što se može poželjeti! Neka zašute pred licem tvojim, preslatki ljubljeni moj, nebo i zemlja i sav ures njihov; jer što god imaju hvale i uresa tvoj je milostiv dar, i nikada neće dostići slave imena tvojega čijoj ≫mudrosti nema granica≪.

Glava 4

Mnoga dobra primaju oni koji se pobožno pričešćuju

Glas učenikov:

1. Gospodine Bože moj, preteci slugu svojega ≫blagoslovom svoje miline≪ da zaslužim pristupiti k tvomu divnom Sakramentu dostojno i pobožno. Potakni srce moje da teži za tobom i izbavi me od teške mlitavosti. ≫Pohodi me spasenjem svojim≪ da okusim u duhu tvoju milinu koja se skriva kao u izvoru, u ovom Sakramentu. Prosvijetli također moje oči da uzmognem promatrati toliko otajstvo; i ojačaj me da vjerujem u nj neslomljivom vjerom. Ono je naime djelo tvoje, a ne ljudske moći; tvoja sveta ustanova, a ne ljudsko iznašašće. Nitko naime nije (po sebi sposoban da shvati ili razumije ovo što nadilazi i samu anđeosku dubokoumnost. Gdje ću dakle moći ja, nedostojni grešnik, prah i pepeo, raspravljati i razumjeti tako duboko sveto otajstvo?

2. Gospode, u bezazlenosti srca svojega, u dobroj čvrstoj vjeri, i po tvojoj zapovijedi pristupam k tebi s nadom i poštovanjem; i zaista vjerujem da si ti prisutan ovdje u Sakramentu, Bog i čovjek. Ti dakle hoćeš da te primim i da se s tobom sjedinim u ljubavi. Stoga (molim tvoju blagost i stoga prosim da mi dadeš za to posebnu milost: da se sav pretopim u tebe i prelijem ljubavlju, i da si ne priuštim više nikakve druge utjehe. Ovaj naime najuzvišeniji i najvredniji Sakramenat spas je duše i tijela, lijek za svaku duhovnu slabost; u kom se liječe moje opačine, obuzdavaju strasti, svladavaju ili umanjuju kušnje, ulijeva veća milost, umnaža početna krepost, utvrđuje vjera, jača nada i ražaruje i raste ljubav.

3. Mnoga si naime dobra udijelio i sada još češće dijeliš u Sakramentu svojim miljenicima koji se pobožno pričešćuju, Bože moj, okrilje duše moje, obnavljatelju ljudske slabosti i darivaoče svake unutarnje utjehe. Jer im ulijevaš veliku utjehu u raznim nevoljama i dižeš ih iz dubine vlastite malodušnosti k nadi tvoje zaštite; i nekom novom milošću ih iznutra jačaš i prosvjetljuješ: da se oni, koji su prije bili tjeskobni i osjećali se prije Pričesti bez oduševljenja, poslije okrijepljeni nebeskim jelom i pićem vide da isu se promijenili na bolje. A to radiš razborito s tvojim izabranima zato da zbilja upoznaju i očito iskuse, kako su slabi sami po sebi i koliko dobra i milosti primaju od tebe. Jer su sami po sebi hladni, tvrdi i bez pobožnosti; a po tebi zaslužuju da budu revni, veseli i pobožni. Tko naime pristupajući ponizno k izvoru miline neće odatle ponijeti nešto miline? Ili tko stojeći uz jaki oganj neće se uza nj malo ugrijati? A ti si uvijek pun i preobilan izvor, žarko goreći oganj, koji se nikad ne umanjuje.

4. Stoga, ako mi nije slobodno crpsti iz punine izvora, ni piti do sitosti, prislonit ću barem svoja usta na otvor nebeske cijevi da zahvatim odanle barem sitnu kapljicu te ugasim svoju žeđu i sasvim se ne isušim. Pa ako još ne mogu biti sav nebeski i tako pun žara kao što su Kerubini i Serafini, pokušat ću barem dati se na pobožnost i pripremati srce svoje da postanem dionikom barem maloga plamička božanskog ognja, preko poniznoga primanja životvornog Sakramenta.

Što god mi pak nedostaje, dobri Isuse, presveti Spasitelju, nadoknadi dobrostivo i milostivo za me ti koji si se udostojio sve pozvati k sebi govoreći: ≫Dođite k meni svi, koji ste umorni i opterećeni, i ja ću vas okrijepiti≪.

5. Ja se doduše trudim u znoju lica svoga, muči me bol srca, pritišću me grijesi, uznemiruju kušnje, zapliću i tište mnoge druge zle strasti ≫i nema ga tko bi mi pomogao≪; nema ga tko bi me oslobodio i spasio, osim tebe, Gospode Bože moj, spasitelju moj, komu predajem sebe i sve svoje, da me čuvaš i dovedeš u život vječni. Primi me na hvalu i slavu imena svoga, koji si svoje tijelo i krv spremio meni za jelo i pilo. Daj, Gospode Bože, spasu moj, da s primanjem tvoga otajstva raste u meni težnja za pobožnošću.

Glava 5

O dostojanstvu Sakramenta i o svećeničkom staležu

Glas Ljubljenoga:

1. Kad bi imao anđeosku čistoću i svetost svetoga Ivana Krstitelja, ne bi bio dostojan primati ovaj Sakrament, niti ga prinositi u Misi. Jer se nema pripisati zaslugama ljudi da čovjek posvećuje i prinosi Sakrament Kristov i da uzima za hranu anđeoski kruh. Velika je to tajna i veliko je dostojanstvo svećenika: kojima je dano što nije dopušteno anđelima. Jer samo svećenici, valjano zaređeni u Crkvi, imaju vlast služiti Misu i posvećivati tijelo Kristovo. Svećenik je zaista zastupnik Božji koji se služi riječju Božjom po zapovijedi i ustanovi Božjoj; a Bog je tu glavni pokretač i nevidljivi izvršilac, komu je sve podložno što god zaželi, i komu se sve pokorava što god zapovjedi.

2. Više dakle moraš vjerovati svemogućem Bogu u ovom nadasve uzvišenom Sakramentu, nego vlastitom osjetu ili kakvom vidljivom znaku. Stoga valja pristupati k ovom činu sa strahom i poštovanjem. Pazi na sebe i misli kakva ti je služba povjerena polaganjem biskupovih ruku. Evo, postao si svećenik i posvećen si za služenje; nastoj sada da vjerno i pobožno u svoje vrijeme prinosiš žrtvu Bogu i

da budeš sam bez prikora. Jer si nisi olakšao bremena, nego si vezan čvršćim vezom stege, i obvezan si na veće savršenstvo svetosti. Svećenik mora biti urešen svim krepostima te drugima pružati primjer čestitoga života. Njegovo ponašanje nek ne ide običnim i općenitim putovima ljudi, nego neka se druži s anđelima na zemlji.

3. Svećenik, obučen u sveto odijelo, zamjenjuje Krista da moli smjerno i ponizno Boga za sebe i za sav puk. Ima sprijeda i straga znak križa Gospodnjega da se neprestano sjeća muke Kristove. Nosi pred sobom na misnici križ da pažljivo gleda na trag Kristov i nastoji ga ravno slijediti. Označen je križem iza sebe da sve protivštine, od drugih uzrokovane, snosi blago radi Krista. Nosi križ pred sobom da oplakuje vlastite grijehe; iza sebe da samilosno oplakuje i ono što su drugi počinili, te da znade da je određen za posrednika između Boga i grješnika. I ne smije omlitaviti u molitvi i svetom prinošenju dokle god ne zasluži isprositi milost i milosrđe. Kad svećenik služi Misu, Boga časti, anđele razveseljuje, Crkvu sazdava (*izgrađuje / podiže / sazida*) , žive pomaže, mrtvima pribavlja mir; a samoga sebe čini dionikom svih dobara.

Glava 6

Što treba činiti prije pričesti

Glas učenikov:

1. Kad promatram, Gospode, tvoje dostojanstvo i svoju nevrijednost veoma drhćem i smeten sam u sebi. Jer ako ne pristupim, onda bježim od života; a ako se budem nedostojno narinuo (*nametnuo / ugurao / pristupio bez prava*) , nanosim uvredu. Što dakle da činim, Bože moj, pomoćniče moj i savjetniče u nevoljama?

2. Uči me ti pravome putu; predloži mi kakvu kratku vježbu, prikladnu svetoj Pričesti. Korisno je naime znati kako moram pobožno i s poštovanjem pripraviti za tebe srce svoje, da spasonosno primim tvoj Sakramenat, ili dapače da prinesem tako veličanstvenu i božansku žrtvu.

Knjiga četvrta

O Presvetom Oltarskom Sakramentu

Glava 7 – 12

Glava 7

O ispitivanju vlastite savjesti i odluci za popravak

Glas Ljubljenoga:

1. Nadasve mora svećenik Božji pristupiti da služi, uzima u ruke i pričešćuje se ovim Sakramentom sa najdubljom poniznošću srca i smjernim poštovanjem, sa živom vjerom i pobožnom nakanom za čast Božju. Ispitaj marljivo svoju savjest i očisti je i uresi prema svojoj mogućnosti pravim skrušenjem i poniznom ispovijedi tako, da nemaš ili ne znaš za išta teškoga što bi te grizlo i priječilo slobodan pristup. Neka ti se gade svi tvoji grijesi općenito, a za svakidanje prestupke žali i uzdiši još napose. I ako vrijeme dopušta, ispovjedi Bogu u tajnosti srca svu bijedu svojih strasti.

2. Uzdiši i žali što si još uvijek tako puten i svjetovan, tako neumrtvljen u strastima, tako pun požudnih nagona.

Tako neoprezan u izvanjskim osjetima, a tako često zapleten u mnoga luda maštanja.

Tako sklon na vanjštinu, a tako nemaran za unutarnjost.

Tako brz na smijeh i raspuštenost, a tako tvrd na plač i skrušenje. Tako spreman na slobodu i blagodat tijela, a tako lijen za strogost i revnost.

Tako znatiželjan da što nova čuješ ili lijepa vidiš, a tako nemaran da prigrliš ono što ponizuje i što je odbačeno.

Tako požudan da mnogo toga imaš, a tako škrt za davanje i tako uporan za pridržati.

Tako nesmotren u govoru, a tako nesklon za šutnju.

Tako nepristojan u ponašanju, a tako bezobziran u činima.

Tako požudan za jelom, a tako gluh za riječ Božju.

Tako brz na počinak, a tako spor na rad.

Tako budan za brbljanje, a tako pospan za sveto bdijenje.

Tako hitar za svršetak, a tako nestalan za čekanje.

Tako nemaran u molitvi časova, tako mlitav kod služenja Mise, tako suh kod Pričesti.

Tako brzo rastresen, tako rijetko potpuno sabran u sebi.

Tako brzo potaknut na srdžbu, tako lak da zamjeriš drugome.

Tako sklon na suđenje, tako strog pri ukoru.

Tako veseo u sreći, tako slab u nesreći.

Tako često mnogo dobra odlučuješ, a tako malo izvršiš.

3. Priznavši i oplakavši ove i druge svoje manjke s bolju i velikim negodovanjem radi vlastite slabosti, stvori čvrstu odluku da ćeš uvijek popravljati svoj život i napredovati na bolje. Zatim s potpunim predanjem i sa svom voljom prikaži samoga sebe na čast imena moga, a na oltaru srca svoga, za vječnu žrtvu paljenicu; predajući mi naime vjerno svoje tijelo i dušu. I da tako zaslužiš dostojno pristupiti, da prineseš Bogu žrtvu i primiš spasonosno Sakramenat tijela mojega.

4. Nema naime dostojnijeg prikazanja i veće zadovoljštine za oproštenje grijeha, nego prikazati sebe sama Bogu čisto i potpuno, s prikazanjem tijela Kristova u Misi i Pričesti. Ako čovjek učini, koliko je do njega, i zaista se pokaje: koliko god puta pristupi k meni radi oproštenja i pomilovanja, ≫tako živ bio, govori Gospodin, neću smrti grešnika, nego radije da se obrati i živi≪; jer se više neću sjećati njegovih grijeha nego će mu sve biti oprošteno.

Glava 8

O prikazivanju Krista na Križu i o vlastitom predanju

Glas Ljubljenoga:

1. Kao što sam ja sama sebe, raširivši ruke na križu i svučenog tijela, prikazao svojevoljno Bogu Ocu za tvoje grijehe, tako da nije ostalo ničega na meni, a da ne bi sve prešlo u žrtvu za ublaženje božanstva: tako moraš i ti dragovoljno, koliko samo bolje možeš, prikazati svaki dan sebe u Misi meni za čistu i svetu žrtvu, sa svim svojim silama i čuvstvima. Što tražim od tebe više, nego da nastojiš posve mi se predati? Što god dao osim sebe, ne marim; jer ne tražim tvoj dar nego tebe.

2. Kao što tebi ne bi bilo dovoljno kad bi sve imao osim mene: tako se neće moći ni meni svidjeti što god dao, ako ne prikažeš sebe. Prikaži mi se i daj sebe čitavoga Bogu. pa će tvoja žrtva biti primljena. Evo, ja sam svega sebe prikazao Ocu za te; dao sam također čitavo svoje tijelo; krv za hranu da budem sav tvoj i da ti ostaneš moj. Ako se pak zaustaviš kod sebe i ne predaš se svojevoljno mojoj volji, nema potpunog prikazanja i neće biti potpunog sjedinjenja među nama. Svima dakle tvojim djelima mora prethoditi svojevoljno predanje samoga sebe u ruke Božje, ako želiš polučiti slobodu i milost.

Zato tako malo njih postaju prosvijetljeni i slobodni iznutra, jer ne znaju potpuno zatajiti sami sebe. Čvrsta je moja odluka: ≫Ako se tko ne odrekne svega što posjeduje, ne može biti moj učenik≪.

Ako dakle ti želiš biti moj učenik, prikaži samoga sebe meni, sa svim svojim čuvstvima.

Glava 9

Kako moramo sebe i sve svoje prikazati Bogu i za sve se moliti

Glas učenikov:

1. Gospode, sve je tvoje što je na nebu i na zemlji. Želim prikazati sama sebe tebi za dragovoljnu žrtvu i ostati zauvijek tvoj. Gospode, prikazujem se tebi danas za vječnoga slugu, za poklon i za žrtvu vječne hvale. Primi me s ovim svetim prinosom svoga predragocjenoga Tijela, što ti ga danas prikazujem u prisutnosti anđela koji te nevidljivo prate; da bude na spas meni i svemu puku tvojemu.

2. Gospode, prikazujem ti sve grijehe i prijestupke svoje, koje sam počinio pred tobom i pred svetim anđelima tvojim, od dana kad sam prvi put mogao sagriješiti pa sve do ovoga časa, na milostivom oltaru tvome: da ih ti sve spališ i sažežeš ognjem ljubavi svoje i izbrišeš sve mrlje mojih grijeha; i očistiš moju savjest od svakoga prestupa; i vratiš mu milost svoju, koju sam izgubio griješeći, oprostivši mi potpuno sve i primivši me milosrdno u zagrljaj mira.

3. Što mogu učiniti za svoje grijehe, nego ih ponizno ispovjediti i oplakivati i moliti bez prestanka za tvoje smilovanje? Molim te, usliši me milostivo kad stojim pred tobom, Bože moj. Svi su mi grijesi moji nadasve mrski, neću ih nikada više počiniti; nego žalim za njih i žalit ću dok budem živ, spreman činiti pokoru i prema mogućnosti zadovoljiti. Oprosti mi, Bože, oprosti mi grijehe moje radi svetoga imena svoga: spasi dušu moju koju si otkupio dragocjenom krvlju svojom. Evo, preporučam se tvome milosrđu, predajem se u tvoje ruke. Učini sa mnom po dobroti svojoj, a ne po zloći i nepravdi mojoj.

4. Prikazujem ti također i sva svoja dobra, premda ih je vrlo malo i nesavršena su, da ih ti popraviš i posvetiš; da ti budu draga i da ih prihvatiš, i da me uvijek navodiš na bolja; i da mene, lijenoga i beskorisnoga čovjeka, dovedeš do blaženoga i hvalvrijednoga završetka.

5. Prinosim ti također svete želje pobožnih duša, potrebe roditelja, prijatelja, braće, sestara i svih svojih dragih, kao i onih koji su iz ljubavi prema tebi meni ili drugima učinili što dobra: i koji su zaželjeli i zamolili me da za njih i za sve njihove prinesem molitve i Mise, bilo da još žive u tijelu, bilo da su već mrtvi za ovaj svijet; da svi oćute kako im je došla pomoć milosti tvoje, blago utjehe, zaštita od pogibelji, oslobođenje od kazna, pa da, izbavljeni od svih zala, veseli zahvale tebi.

6. Prikazujem ti također molitve i pomirbene žrtve napose za one koji su me čime uvrijedili, ražalostili ili korili, ili mi nanijeli kakvu štetu ili nepriliku; a i za sve one koje sam kada ražalostio, uznemirio, dosađivao im i sablaznio ih riječima, djelima, svjesno ili nesvjesno; da i ti nama svima oprostiš naše grijehe i međusobne uvrede.

Uzmi, Gospode, iz srdaca naših svaku sumnju, zlovolju, srdžbu i prepirke i što god može povrijediti ljubav i umanjiti bratsko štovanje.

Smiluj se, smiluj se, Gospodine, onima koji mole milosrđe tvoje; podaj milost nevoljnima: i daj da tako živimo da budemo dostojni uživati tvoju milost i da zadobijemo život vječni. Amen.

Glava 10

Ne valja na laku ruku propustiti Svetu Pričest

Glas Ljubljenoga:

1. Valja se često uteći izvoru milosti i božanskog milosrđa, izvoru dobrote i svake čistoće: da se uzmogneš izliječiti od svojih strasti i mana i da zaslužiš postati jači i budniji protiv svih kušnja i varki đavolskih. Neprijatelj, znajući da je u svetoj Pričesti sakriven plod i najjači lijek, na sve se načine i svakom zgodom trudi da vjerne i pobožne duše, koliko samo može, od nje odvrati i spriječi.

2. Kad se naime neki odluče spremiti za svetu Pričest, onda trpe gore napadaje sotonine. Taj opaki duh (kako piše u knjizi Job) dolazi među djecu Božju da ih smeta svojom običajnom zlobom ili ih odviše uplaši i

dovede u dvoumicu: da umanji njihovu želju ili napadajima ugrabi vjeru, da možda posve napuste Pričest ili joj barem mlitavo pristupe. Ali se ne valja nimalo obazirati na njegove lukavštine i maštanja ma kako bila ružna i strašna; nego sva maštanja valja natrag obrnuti na njegovu glavu. Valja ga prezreti i izrugati bijednika; i ne smijemo radi njegovih napadaja i uzrujavanja, koja potpiruje, propustiti svetu Pričest.

3. Često smeta također prevelika zabrinutost radi pobožnosti i neka tjeskoba radi ispovijedi koju bismo morali obaviti. Postupaj prema savjetu razboritih ljudi i odloži tjeskobu i skrupule: jer to priječi milost Božju i razara pobožnost duše. Radi kakve male neprilike ili poteškoće nemoj propustiti svete Pričesti: nego se idi odmah ispovjedi i oprosti drugima od srca sve uvrede. Ako si pak ti koga uvrijedio, moli ponizna za oproštenje i Bog će ti rado oprostiti.

4. Što koristi dugo krzmati s ispovjeđu ili odlagati svetu Pričest? Očisti se što prije, ispljuj brzo otrov, požuri se primiti lijek, i oćutjeti ćeš se bolje nego ako je dugo odlažeš. Ako je danas odlažeš radi ovoga, sutra će doći možda drugo još veće: i tako bi se mogao dugo odvraćati od svete Pričesti i postati još nesposobniji. Što brže možeš riješi se sadanje smetnje i mrtvila: jer ništa ne koristi biti dugo u tjeskobi, dugo obilaziti zbunjen i radi svakidanjih smetnja odijeliti se od božanskih tajna. Dapače vrlo mnogo škodi ako dugo odlažeš Pričest; jer to običava dovesti do velike mlakosti. Nažalost neki, koji su mlitavi i raspušteni, rado prihvaćaju odlaganje ispovijedi i žele odgoditi svetu Pričest da ne budu obavezni više paziti na sebe.

5. Jao, kako malo ljubavi imadu i kako je bijedna pobožnost onih koji na tako laku ruku zanemaruju svetu Pričest! Kako je sretan i Bogu drag koji tako živi i koji čuva svoju savjest tako čistu, da je spreman i svaki dan pričestiti se, i bio bi vrlo zadovoljan kad bi mu to bilo dopušteno i kad bi to mogao bez daljnjega! Ako se tko uzdrži katkada radi poniznosti ili zbog opravdane zapreke, valja ga pohvaliti radi poštovanja. Ali ako je po srijedi mlakost, onda mora sam sebe

potaknuti i učiniti koliko je do njega; a Gospodin će pomoći njegovoj želji, radi dobre volje, na koju osobito pazi.

6. Kad je pak zakonito zapriječen, imat će uvijek dobru volju i pobožnu nakanu pričestiti se, pa tako neće ostati bez ploda Sakramenta. Svaka naime pobožna duša može svaki dan i svaki čas pristupiti bez zapreke i spasonosno k duhovnoj Pričesti Kristovoj. No ipak mora u izvjesne dane i u određeno vrijeme primiti tijelo svoga Otkupitelja sakramentalno s dubokim poštovanjem i mora više paziti na hvalu i čast Božju nego tražiti svoju utjehu. Jer toliko se puta otajstveno pričešćuje i nevidljivo okrepljuje, koliko se puta pobožno sjeća tajne utjelovljenja i muke Kristove, i užiže ljubavlju prema njemu.

7. Tko se ne sprema inače, osim uoči blagdana, ili jer to traži običaj, taj će često biti nepripravan. Blažen tko se prikazuje Gospodu za žrtvu paljenicu kad god služi Misu ili se pričešćuje. Ne budi kod služenja Mise odviše dug i brz, nego se drži dobrog općeg običaja onih s kojima živiš. Ne smiješ biti drugima težak ili neugodan, nego se trebaš držati općenitog puta kako nas uče stariji; i služiti više koristi drugih nego vlastitoj pobožnosti ili sklonosti.

Glava 11

Tijelo Kristovo i Sveto Pismo vrlo su potrebni vjernoj duši

Glas učenikov:

1. O preslatki Gospodine Isuse, kolika je slast za pobožnu dušu koja s tobom blaguje na tvojoj gozbi: gdje joj se ne pruža drugo jelo za hranu nego sam njezin ljubljeni za kojim čezne svom željom srca svoga! I za me bi također bila slast biti u tvojoj prisutnosti, suze iz najiskrenijeg ganuća i s pobožnom Magdalenom natapati tvoje noge suzama. Ali gdje je ta pobožnost? Gdje je obilni izljev svetih suza? Dakako da bi pred licem tvojim i svetih tvojih anđela moralo gorjeti čitavo moje srce i plakati od veselja. Jer imam tebe prisutnog u Sakramentu, makar sakrivena pod drugim prilikama.

2. Vidjeti tebe u pravom i božanskom sjaju — toga ne bi mogle podnijeti moje oči: ali niti čitav svijet ne bi mogao podnijeti sjaj slave tvoga veličanstva. Time dakle, što se sakrivaš u Sakramentu, pomažeš mojoj slabosti. Preda mnom je zaista prisutan i klanjam se onome komu se anđeli klanjaju na nebu; no ja još uvijek vjerom, oni pak licem u lice i bez koprene. Ja moram biti zadovoljan svjetlošću prave vjere i u njoj hodati dok ne osvane dan vječne slave i nestane sjene prilika. ≫Kad pak dođe što je savršeno≪, onda će prestati uporaba Sakramenata; jer blaženi u nebu ne trebaju sakramentalnog lijeka: vesele se naime beskrajno u prisutnosti Božjoj, gledajući licem u lice slavu njegovu; i nošeni iz sjaja u sjaj beskrajnog Božanstva uživaju Riječ Božju koja je postala tijelom, kako je bila od početka i ostaje do vijeka.

3. Kad se sjetim ovih divnih stvari, onda me ozlovoljuje bilo kakva pa i duhovna utjeha: jer dokle god ne vidim otvoreno svoga Gospodina u slavi njegovoj, smatram za ništa sve što god na svijetu vidim ili čujem. Ti si mi, Gospode, svjedok da me nijedna stvar ne može utješiti, nijedno stvorenje smiriti, osim ti, Bože moj, kojega želim u vijeke promatrati. No to nije moguće dok boravim u ovom smrtnom životu. Zato se moram spremiti na veliku strpljivost i podložiti se tebi u svakoj želji. Jer i tvoji sveci, Gospode, koji već kliču uz tebe u kraljevstvu nebeskom, u vjeri su i velikoj strpljivosti očekivali dolazak slave tvoje dok su živjeli. Što su oni vjerovali, to i ja vjerujem; čemu su se oni nadali, tome se i ja nadam; kamo su oni prispjeli, tamo se ufam i ja prispjeti po milosti tvojoj. Međutim ću hodati u vjeri, ohrabren primjerima svetaca. A držat ću uza se i svete knjige za utjehu i ogledalo života; a povrh svega toga primat ću tvoje presveto Tijelo kao poseban lijek i utočište.

4. Dvije su mi stvari, osjećam, najviše potrebne u ovom životu bez kojih bi mi bio nesnosan ovaj bijedni život. Zatvoren u tamnici ovoga tijela, priznajem da mi manjka dvoje: naime hrana i svjetlo. Stoga si meni bolesnome dao svoje sveto Tijelo za okrepu duše i tijela i ≫dao si za svjetiljku nogama mojim riječ svoju≪. Bez ovoga dvojega ne bih

mogao dobro živjeti: jer riječ je Božja svjetlo mojoj duši, a Sakramenat tvoj — kruh mi je života. Ovo se može nazvati i dvjema stolovima prostrtim s jedne i druge strane blagovališta svete Crkve. Jedan je stol sveti oltar sa svetim kruhom, to jest tvojim dragocjenim Tijelom; drugi je stol božanskoga zakona, koji sadrži svetu nauku što uči pravu vjeru i sigurno vodi sve do unutar zastora gdje je Svetinja nad svetinjama.

5. Hvala ti, Gospodine Isuse, svjetlo vječne svjetlosti, za stol svete nauke koji si nam prostro po slugama svojim prorocima i apostolima i drugim učiteljima.

Hvala ti, Stvoritelju i Otkupitelju ljudi, koji si priredio veliku večeru da pokažeš svemu svijetu ljubav, te na njoj nam dao za hranu ne janje kao sliku, nego svoje presveto Tijelo i Krv. Ti razveseljuješ sve vjerne svetom gozbom i napajaš ih spasonosnim kaležom u kom su sve slasti raja, i s nama se goste sveti anđeli, no s većom milinom.

6. O, kako je velika i časna služba svećenika kojima je dano Gospoda beskrajnoga veličanstva riječima posvećivati, ustima blagoslivljati, rukama držati, vlastitim ustima uzimati i drugima dijeliti! O, kako bi morale biti čiste one ruke, kako čista usta, kako sveto tijelo, kako neokaljano srce svećenikovo u koje toliko puta ulazi Začetnik čistoće! Iz ustiju svećeničkih ne smije izlaziti ništa drugo, osim sveta, čestita i korisna riječ kad tako često prima Sakramenat Kristov.

7. Oči bi njegove morale biti bezazlene i stidljive kad su naučene gledati Tijelo Kristovo. Ruke čiste i prema nebu uzdignute kad su navikle ticati Stvoritelja neba i zemlje. Svećenicima se napose kaže u Zakonu: ≫Budite sveti, jer sam ja svet, Gospod Bog vaš≪.

8. ≫Neka nam pomogne milost tvoja, svemogući Bože, da mi koji smo primili službu svećeničku, uzmognemo služiti tebi dostojno i pobožno u svoj čistoći i dobroj savjesti. Pa ako ne možemo živjeti u tolikoj nevinosti života, kao što bi morali, daj da barem dostojno

oplakujemo zla koja smo počinili, služimo ti u buduće revnije, u duhu poniznosti i dobroj nakani volje≪.

Glava 12

Tko kani primiti Krista mora se veoma marljivo pripraviti

Glas Ljubljenoga:

1. Ja sam ljubitelj čistoće i darivatelj svake svetosti. Ja tražim čisto srce i tamo je mjesto moga počinka. Pripremi mi ≫veliku dvoranu opremljenu≪ i slavit će kod tebe vazam sa svojim učenicima. Ako hoćeš da dođem k tebi i da ostanem kod tebe, onda odstrani stari kvasac i očisti stan srca svojega. Isključi vas svijet i svu buku grijeha: stoj kao ≫osamljen vrabac na krovu≪ i razmišljaj u gorčini svoje duše o svojim prijestupcima. Svatko tko ljubi priprema svome dragom ljubljenome najbolje i najljepše mjesto, jer se po tome pozna želja za primitkom ljubljenoga.

2. Znaj ipak da ne možeš udovoljiti ovoj pripravi zaslugom svoga truda, pa kad bi se pripravljao i čitavu godinu i kad ne bi ništa drugo imao na umu. Nego te pripuštam k svome stolu iz čistog smilovanja i milosti: kao kad bi koji bogataš pozvao na ručak prosjaka, i taj ne bi mogao ničim drugim naplatiti njegova dobročinstva osim da se ponizi i da mu zahvaljuje. Učini dakle koliko je do tebe; učini revno, ne iz običaja, ne iz nužde, nego sa strahom i poštovanjem i željno primi Tijelo ljubljenoga Gospodina Boga svoga koji se udostojio doći k tebi. Ja sam onaj koji sam te pozvao; ja sam zapovjedio da bude tako; ja ću nadoknaditi što ti nedostaje: dođi i uzmi me.

3. Kad ti udijelim milost pobožnosti, zahvaljuj Bogu svome; ne dajem je jer si vrijedan, nego jer sam ti se smilovao. Ako je nemaš nego se ćutiš*(osjećaš)* više suhim, daj se na molitvu, uzdiši i kucaj: ne prestani dok ne zaslužiš primiti mrvicu ili kapljicu spasonosne milosti. Ti trebaš mene a ne ja tebe. Ti ne dolaziš da mene posvetiš, nego ja dolazim da tebe posvetim i popravim. Ti dolaziš da se po meni posvetiš i da se sa mnom sjediniš; da primiš moju milost i da se nanovo oduševiš za

popravak. Ne zanemari ove milosti; nego svom marljivošću spremaj srce svoje i uvedi k sebi ljubljenoga svoga.

4. Potrebno je pak da se ne samo spremiš na pobožnost prije Pričesti, nego da se također uzdržiš u njoj nakon što si primio Sakramenat. Ne traži se manja pažnja poslije, nego i pobožna priprava prije. Jer dobra pažnja poslije — najbolja je priprava da primiš veću milost. Radi toga naime biva netko veoma nezadovoljan što odmah odviše hlepi (*žudi / žudi svim srcem / čezne*) za izvanjskim utjehama. Čuvaj se brbljanja, ostani u skrovitosti i uživaj Boga svoga: imaš naime onoga koga ti ne može oduzeti čitav svijet. Ja sam onaj komu moraš dati svega sebe: tako da već ne uživaš više u sebi nego u meni bez svake brige.

Knjiga četvrta

O Presvetom Oltarskom Sakramentu

Glava 13 – 18

Glava 13

Kako pobožna duša mora težiti svim srcem za sjedinjenjem s Kristom u Sakramentu

Glas učenikov:

1. Tko će ≫mi dati≪, Gospode, da te nađem≪ samoga, da ti otvorim čitavo srce svoje i da te uživam kao što želi duša moja; i ≫da me već nitko ne prezire≪, niti me ikoje stvorenje buni ili me brine, nego da ti jedini govoriš meni, a ja tebi, kao što običava ljubljeni govoriti ljubljenome i prijatelj s prijateljem gostiti se? To molim, za tim žudim, da se sav sjedinim s tobom i da odvratim srce svoje od svih stvorenih stvari i da se radije učim po svetoj Pričesti i čestom služenju Mise kušati ono što je nebesko i vječno. Ah, Gospode Bože, kako ću se sav sjediniti s tobom i biti posve od tebe prožet, a posve zaboraviti sebe? Budi ti u meni, a ja u tebi; i dopusti da tako ostanemo jednako zajedno.

2. Ti si zaista ≫ljubljeni moj, poznat među tisućama≪, u kojem se dopada duši mojoj stanovati sve dane života svoga. Ti si zaista mirotvorac moj u kom je najveći mir i pravi počinak, izvan kojega je muka i bol i beskrajna bijeda. Ti si zaista sakriveni Bog; ti ne viječaš s bezbožnicima nego razgovaraš s poniznima i bezazlenima. ≫O kako je sladak, Gospode, duh tvoj!≪ koji se, da bi pokazao svoju milinu djeci, dostojiš hraniti ih preslatkim kruhom što je sišao s neba. ≫Zaista nema naroda tako velikoga kojemu bi bogovi njegovi bili tako blizu, kao što si ti, Bože naš≪ svima svojim vjernima; kojima se daješ za jelo i užitak da ih svaki dan utješiš i da im srce podigneš k nebu.

3. Koji je naime drugi narod tako slavan kao što je kršćanski puk? Ili koje je stvorenje pod nebom tako ljubljeno kao što je pobožna duša, u koju dolazi Bog da je hrani slavnim svojim tijelom? O neiskazane milosti! O divnoga sniženja! O neizmjerne ljubavi što je čovjeku napose iskazana! No čime ću uzvratiti Gospodu za tu milost, za tu tako divnu ljubav? Nema ničega drugoga što bih mogao kao draže darovati, nego da svoje srce posve predam svome Bogu i posve ga sjedinim s njime. Onda će klicati sve što je u meni kad duša moja bude savršeno sjedinjena s Bogom. Onda će mi reći: ako ti hoćeš biti sa mnom, ja ću biti s tobom. A ja ću mu odvratiti: udostoj se, Gospode, ostati sa mnom, jer ja želim rado biti s tobom. U tom je sva moja želja: da srce moje bude sjedinjeno s tobom.

Glava 14

O žarkoj želji nekih pobožnih duša za tijelom Kristovim

Glas učenikov:

1. ≫O, kako je velika dobrota tvoja, Gospode, što je čuvaš za one koji te se boje≪. Kad se sjetim nekih pobožnih duša kako pristupaju k tvome Sakramentu, Gospode, s najvećom pobožnošću i žudnjom, onda se češće u sebi zasramim i zacrvenim što pristupam tako mlitavo i hladno k tvome oltaru i k stolu svete Pričesti. Što ostajem tako suh i bez topline srca; što nisam sasvim oduševljen pred tobom, Bogom svojim, niti tako žarko ganut i razveseljen, kao što su bile mnoge pobožne duše koje se nisu mogle uzdržati od plača radi prevelike želje za Pričešću i osjetljive ljubavi srca: nego su istodobno ustima srca i tijela živo žudili za tobom. Bože, živim izvorom, ne mogavši drukčije ublažiti ni zasititi svoga glada, osim da prime tvoje Tijelo sa svom radošću i duhovnom čežnjom.

2. O, zaista žarka bila je vjera njihova; pokazuje se kao dovoljan dokaz svete tvoje prisutnosti! Oni naime zbilja poznavaju Gospodina svoga ≫u lomljenju kruha≪; njihovo srce tako jako gori u njima kad Isus s njima hoda. A od mene je često daleko takva težnja i pobožnost, tako jaka ljubav i žar. Budi mi milostiv, dobri, slatki i dobrostivi Isuse: i daj siromašnomu prosjaku svome barem katkada oćutjeti (*osjetiti / doživjeti*) malo od srdačne čežnje ljubavi tvoje u svetoj Pričesti da moja vjera bolje ojača, nada u tvojoj dobroti poraste, a ljubav jednom savršeno zapaljena, okusivši nebesku manu, nikada ne ugasne.

3. Tvoje je pak milosrđe u stanju da mi dadne i tu željenu milost, i da me žarkim duhom preblago pohodiš u dan kad se tebi svidi. Premda naime ne gorim tolikom željom posebnih tebi odanih duša, ipak po milosti tvojoj žudim za onom velikom žarkom željom, moleći i žudeći da postanem dionikom svih takvih revnih ljubitelja tvojih i da se pribrojim k njihovoj svetoj zajednici.

Glava 15

Milost se pobožnosti stječe poniznošću i samoodricanjem

Glas ljubljenoga:

1. Milost pobožnosti moraš ustrajno tražiti, željno prositi, strpljivo i pouzdano očekivati, zahvalno primati, ponizno čuvati, revno s njom sudjelovati i Bogu prepustiti vrijeme i način višnjega pohoda dok ne dođe. Napose se moraš poniziti kad ćutiš malo ili ništa pobožnosti u nutrini; ali ne smiješ postati odviše malodušan niti se neumjereno žalostiti. Često Bog daje u jednom kratkom času što je uskraćivao dugo vremena; daje katkada na koncu što je u početku, kad smo ga molili, odgađao da dade.

2. Kad bi se milost uvijek brzo davala i dobivala čim se zaželi, ne bi to bilo dobro za slaboga čovjeka. Zato valja milost pobožnosti očekivati u dobroj nadi i poniznoj strpljivosti. Ipak pripiši sebi i svojim grijesima kad se ne daje, ili također kad ti se potajno oduzme. Katkada je sitnica, koja milost sprečava i sakriva; kad bi se to smjelo nazvati sitnicom, a ne radije velikom stvari, jer sprečava toliko dobro. No ako to, bilo malo ili veliko, ukloniš i savršeno svladaš, bit će ti što si tražio.

3. Jer odmah, čim se svim srcem predaš Bogu i ne tražiš ovo ili ono prema svojoj volji ili htijenju, nego se posve predaš njemu, polučit ćeš sjedinjenje i mir; jer za ničim nećeš imati tako jake težnje niti će ti se dopadati kao što mile odluke božanske volje. Tko god dakle usmjeri svoju nakanu bezazlenim srcem gore k Bogu i liši se svake neuredne ljubavi ili sklonosti prema bilo kojoj stvorenoj stvari, taj će biti vrlo sposoban za primitak milosti i dostojan dara pobožnosti. Jer Gospod sipa tamo svoj blagoslov gdje nađe prazne posude. I što se tko savršenije odrekne niskih stvari i što preziranjem više umre samome sebi, toliko brže milost dolazi, obilnije ulazi i više uzdiže slobodno srce.

4. Onda će vidjeti i obilovati i čudit će se i porasti će srce njegovo u njemu, jer je ruka Gospodnja s njime, i on se posve predao u ruke njegove dovijeka. Evo tako će biti blagoslovljen čovjek koji traži Boga

svim srcem svojim i ≫koji se ne oslanja u duši svojoj na zlo≪. On primajući svetu Euharistiju zaslužuje veliku milost božanskoga sjedinjenja, jer ne gleda na vlastitu pobožnost i utjehu, nego iznad svake pobožnosti i utjehe na Božju slavu i čast.

Glava 16

Kako moramo iznijeti Kristu svoje potrebe i moliti njegovu milost

Glas učenikov

1. O preslatki i preljubljeni Gospodine Isuse, koga želim sada pobožno primiti, ti poznaš slabost moju i nevolju koju podnosim; u kolikim zlima i grijesima ležim; kako sam često pritisnut, napastovan, smeten i okaljan. Dolazim k tebi radi lijeka i molim te za utjehu i olakšanje. Govorim onome komu je sve poznato, komu je otvorena cijela moja nutrina i koji me jedini možeš savršeno utješiti i pomoći. Ti znaš na kojim dobrima prije svega oskudijevam i kako sam siromašan krepostima.

2. Evo stojim pred tobom siromah i gol, moleći milost i proseći za milosrđe. Okrijepi gladnoga prosjaka svoga, ugrij moju hladnoću ognjem ljubavi svoje, prosvijetli moju sljepoću sjajem prisutnosti svoje. Pretvori mi sve zemaljsko u gorčinu; sve što je teško i protivno da strpljivo snosim, sve što je nisko i stvoreno da prezirem i zaboravim. Uzdigni srce moje k sebi u nebo i ne pusti da lutam po zemlji. Neka mi već odsada ti jedini budeš slast dovijeka; jer si ti jedini moje jelo i pilo, moja ljubav i veselje, moja slast i sve dobro moje.

3. O, da bi me posve zapalio svojom prisutnošću, spalio i u sebe pretvorio; da postanem jedan duh s tobom po milosti unutarnjeg sjedinjenja i stapanju žarke ljubavi! Ne dopusti da odem od tebe gladan i žedan, nego postupaj sa mnom milosrdno kao što si češće običavao divno raditi sa svojim svecima. Kakvo čudo ako bih se kroz tebe sav pretvorio u oganj i nestao u sebi; kad si oganj koji uvijek gori i nikada ne prestaje; ljubav koja čisti srca i prosvjetljuje razum!

Glava 17

O žarkoj ljubavi i živoj želji primiti Krista

Glas učenikov:

1. S najvećom pobožnošću i žarkom ljubavlju, sa svom željom i žarom srca želim te primiti, Gospode, kako su te željeli primiti mnogi sveci i pobožne osobe koje su ti bile veoma drage radi svetosti života i koje su gorjele od pobožnosti. O Bože moj, vječna ljubavi, sve dobro moje, srećo beskrajna! Želim te primiti s najživljom željom i najvećim poštovanjem koje je ikada koji svetac imao ili mogao oćutjeti.(*osjetiti / doživjeti*)

2. I premda nisam vrijedan da osjećam svu onu pobožnost, ipak ti prikazujem svu želju svoga srca kao kad bih ja jedini imao sve one predrage goruće želje. No i sve što može pobožno srce shvatiti i poželjeti, sve to tebi prinosim i prikazujem s najvećim poštovanjem i najdubljim žarom. Ne želim ništa sebi pridržati, nego i sebe i sve svoje svojevoljno i od srca rado žrtvovati tebi. Gospode Bože moj, stvoritelju moj i otkupitelju moj, želim te primiti danas s takvom željom, štovanjem, hvalom i čašću, s takvom zahvalnošću, dostojanstvom i ljubavlju, s takvom vjerom, nadom i čistoćom kako te je primila i žudjela za tobom Majka tvoja, slavna Djevica Marija, kad je anđelu, koji joj je navijestio tajnu Utjelovljenja, ponizno i pobožno govorila: ≫Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj≪.

3. Pa kao što je blaženi preteča, najuzvišeniji od svetaca, Ivan Krstitelj, u tvojoj prisutnosti radostan klicao u Duhu Svetome, dok je još bio zatvoren u materinoj utrobi; a poslije gledajući Isusa, gdje ide među ljudima, vrlo se ponizivši govorio s pobožnom čežnjom: ≫Prijatelj zaručnikov, koji stoji i sluša ga, veoma se raduje glasu zaručnikovu≪; tako se i ja želim rasplamtiti velikim i svetim željama i darovati samoga sebe tebi svim srcem. Stoga ti prinosim i prikazujem za sebe i sve, koji su mi se preporučili u molitve, klicanja svih pobožnih srdaca, duševna, ganuća i vrhunaravna prosvjetljenja i

nebeska viđenja, sa svim krepostima i hvalama što su ih ponavljali, ili ponavljaju sva stvorenja na nebu i na zemlji; da te svi dostojno hvale i dovijeka slave.

4. Primi moje želje, Gospode Bože moj, i žudnje za beskrajnom hvalom i blagoslivljanjem bez mjere; na što ti imaš pravo prema množini neiskazane svoje veličine. To ti iskazujem i želim iskazati za sve pojedine dane i časove vremena; i da ti sa mnom zahvaljuju i hvale te, pozivljem i zaklinjem molitvama i željama sve nebeske duhove i sve tebi vjerne.

5. Neka te hvale svi narodi, plemena i jezici; i sveto i od meda slađe ime tvoje neka uvisuju uz najveće klicanje i žarku pobožnost. I tko god s poštovanjem i pobožnošću služi, slavi i sa živom vjerom prima tvoj Sakramenat, neka zasluži naći kod tebe milost i milosrđe i neka smjerno moli i za mene grešnika. I kad se nauživaju željene pobožnosti i milog sjedinjenja, te divno okrijepljeni odu od svetoga nebeskoga stola, neka se udostoje sjetiti i mene siromaha.

Glava 18

Neka čovjek ne ispituje znatiželjno tajne Sakramenta, nego ponizno nasljeduje Krista, podvrgavajući svoj razum svetoj vjeri

Glas Ljubljenoga:

1. Valja ti se čuvati znatiželjnog i beskorisnog ispitivanja ovoga najuzvišenijeg Sakramenta, ako nećeš da potoneš u dubini sumnje. ≫Tko istražuje veličanstvo Božje, bit će smrvljen od slave njegove≪. Više može Bog učiniti nego li čovjek shvatiti. Ne zabranjuje se ispitivanje istine pobožno i ponizno, ako si spreman uvijek prihvatiti pouku i trudiš se da se držiš zdravog mišljenja Otaca.

2. Blažena jednostavnost koja pušta teške putove istraživanja i hoda ravnom i sigurnom stazom zapovijedi Božjih. Mnogi su izgubili pobožnost kad su htjeli ispitivati previsoke stvari. Od tebe se traži

vjera i pošten život; a ne duboki um, niti udubljivanje u tajne Božje. Ako ne razumiješ i ne shvaćaš što je ispod tebe, kako ćeš shvatiti što je iznad tebe? Podvrgni se Bogu i podloži svoje mišljenje vjeri, pa će ti se dati svjetlo znanja ukoliko ti bude potrebno i korisno.

3. Neki podnose teške kušnje radi vjere i Sakramenta; no to ne valja pripisati njima nego prije neprijatelju. Nemoj se starati i nemoj raspravljati sa svojim mislima, niti odgovaraj na sumnje koje ti đavao nameće; nego vjeruj riječima Božjim, vjeruj njegovim svecima i prorocima pa će pobjeći od tebe opaki neprijatelj. Često veoma koristi kad sluga Božji podnosi takve stvari. Jer nevjernike i grešnike, koje đavao ima već sigurno u vlasti, njih ne kuša; ali pobožne vjernike kuša i muči na razne načine.

4. Nastavi dakle s jednostavnom i nedvojbenom vjerom i pristupi k Sakramentu smjernim štovanjem. I što god ne možeš razumjeti, mirno povjeri Bogu. Bog te ne vara; vara se onaj tko samome sebi odviše vjeruje. Bog hoda s priprostima, objavljuje se poniznima, daje razumijevanje malenima; on očituje misao čistim dušama, a uskraćuje milost znatiželjnima i oholima. Ljudski je razum slab i može se prevariti; prava se pak vjera ne može prevariti.

5. Svaki um i svako naravno istraživanje mora vjeru slijediti, a ne prethoditi niti je lomiti. Jer vjera i ljubav ovdje najviše odsijevaju i na skriveni način djeluju u ovom najsvetijem i najuzvišenijem Sakramentu. Bog vječni i neizmjerni i beskrajne moći čini velika i nedokučiva djela na nebu i na zemlji; i ne mogu se istražiti divna djela njegova. Kad bi djela bila takva da ih ljudski um može lako shvatiti, ne bi bila divna niti bi se mogla nazvati neiskazanima.